

Πανεπιστήμιο Αιγαίου
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Ανθρωπογεωγραφία Ανάπτυξη και Σχεδιασμός Χώρου»

Μεταπτυχιακή Διατριβή
«Δρόμος του Μεταξιού Χθες και Σήμερα: Γεωπολιτικά
Διακυβεύματα»

Ευστράτιος Αξιώτης

Επιβλέπων:
Καθ. Σιδηρόπουλος Γεώργιος

ΜΥΤΙΛΗΝΗ 2019

Πρόλογος

Το θέμα της Μεταπτυχιακής Διατριβής θα αφορά τον αναφερόμενο δρόμο του Μεταξιού. Δηλαδή μια διαδρομή από την Ευρώπη προς την Κίνα και το αντίστροφο με σκοπό την ανταλλαγή προϊόντων, πολιτισμικών στοιχείων και ιδεών. Αφορά βασικά την επαφή του αρχαίου δυτικού κόσμου και της μετέπειτα Μεσαιωνικής Ευρώπης με την Κινεζική Αυτοκρατορία, δηλαδή τον πολιτισμό που αναπτύχθηκε στο ανατολικό άκρο της Ασίας. Αυτή η επαφή διαχρονικά πραγματοποιήθηκε μέσα από την τεράστια έκταση που διασχίζει την Ασία από χερσαίους δρόμους αλλά και από νότιους δρόμους της θάλασσας. Πρέπει να αναφερθεί και ένας αντίστροφος θαλάσσιος δρόμος από την Δυναστεία των Μινγκ προς τα κράτη της Αραβικής χερσονήσου. Στις μέρες μας ο δρόμος αυτός έχει την ίδια κατεύθυνση από την Ανατολή προς την Δύση, με την κατάκτηση των Δυτικών αγορών από την αναδύομενη Κινεζική οικονομική δύναμη. Ο «**Δρόμος του Μεταξιού**» που πήρε το όνομα του από το πολυτιμότερο αγαθό που απέκτησε η Δύση από την Κίνα, το μετάξι, είναι ένα αρχαίο, μεσαιωνικό αλλά και σύγχρονο γεωπολιτικό φαινόμενο. Η ανάπτυξη της εργασίας θα διαρθρωθεί σε τρία βασικά μέρη.

1. Ο δρόμος από την Δύση προς την Ανατολή, από τα Αρχαία μέχρι τα Μεσαιωνικά χρόνια.
2. Η αντίστροφη επέκταση της σύγχρονης Κίνας προς τις Δυτικές αγορές, με την απαραίτητη σύγκριση της αντίστροφης γεωπολιτικής των Δυτικών κρατών, προς την Κίνα.
Θα αναλυθεί ο τρόπος διείσδυσης του Κινέζικου κεφαλαίου στις αγορές της Δύσης και οι τρόποι αντίδρασης των οικονομιών των Δυτικών κρατών σε αυτό το γεωπολιτικό φαινόμενο.
3. Θα επιχειρηθεί μια σύγκριση του παλιού «**Δρόμου του Μεταξιού**», ως προς τους τρόπους πραγματοποίησης των επιδιώξεων και των ειδών που αυτές αφορούσαν, με τον σύγχρονο αντίστροφο δρόμο που επιδιώκει η Κίνα, με την παραγωγή διαφόρων φθηνών προϊόντων προς τις αγορές της Δύσης και την διείσδυση του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου της, με την εξαγορά και δημιουργία έργων υποδομών (λιμάνια, μαρίνες, μαγαζιά)

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	1
Περίληψη/abstract.....	3
Εισαγωγή	5
Κεφ.1 Ο Δρόμος του Μεταξιού	8
1.1. Γεωγραφικός Προσδιορισμός του Χερσαίου Δρόμου του Μεταξιού	19
1.2. Ο «Δρόμος του Μεταξιού» στην περίοδο των Μογγόλων.....	21
1.3. Ο «Δρόμος του Μεταξιού»: Η περίπτωση της οικογένειας Πόλο	24
1.4. Η παρακμή του Εμπορίου μέσα από τον Χερσαίο Δρόμο του μεταξιού.....	31
Κεφ 2 Η εποχή μας	33
2.1. Κίνα και οι νέοι Δρόμοι του Μεταξιού	34
2.2. ΗΠΑ- Κίνα Σύγχρονη Γεωπολιτική Σύγκρουση	36
2.3. Road and Belt.....	38
2.4. Cosco και Πειραιάς	39
2.5. Τράπεζες στον «Νέο Δρόμο του Μεταξιού»	42
2.6. Εγκαταστάσεις Καθαρής Ενέργειας, Α.Π.Ε.	44
Κεφ. 3 Γεωπολιτικοί προορισμοί του «Δρόμου του Μεταξιού»	46
3.1. Γερμανία	47
3.2. Η Πολιτική Επιρροή.....	49
3.3. Μεγάλη Βρετανία	50
3.4. Πορτογαλία	51
3.5. Ιταλία.....	52
3.6. Σε όλο τον Κόσμο	53
3.7. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	54
3.8. Πακιστάν	55
3.9. Πάλι στην Ευρώπη	55
3.10. Το Βιετνάμ - Κίνα	57
3.11. Η Αυστραλία	58
Κεφ.4 Στρατηγική	60
4.1. Η Χρυσή Γέφυρα «το κολιέ των μαργαριταριών» - Στρατηγικές Θέσεις Λιμανιών.....	61
4.2. Οι Γεωπολιτικές Συγκρούσεις στην Περιοχή.....	64
4.3. Μειονοτικές Αντιδράσεις στο Εσωτερικό της Κίνας.....	67
Κεφ.5 Γεωοικονομία	70
5.1. Αρνητικές εκτιμήσεις για τον Δρόμο του Μεταξιού.....	71
5.2. Η Πολιτική Κατάσταση στην Κίνα – Μια Διαφορετική Κριτική Ματιά.....	73
5.3. Χρηματοπιστωτική Κρίση στην Ευρώπη.....	76
Συμπεράσματα	78
Βιβλιογραφία	83

Περίληψη

Από τα αρχαία χρόνια, ο αχανής χώρος της Ασίας με την πανσπερμία των πολιτισμών, αποτέλεσε πόλο έλξης και γεωπολιτικών επιδιώξεων των εκάστοτε ισχυρών της κάθε εποχής. Η ανά τους αιώνες εμφανιζόμενες αυτοκρατορίες και κράτη της Δύσης, διείσδυσαν στον χώρο της Ασίας με σκοπό την αποκόμιση υλικών αγαθών, ερχόμενες σε σύγκρουση με τους λαούς της περιοχής. Οι τελευταίοι έλεγχαν κατά καιρούς αυτούς τους δρόμους διάβασης των εμπορών, οι οποίοι είχαν ως απώτερο γεωστρατηγικό στόχο, την Κίνα. Οι δρόμοι αυτοί, είτε χερσαίοι ήταν είτε θαλάσσιοι, πήραν το όνομα των πολυτιμότερων αγαθών που διακινούνταν κατά μήκος τους, όπως το Μετάξι, τα μπαχαρικά, το λιβάνι, το γυαλί, οι πορσελάνες και άλλα. Συγχρόνως γίνονταν και η διείσδυση πολιτισμικών στοιχείων και κύρια των δογμάτων και πρακτικών διαφόρων θρησκειών, όπως ο Χριστιανισμός, ο Βουδισμός, ο Ινδουισμός και ο Μωαμεθανισμός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί η περιπέτεια των αδελφών Πόλο, Γενοβέζων εμπορών, που κατέληξαν τον 13^ο αιώνα στην αυλή του Μογγόλου αυτοκράτορα της Κίνας, Κουμπλάι Χαν.

Στην εποχή μας και κύρια μετά το 2013, η ανερχόμενη οικονομική δύναμη της Κίνας, ονομάζοντας μεταφορικά σαν «Δρόμο του Μεταξιού» τις γεωπολιτικές της βλέψεις, εξαπλώνεται προς την Δύση, βάσει ενός σχεδίου οικονομικής επέκτασης. Χρησιμοποιώντας τα κεφάλαια του τραπεζιτικού της συστήματος, ιδρύει έργα υποδομής σε μια πληθώρα κρατών της Ευρώπης, της Αφρικής και της Ασίας, πλημμυρίζει τις αγορές των χωρών αυτών με δικά της βιομηχανικά προϊόντα και συγχρόνως εξαγοράζει επιχειρήσεις στα κράτη στόχους, πολλές από τις οποίες κατέχουν επιτεύξεις υψηλής τεχνολογίας. Οι γεωστρατηγικές βλέψεις του οικονομικού γίγαντα της Ανατολής, έχουν ανησυχήσει τις αντίπαλες γεωστρατηγικές δυνάμεις και κύρια τις Η.Π.Α, που τον τελευταίο καιρό προσπαθεί να περιορίσει αυτή τη ραγδαία εξάπλωση με περιοριστικούς όρους στην εισαγωγή των αγαθών και των επενδύσεων που προέρχονται από την Κίνα.

Abstract

From ancient times, the vast space of Asia with the panspermia of cultures, was a pole of attraction and geopolitical pursuits of each powerful era. The centuries-old empires and states of the West have infiltrated the Asian region in order to obtain material goods, in conflict with the peoples of the region. The latter occasionally controlled these routes through the traders, who had as their ultimate geostrategic goal, China. These roads, whether terrestrial or marine, took the name of the most valuable goods that were present along them, such as Silk, spices, incense, glass, porcelain and more. At the same time, there was also the penetration of cultural elements, and the main doctrines and practices of various religions, such as Christianity, Buddhism, Hinduism and Mohammedanism. A typical example is the adventure of the brothers Polo, Genoese traders, which ended in the 13th century in the courtyard of the Mongol emperor of China, Kublai Khan.

In our time and especially after 2013, the rising economic power of China, figuratively calling its geopolitical aspirations "Silk Road", is spreading to the West, on the basis of an economic expansion plan. Using the funds of the banking system, sets up infrastructure projects in a number of nations of Europe, Africa and Asia, is flooding the markets of these countries with its own manufactured products and at the same time buying up businesses in the member objectives, many of which possess achievements of high technology. The geostrategic aspirations of the economic giant of the East, have alarmed rival geostrategic forces and, in particular, the United States.P. Oh, that lately trying to limit the rapid spread with restrictive conditions on the import of goods and investment from China.

Εισαγωγή

Χάρτης 1 – «Αυτοκρατορία Μεγάλου Αλεξάνδρου 323π.Χ», Struan Reid, 1994, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από τη Θάλασσα, Εκδόσεις ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, σελ. 19

Ορίζοντας σήμερα τον δρόμο του Μεταξιού, θα προτείναμε μια επαφή ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο και στην Κίνα, με όλο τον ενδιάμεσο χώρο που την συνδέει μέσα από την Κεντρική Ασία και από τους Νότιους Θαλάσσιους δρόμους. Ο «**Δρόμος του Μεταξιού**» απέκτησε στις μέρες μας μια μεταφορική έννοια, της αλληλεπίδρασης των οικονομικών συμφερόντων ανάμεσα στις οικονομίες του Δυτικού κόσμου και στην αναπτυσσόμενη υπερδύναμη της Κίνας. Από τα πανάρχαια χρόνια, η διακίνηση των διαφόρων αγαθών από την Ανατολή προς την Δύση και αντίστροφα, αποτέλεσε ένα σύνθετο γεωπολιτικό φαινόμενο,

το οποίο συνεχίζεται με διαφορετικούς όρους και στις μέρες μας. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι και η εκστρατεία των Μακεδόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου προς την Ανατολή, με την μετάδοση του Ελληνικού πολιτισμού, την ίδρυση πολλαπλών οικισμών, την μεταφορά πλούτου προς την Δύση, αποτέλεσε ένα αρχικό γεωπολιτικό γεγονός που έφτασε στα πρόθυρα του τότε σημαντικού Κινέζικου Πολιτισμού. Η κόπωση και οι αντίξοες συνθήκες σταμάτησαν την προέλαση στην είσοδο της Ινδίας.

Ο δρόμος του Μεταξιού, ήταν στην πραγματικότητα πάρα πολλοί χερσαίοι δρόμοι, που διέσχιζαν την Ασία. Αντίθετα καταγράφονται και οι δρόμοι των μπαχαρικών, που ακολουθούσαν τον δρόμο της θάλασσας, περιπλέοντας τις νότιες ακτές της Ασίας.¹

Αυτή την μακρινή εποχή μπαχαρικά, λιβάνι, μετάξι, πορσελάνη και άλλα είδη πολυτελείας της Ανατολής, ανταλλάσσονταν με δυτικά προϊόντα, όπως ασήμι, χρυσό και μάλλινα ή βαμβακερά υφάσματα, με την αποκόμιση τεράστιων κερδών. Στην σύγχρονη εποχή, οι επενδύσεις των Δυτικών πολυεθνικών εταιρειών στην αχανή Κίνα, ανταλλάσσονται με τη διείσδυση της αναδυόμενης Κινέζικης Υπερδύναμης στο Δυτικό κόσμο, με ανάλογες επενδύσεις σε παραγωγικούς τομείς και κατασκευές, καθώς και με την πλημμύρα των φθηνών Κινέζικων προϊόντων, έως και στην πιο απομακρυσμένη γωνία της Δύσης.²

«Στο **Δρόμο του Μεταξιού** οι επιδράσεις ήταν αμφίδρομες. Από το Βυζάντιο και τον εν γένει Δυτικό κόσμο, εισήχθησαν στην Ανατολή, μαζί με τους εμπόρους, νέα κύματα διανόησης, θρησκείας, εθιμοτυπίες και νέες τεχνικές, όπως αυτή της κατασκευής κομψών αντικειμένων από γυαλί. Αντίστροφα, από την Κίνα έφτασαν στις αγορές της Κωνσταντινούπολης και της Δύσης νέες τεχνογνωσίες, όπως η τέχνη της πορσελάνης. Στη συνέχεια, κάθε λαός αφομοίωσε και ανέπτυξε με τις δικές του ευαισθησίες αυτά που έπαιρνε από τους άλλους. Οι διασυνδέσεις και γονιμοποιήσεις ιδεών, τεχνογνωσίας και πολιτισμικών στοιχείων μεταξύ των δυο κόσμων, υπήρξαν πολυσχιδείς και πολυσύνθετες κατά την διάρκεια των

¹ Struan Reid, 1995, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών - λαοί και πολιτισμοί, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 6

² Struan Reid, 1995, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών - λαοί και πολιτισμοί, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 6

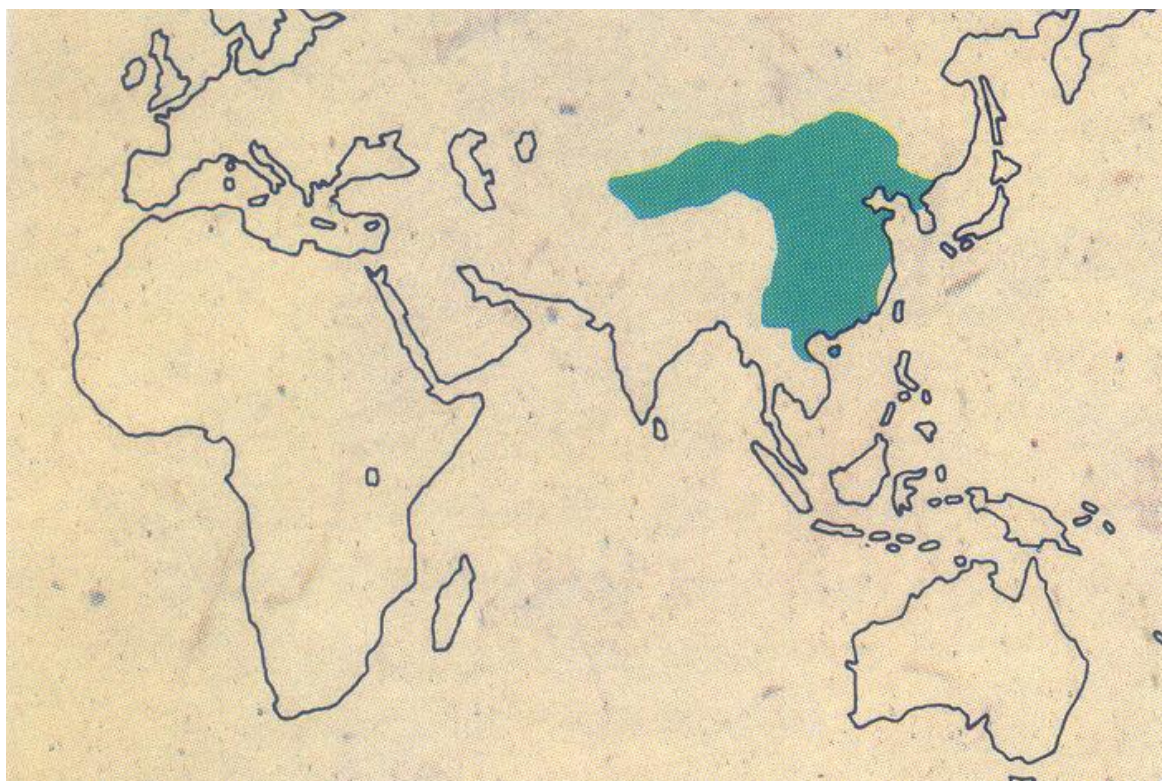
εμπορικών και λοιπών επαφών. Δεν ήταν πάντα ειρηνικές. Το αντίθετο συνέβαινε συχνά. Υπήρξαν έριδες, αναταραχές και εμπόλεμες καταστάσεις, που οφείλονταν εν μέρει, σε πολιτισμικές διαφορές αλλά κυρίως σε ανταγωνιστικά οικονομικά συμφέροντα. Παρόλα αυτά, οι σχέσεις διατηρηθήκαν παρά τις αντιξοότητες.»³

Αυτά τα «ανταγωνιστικά οικονομικά συμφέροντα», είναι η βάση των γεωπολιτικών δρώμενων που αναπτύχθηκαν μέσα στις χιλιετίες, ανάμεσα στην Ανατολή και στη Δύση.

³ Κλειώ Πρέσβλου, 6-2-2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας, Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Αθήναι, σελ. 15

Κεφάλαιο 1. Ο δρόμος του Μεταξιού – η αρχή

Χάρτης 2 – «Κινέζικη Αυτοκρατορία 100μ.Χ», Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, σελ. 8

Στις τεράστιες εκτάσεις στην ανατολική άκρη της Ασίας, που κατέχει σήμερα η σύγχρονη Κίνα, αρχίζει η ιστορία τον 21^ο π.Χ αιώνα με την ίδρυση μιας μακρινής Δυναστείας των Xia. Μιας κοινωνίας δουλοκτητικής. Την ίδια εποχή στη Δύση και συγκεκριμένα στο Αιγαίο αναπτύσσονται οι γνωστοί πολιτισμοί, ο Μινωικός, ο Κυκλαδικός και μετά οι Μυκηναίοι, με την πληθώρα των λαών της Εγγύς Ανατολής (Χετταίοι, Βαβυλώνιοι, Αιγύπτιοι), όπου τα γνωστά αρχέγονα γεωπολιτικά συμβάντα είναι γνωστά από τους Μύθους, τα Έπη και τις ανακαλύψεις της αρχαιολογίας. Τα οικονομικά συμφέροντα της εποχής, περιορίζονται μέσα στον γνωστό κόσμο της λεκάνης της Μεσογείου και σε ένα περιορισμένο βάθος της άγνωστης και ανεξερεύνητης Ασίας. Στην Κίνα εμφανίζονται οι Δυναστείες των Shang και των Δυτικών Zhou, σε μια περίοδο που ονομάζεται «πόλεμοι των κρατών», που οδηγεί στην μετάβαση από την Δουλοκτητική στην Φεουδαρχική κοινωνία. Αυτή η μορφή της κοινωνίας παρέμενε στην Κίνα μέχρι τον πόλεμο του Οπίου, του 1840. Τελικά το 221 π.Χ, ο

Qin Shi Huang, πρώτος Αυτοκράτορας της Δυναστείας των Qin, επιβάλλεται στα πολλά κρατίδια, σταματά τους πολέμους και ιδρύει την δυναστεία του, το πρώτο ενωμένο κράτος στην ιστορία της Κίνας.⁴

Παρά τις μεγάλες αναστατώσεις και τους πολέμους, η κουλτούρα της Κίνας ήταν ομοιογενής και αυτό οφείλεται στην ύπαρξη κοινής γλώσσας.⁵

Μετά από την Δυναστεία των Qin υπάρχει μια μακρά διαδοχή Δυναστειών, όπως «οι Han, Wei, Jin, Νότιες και Βόρειες δυναστείες, Sui, Tang, οι Πέντε Δυναστείες, Song, Yuan, Ming και Qing»⁶. Οι Δυναστείες των Han (202π.χ-220μ.χ) και των Tang (618-907μ.Χ) θεωρούνται οι «Χρυσοί Αιώνες» της ακμής του εμπορίου, κατά μήκος του δρόμου του μεταξιού και των μπαχαρικών.⁷ Κατά την διάρκεια αυτών των δυο δυναστειών στην Κίνα ακμάζει η γεωργία, η χειροτεχνία, η παραγωγή υφαντών και η ναυπηγική τέχνη. Υπάρχουν συγκοινωνίες χερσαίες και θαλάσσιες στην αχανή επικράτεια της και οι εμπορικές της διασυνδέσεις αφορούν την Ιαπωνία, την Κορέα, την Ινδία ακόμη και την Περσία και Αραβία, προς τα δυτικά. Τα μεγάλα επιτεύγματα της Κινέζικης επιστήμης και τεχνολογίας, όπως το χαρτί, η τυπογραφία, η πυρίτιδα και η πυξίδα είναι πασίγνωστα και επηρέασαν διαχρονικά όλη τη γνωστή ανθρωπότητα.⁸

Διανοητές όπως ο Κομφούκιος (551-479π.Χ) είναι προγενέστεροι του δικού μας Έλληνα φιλοσόφου Σωκράτη. Αναπτύσσονται η αστρονομία (πρώτη καταγραφή απλανών αστέρων), τα μαθηματικά, η γεωγραφία και η Ιατρική.

⁴ Zhao Yali (Τσαο Γιαλι), 6/2/2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας – Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ιστορική και Σύγχρονη Κίνα και Πολιτισμικές Σχέσεις με την Σύγχρονη, Αθήναι, σελ. 29-30

⁵ Struan Reid, 1995, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – λαοί και πολιτισμοί, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 9

⁶ Zhao Yali (Τσαο Γιαλι), 6/2/2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας- Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ιστορική και Σύγχρονη Κίνα και Πολιτισμικές Σχέσεις με την Σύγχρονη Ελλάδα, Αθήναι, σελ. 30

⁷ Struan Reid, 1995, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – λαοί και πολιτισμοί – Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 9

⁸ Zhao Yali (Τσαο Γιαλι), 6/2/2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας – Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ιστορική και Σύγχρονη Κίνα και Πολιτισμικές Σχέσεις με την Σύγχρονη Ελλάδα, Αθήναι, σελ. 30

Από την πλευρά της Δύσης, σε αυτή την μακρινή εποχή, γνωρίζουμε ότι μετά το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, στα εδάφη του σημερινού Αφγανιστάν και Πακιστάν, δημιουργήθηκε το Έλληνοβακτριανό Βασίλειο (206-140π.Χ) και ότι στρατιώτες του Ευθύδημου με πρωτεύουσα την Αντιόχεια Μαργιανή και ορμητήριο την Αλεξάνδρεια την Εσχάτη, είχαν εξερευνήσει περιοχές που ανήκουν στο σημερινό Κινέζικο Τουρκεστάν. Ο Στράβων έγραψε χαρακτηριστικά, ότι οι Ελληνοβακτριανοί επέκτειναν την αυτοκρατορία τους μακριά έως την Κίνα και τους Φρόνους.⁹ Με την επικράτηση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στη δύση και της δυναστείας των Χαν στην Κίνα, τους δυο πρώτες αιώνες μ.Χ, άρχισε μια

Χάρτης 3 – «Χάρτης των τεσσάρων αυτοκρατοριών τις οποίες διέσχιζε ο δρόμος του Μεταξιού - 100μ.Χ – Δρόμος του Μεταξιού – Ρωμαίοι (κόκκινο), Πάρθοι (Μπλε), Κουσάν (πορτοκαλί) και Κινέζοι (Πράσινο)», Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, σελ. 20

σταθερή διακίνηση προϊόντων και αγαθών στο λεγόμενο δρόμο του μεταξιού, μέσα από τα εδάφη της κεντρικής Ασίας. Η Κινεζική αυτοκρατορία προστάτευε τα δικαιώματα της στο ανατολικό άκρο του δρόμου και η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία

⁹ Καφαντάρης Τάσος, 22-2-2009, Ο αρχαιολογικός δρόμος του μεταξιού, Το Βήμα – www.tovima.gr – πρόσβαση 23-7-2018

προστάτευε την ελεύθερη διέλευση των εμπορών. Τα εδάφη της διέλευσης των εμπορών, τα κατείχε στο Δυτικό μέρος μια ισχυρή Ιρανική φυλή, οι Πάρθοι (τον 1^ο αιώνα π.Χ εκτεινόταν από το Παμίρ έως την Συριακή έρημο). Αυτοί φορολογούσαν τα διερχόμενα караβάνια, παρέχοντας προστασία. Επίσης αγόραζαν εμπορεύματα τα οποία τα μεταπωλούσαν ακριβότερα σε άλλα караβάνια. Στο ανατολικό τμήμα του δρόμου, τον 1^ο αιώνα μ.Χ, ιδρύθηκε μια μεγάλη αυτοκρατορία στην κεντρική Ασία, από τους Κουσάν (μια φυλή από την Βόρεια Κίνα). Αυτοί προστάτευαν τους εμπόρους και κέρδιζαν από την διέλευση των караβανιών από τα εδάφη τους (δρόμοι από το Παμίρ και τα εμπορικά κέντρα της Σαμαρκάνδης και της Βάκτρας). Οι σχέσεις των Κουσάν με τους Κινέζους ήταν σχετικά καλές, κάτι που δεν συνέβαινε ανάμεσα στους Ρωμαίους και στους Πάρθους, λόγω της υψηλής φορολογίας που ζητούσαν για τα εμπορεύματα που περνούσαν από τα εδάφη τους. Όσο αυτές οι τέσσερις αυτοκρατορίες προστάτευαν τις περιοχές της διέλευσης των εμπορών, ο χερσαίος δρόμος ανάμεσα στην Ανατολή και στην Δύση ήταν ανοιχτός. Τελικά η μεγάλη φορολόγηση των Πάρθων προς τους εμπόρους των Ρωμαίων, οδήγησε τους τελευταίους να στραφούν στους θαλάσσιους δρόμους, μέσα από την Ερυθρά θάλασσα προς την Ινδία.¹⁰

Το σπουδαιότερο προϊόν όπως αναφέραμε και που έδωσε συμβατικά το όνομα του στον χερσαίο εμπορικό δρόμο, ήταν το Μετάξι, το οποίο ήταν περιζήτητο για την κατασκευή πολυτίμων ενδυμάτων και άμφιων. Βέβαια κάποια εποχή, μεταφέρθηκε από την Κίνα προς την Δύση η καλλιέργεια του Μεταξοσκώληκα. Το σπουδαιότερο προϊόν που ακολουθούσε τον αντίθετο δρόμο από την Δύση προς την Ανατολή, ήταν το γυαλί. Εισαγόταν σε μεγάλες ποσότητες από το Ρωμαϊκό κράτος και μάλιστα Κινεζικές πηγές του 2^{ου} και 3^{ου} μ. Χ αιώνα, μας μιλούν για Ρωμαϊκό γυαλί πολλών χρωμάτων. Οι Κινέζοι στην αρχή το θεωρούσαν πολύτιμο λίθο. Η γνώση της παραγωγής του γυαλιού στην Κίνα, θεωρήθηκε από αυτούς σαν ισοδύναμη με την γνώση της καλλιέργειας του μεταξοσκώληκα στη δύση. Το γυαλί μεταφερόταν μέσω του χερσαίου αλλά και

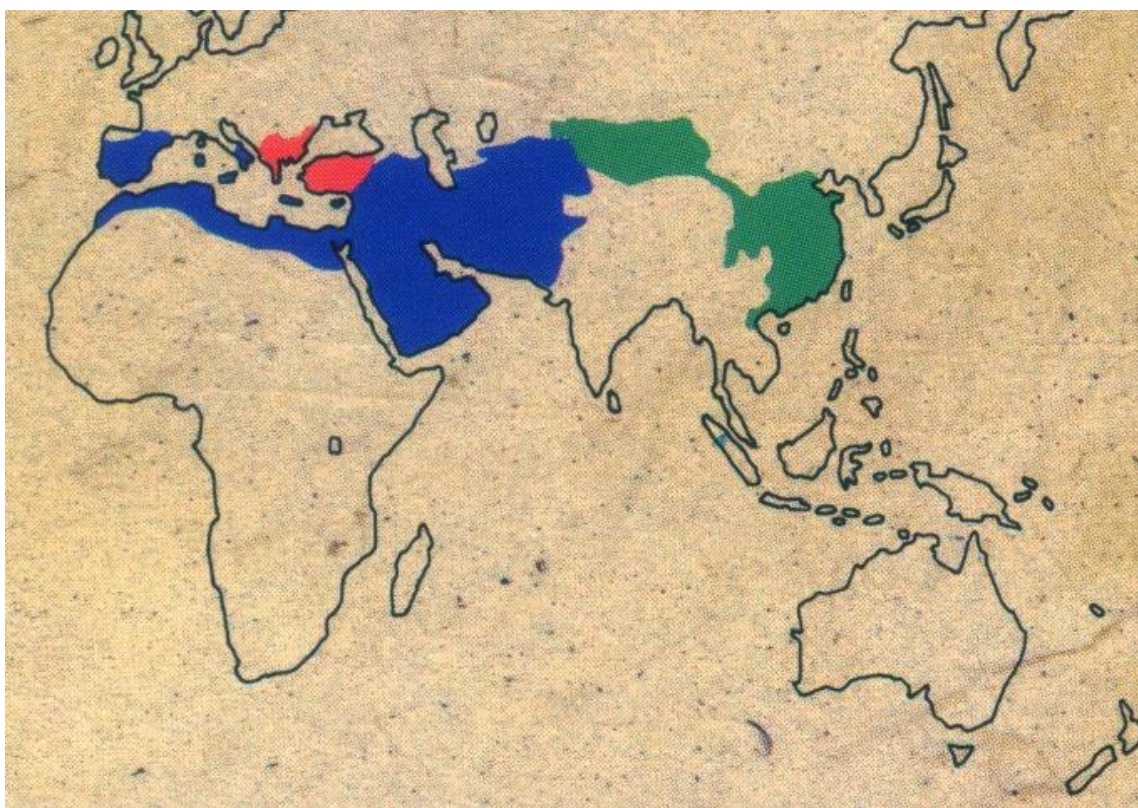
¹⁰ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξίου και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά – Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 20-21

του θαλάσσιου δρόμου, με αφετηρία την Αίγυπτο. Μάλιστα οι Κινέζοι ερευνητές, ονομάζουν τον Θαλάσσιο δρόμο «Δρόμο του Γυαλιού». Οι Κινέζοι αντιγράφοντας γυάλινα αντικείμενα από το Βυζάντιο, έφτασαν σε μεγάλη ακμή παραγωγής γυαλιού τον 7^ο μ.Χ αιώνα. Μετά από αυτή την εποχή έκανε την εμφάνιση της η Πορσελάνη.¹¹

Μετά το 330 μ.Χ, με τον Αυτοκράτορα Κωνσταντίνο και την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης, η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (Βυζαντινή Αυτοκρατορία) συνεχίζει τις εμπορικές συναλλαγές μέσω των δρόμων του Μεταξιού και των Μπαχαρικών. Στα ανατολικά της σύνορα, αναπτύσσεται μια μεγάλη αυτοκρατορία με την δυναστεία των Σασσανιδών, τον 5^ο-6^ο αιώνα μ.Χ που επιβάλλουν βαρείς φόρους σε όλα τα προϊόντα που έρχονται από την μακρινή Κίνα. Ο έλεγχος των εμπορικών δρόμων είναι αυστηρός, με την ίδρυση ενός μεγάλου δικτύου οχυρών στα σύνορα της με το Βυζάντιο. Είναι γνωστές οι ισχυρά οχυρωμένες συνοριακές πόλεις Νίσιβη και Νάρα, από τις οποίες περνούσε ο μοναδικός επίσημος δρόμος που ήταν ανοιχτός. Οι Σασσανίδες ανατολικά, μοιράζονταν αυτόν το έλεγχο του εμπορίου με τους Σογδιανούς. Ο λαός αυτός της περιοχής της Σαρμακάνδης, απέκτησε μεγάλη φήμη σαν διαμεσολαβητής των εμπορικών δρόμων του μεταξιού μέχρι την Κίνα. Μετέφεραν τα προϊόντα με καραβάνια από το Παμίρ και από τα βόρεια κράσπεδα της λεκάνης του Ταρίμ. Εκτός από την μεταφορά του μεταξιού με τα καραβάνια από την Ανατολή και παρόλο που η σηροτροφία και η μεταξουργία είχαν διαδοθεί προς τη δύση, τα Κινέζικα υφάσματα και η ποιότητα της μεταξωτής κλωστής εξακολουθούσε να είναι πολύ καλύτερης ποιότητας. Χρησιμοποιώντας αυτή την κλωστή οι Σασσανίδες και οι Σογδιανοί, ίδρυσαν τις δικές τους βιοτεχνίες μεταξωτών, σε μια έκταση από την κεντρική Ασία έως την Μεσοποταμία. Θεωρείται ότι η τεχνοτροπία τους που αναπτύχθηκε εκεί, καθώς και τα διακοσμημένα μεταλλικά κύπελλα και αγγεία τους, επηρέασαν την Κινέζικη, Βυζαντινή και Μουσουλμανική τέχνη. Αυτό αποδεικνύει, ότι ο δρόμος του

¹¹ Μιχαήλ Κορδώσης, 6-2-2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας – Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ο δρόμος του Μεταξιού κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες από Ελληνικές και Κινεζικές Πηγές, Αθήναι, σελ. 35-36

Μεταξιού ανάμεσα στη Δύση και στη μακρινή Κίνα, έδινε την ευκαιρία στην διάχυση της τεχνολογίας και των πολιτισμικών δεδομένων, επιτρέποντας σε ενδιάμεσα κέντρα να αποκτήσουν γεωπολιτική ισχύ. Είναι γνωστό ότι στους πολυπληθείς σταθμούς αυτού του απέραντου δρόμου του εμπορίου, υπήρχαν σταθμοί με την δυνατότητα προμήθειας ξεκούραστων ζώων. Αναφέρονται στο δυτικό τμήμα τα μουλάρια και οι καμήλες με ένα ύβο (δρομάδες), ενώ στο ανατολικό τμήμα ήταν απαραίτητη η καμήλα της Βακτριανής, με τους δυο ύβους, η οποία με το πυκνό της τρίχωμα άντεχε στις ακραίες θερμοκρασίες του Παμίρ και της ερήμου Τακλαμακάν.¹²

Χάρτης 4 – «814μ.Χ Μουσουλμάνοι (Μπλε) – Βυζάντιο (κόκκινο) Αυτοκρατορία των Τανγκ (Πράσινο)», Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, σελ. 32

Ένα αξιοσημείωτο γεγονός, είναι η πολιτισμική επίδραση των νέων ιδεών, που μαζί με τα υλικά εμπορεύματα μεταφέρονταν κατά μήκος των δρόμων του

¹² Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 24-25

μεταξιού. Η θρησκεία, σαν μια μεταφυσική φιλοσοφία που μπορεί να επιδράσει με το δόγμα της στις καθημερινές τακτικές των ανθρώπων, ακολούθησε και αυτή τον μακρινό δρόμο του μεταξιού. Έπαιξε τον σημαντικό της ρόλο σε όλη αυτήν την μακρόχρονη γεωπολιτική ιστορία, μέσα στις αχανείς εκτάσεις της Ασίας. Αυτός ο δρόμος, αποτέλεσε ένα πολύ μεγάλο κανάλι για την διάδοση θρησκειών στην Ασία και την Ευρώπη. Κατά την πρώτη χιλιετία μ.Χ, οι μεγάλες αλλαγές στη θρησκευτική σκέψη, άρα και στην κοσμοθεώρηση των ανθρώπων που κατοικούσαν κατά μήκος αυτού του δρόμου, είναι πολύ γνωστές. Η παμπάλαια θρησκεία του Βουδισμού διαδίδεται από την Ινδία στην κεντρική Ασία και στην Κίνα. Εμφανίζονται στο προσκήνιο οι νέες θρησκείες του Χριστιανισμού και του Ισλαμισμού. Μεγάλο μέρος κατέχει και η επίσημη θρησκεία των Σασσανιδών, ο Ζωροαστρισμός, με τους πασίγνωστους Ναούς του, του «Πυρός». Τον Ισλαμισμό, μεταφέρουν οι Αραβικές στρατιές από το 670μ.Χ στον ποταμό Ώξο και μετά από αρκετά χρόνια υποτάσσουν την περιοχή, θέτοντας υπό τον έλεγχο τους το «**Δρόμο του Μεταξιού**» από την Μεσόγειο έως το Παμίρ. Η επικράτηση του Ισλαμισμού επάνω στις τοπικές λατρείες ήταν απόλυτη. Έως σήμερα αποτελεί την κυρίαρχη θρησκεία της Δυτικής Ασίας. Το 751μ.Χ, ανατολικά της Σαρμακάνδης, στην μάχη του Ταλάς, οι ισλαμιστές συλλαμβάνουν Κινέζους χαρτοποιούς και Μεταξουργούς, με αποτέλεσμα η Βαγδάτη το 794 μ.Χ να γνωρίζει άριστα αυτές τις τεχνικές.

Ανάμεσα λοιπόν στη Μεσόγειο και στην Κίνα, από τα μέσα του 6^{ου} έως τα μέσα του 7^{ου} αιώνα, βρίσκονται οι Βυζαντινοί, οι Τούρκοι, οι Πέρσες και οι Κινέζοι. Οι Τούρκοι (οι ισλαμιστές) εξαπλώνονται από τα βόρεια σύνορα της Κίνας έως το Βυζάντιο. Τους χωρίζουμε σε ανατολικούς Τούρκους, σε δυτικούς Τούρκους και σε Χάζαρους, από τις αρχές του 7^{ου} αιώνα. Από αυτούς τους Τούρκους προήρθαν οι γνωστοί μας Οθωμανοί που ήρθαν σε ρήξη με την Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Αυτά τα Τουρκικά φύλα της κεντρικής Ασίας, ήταν οι γνωστοί παγανιστές-σαμανιστές, ενώ από τον 9^ο αιώνα ασπάστηκαν τον Ισλαμισμό. Από τότε άρχισαν να κινούνται προς την Βυζαντινή Αυτοκρατορία, αρχικά ως Σελτζούκοι και μετά ως Οθωμανοί, με τελικό αποτέλεσμα την

κατάλυση της. Στην περιοχή την οποία κατείχαν διείσδυσαν ο Βουδισμός , ο Μανιχαισμός και ο Νεστοριανισμός.¹³

Οι Τούρκοι ανταγωνίζονταν τον έλεγχο του «**Δρόμου του Μεταξιού**» με τους Πέρσες και στέλνουν πρέσβεις τον 6^ο αιώνα στο Βυζάντιο, ενώ έρχονται σε επαφή με την Κίνα, παντρεύοντας την κόρη του Χαγάνου Mu-han, των ανατολικών Τούρκων με τον Κινέζο αυτοκράτορα της δυναστείας των Chou. Πριν από αυτό, κατά τα 566 και 567 είχαν στείλει στην αυλή του Κινέζου Αυτοκράτορα πρεσβείες. Ο Κινέζος αυτοκράτορας έστελνε κάθε χρόνο στον Χαγάνο Mu-han φόρο, στον οποίον συμπεριλαμβάνονταν και 100.000 κομμάτια μεταξιού. Σύμφωνα με αυτά, οι Τούρκοι έλεγχαν όλο τον δρόμο του Μεταξιού από την Ανατολή έως την Δύση, έχοντας υποτελείς τους Κινέζους, οι οποίοι για να αποφεύγουν τις επιδρομές έστελναν συνεχώς δώρα.¹⁴

Η Κίνα ενωμένη από την Δυναστεία των Τάνγκ, βρισκόταν σε εποχή μεγάλης προόδου, με άνθηση του εμπορίου και τεχνολογικές ανακαλύψεις. Η κυριαρχία της Κίνας έφτανε στην λεκάνη του Ταμίρ. Στο ανατολικό άκρο του δρόμου του μεταξιού, αναπτύχτηκε η αυτοκρατορική πρωτεύουσα του Τσανγκάν με δυο εκατομμύρια κατοίκους. Είχε ξεχωριστές συνοικίες για τους εμπόρους, που έρχονταν από τους δρόμους του Μεταξιού. Είναι γνωστό, ότι στην αυτοκρατορική αυλή υπήρχαν Νεστοριανοί Χριστιανοί και Σανσκριτικά κείμενα για την Ιατρική, τα μαθηματικά και την Αστρολογία, από την Ινδία. Τα πασίγνωστα έγχρωμα εμφιαλώματα στην Βυζαντινή και μετά Οθωμανική αρχιτεκτονική, διαδόθηκαν από την Κίνα των Τανγκ δια μέσω του δρόμου του Μεταξιού. Μετά την ήττα στο Ταλάς, αραβικές δυνάμεις κατέλαβαν το Κασγκάρ, καταστράφηκαν τα συστήματα άρδευσης της περιοχής και ο χερσαίος δρόμος του μεταξιού άρχισε να ατονεί. Οι Άραβες σαν εξαιρετικοί θαλασσοπόροι, χρησιμοποίησαν από τον 8^ο αιώνα τους θαλάσσιους δρόμους για να φτάσουν στην Κίνα. Τύποι Κινεζικών και Νοτιανατολικών Ασιατικών κεραμικών, αντιγράφονται από τους ντόπιους Άραβες

¹³ Στέφανος Κορδώσης, 2007, Διδακτορική Διατριβή , Διπλωματία και στρατηγική στον Ευρασιατικό χώρο, από τα μέσα του 6^{ου} ως τα μέσα του 7^{ου} αιώνα μ.Χ. (552-657) Δυτικοί Τούρκοι, Χάζαροι και Πέρσες από την Κίνα ως τη Μεσόγειο, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Ρόδος, σελ. 11

¹⁴ Στέφανος Κορδώσης, 2007, Διδακτορική Διατριβή , Διπλωματία και στρατηγική στον Ευρασιατικό χώρο, από τα μέσα του 6^{ου} ως τα μέσα του 7^{ου} αιώνα μ.Χ. (552-657) Δυτικοί Τούρκοι, Χάζαροι και Πέρσες από την Κίνα ως τη Μεσόγειο, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Ρόδος, σελ. 67-68

τεχνίτες. Ο ισλαμικός πολιτισμός ανθεί από το 10^ο έως τον 13^ο αιώνα στην Μέση Ανατολή και στην Κεντρική Ασία. Μεγαλόπρεπα τεμένη, μαουσουλεία και ανάκτορα, δείχνουν τον πλούτο που απέφερε η οικειοποίηση του εμπορίου σε αυτή την περιοχή.¹⁵

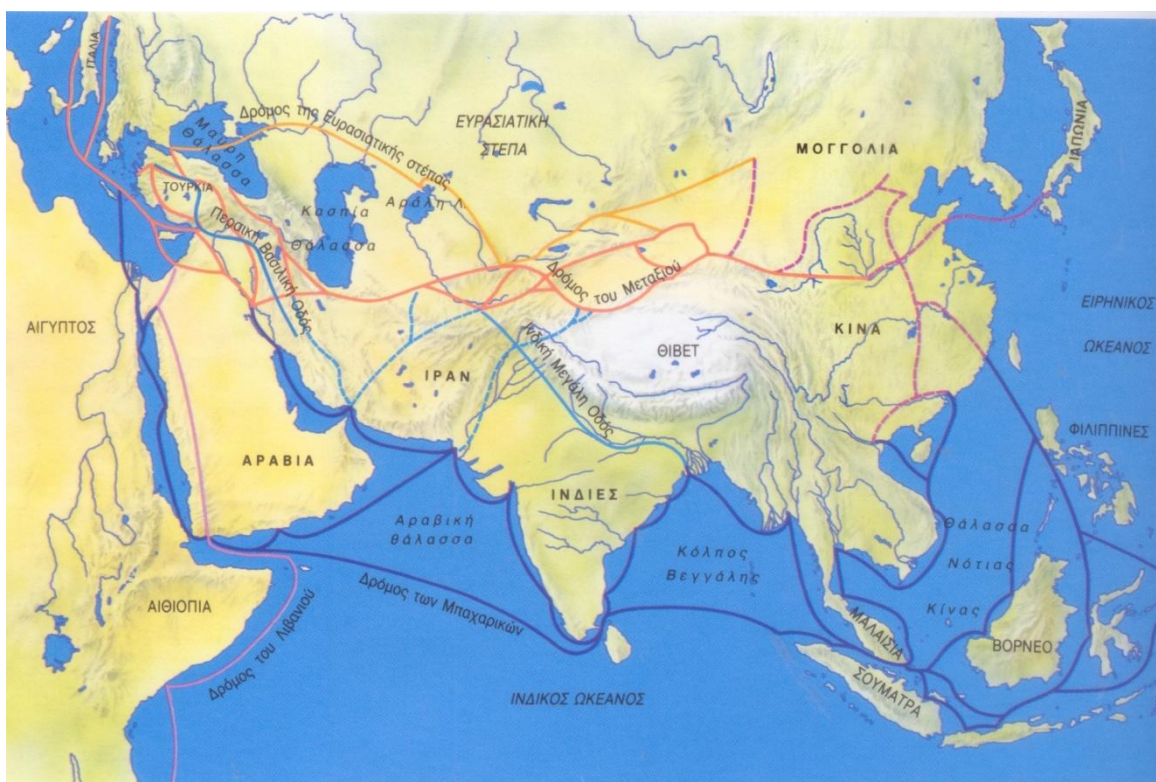
Στη σύγχρονη εποχή του κοσμοπολιτισμού και της Παγκοσμιοποίησης, είναι γνωστό ότι τα κέντρα των γεωπολιτικών αποφάσεων που αφορούν όλο τον κόσμο, έχουν έδρα σε ορισμένες μεγάλες πόλεις, όπως η Νέα Υόρκη, το Λονδίνο, το Τόκυο. Μέσα σε αυτές, ειδικά κέντρα που αξιοποιούν άριστα την τεχνολογία, έχουν την δυνατότητα να καταστρέψουν οικονομίες ολόκληρων κρατών, να δημιουργήσουν στις άλλες άκρες του πλανήτη κοινωνικές αναταραχές και ανασφάλεια, ελέγχοντας τους τρόπους μεταφοράς των χρηματοπιστωτικών κεφαλαίων. Αυτό το δίκτυο των μεγάλων πόλεων, σαν κομβικά σημεία των μεγάλων αποφάσεων και των αλλαγών, αναπτύχθηκε σε πολύ μικρότερη βέβαια κλίμακα και κατά μήκος των δρόμων του μεταξιού και των μπαχαρικών. Το εμπόριο, ανέπτυξε πολλές πόλεις, κωμπούλεις και λιμάνια. Εκεί συναντιόνταν οι έμποροι με τις αγοραπωλησίες των προϊόντων τους και οι πόλεις είχαν την δυνατότητα να τους παρέχουν τραπεζικές υπηρεσίες, με δάνεια χρηματικών ποσών. Οι πόλεις αυτές, σε στρατηγικές θέσεις κατά μήκος των δρόμων του μεταξιού και των μπαχαρικών, είχαν πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις άλλες. Με τους τόκους και τους δασμούς που επιβάλλονταν στα προϊόντα που περνούσαν από αυτές, συσσωρεύονταν πλούτος στους ντόπιους ηγεμόνες. Μέσω όμως των αγοραπωλησιών, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή των προσφερόμενων μεταφορών, ωφελούνταν από το εισόδημα και ο υπόλοιπος πληθυσμός των πόλεων. Γνωστή είναι η Παλμύρα της Συρίας, τους πρώτους αιώνες μ.Χ, που έλεγχε πολλά από τα караβάνια που περνούσαν από την περιοχή. Ο πλούτος που έφερε το εμπόριο σε αυτή την πόλη, απεικονίζονταν στις όψεις των μεγαλόπρεπων κτιρίων της. Μεγάλα κέρδη είχαν επίσης και οι τεχνίτες αυτών των πόλεων (κεραμοποιοί, υφαντουργοί, βαφείς, υαλουργοί και σιδηρουργοί), που διέθεταν τα προϊόντα τους με μεγάλο κέρδος. Είναι

¹⁵ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 30-33

πασίγνωστα τα κτίρια τα οποία ήταν απαραίτητα σαν τόποι ανάπαυσης, στις ενδιάμεσες, φιλόξενες περιοχές μεταξύ των πόλεων. Κτίστηκαν τα περίφημα Καραβάν Σεράι για την ασφαλή διανυκτέρευση των εμπόρων στους δρόμους του Μεταξιού. Μερικά από αυτά εξελίχτηκαν σε μικρούς οικισμούς.¹⁶

¹⁶ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 14-15

1.1.Γεωγραφικός προσδιορισμός του Χερσαίου Δρόμου του Μεταξιού

Χάρτης 5 – «Οι δρόμοι του Μεταξιού ανάμεσα Ανατολή και Δύση», Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, σελ. 29

Από την εποχή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας έως τον 14 και 15^ο αιώνα, ο λεγόμενος δρόμος του Μεταξιού, διέσχιζε την Κεντρική Ασία χρησιμοποιώντας την γεωμορφολογία αυτής της απέραντης έκτασης, καθώς επίσης και τις διάφορες υποδομές, που μέσα στο χρόνο εξασφαλιζόνταν από τους κυρίαρχους αυτής της τεράστιας περιοχής. Αυτές οι συνθήκες από την Δύση και συγκεκριμένα την Ανατολική ακτή της Μεσογείου, είτε τις ακτές της Μαύρης Θάλασσας προς την Κίνα, καθόριζαν και τις επιλογές πολλών επιμέρους διαδρομών, που είχαν σαν επιδίωξη να αποφεύγονται δύσκολοι γεωλογικοί σχηματισμοί, όπως οι έρημοι Τακλαμακάν και Γκόμπι, να επιλέγονται ασφαλείς διαβάσεις της οροσειράς του Παμίρ και όλα αυτά πάντοτε, με την ασφάλεια που πρόσφεραν οι κατέχοντες λαοί, αυτών των διαδρομών. Είναι γνωστός ο

δευτερεύων δρόμος της Ευρασιατικής στέπας, που διέσχισε όλη την Κεντρική Ασία, μέσα από μια απέραντη στέπα, βόρεια της οροσειράς Τιαν Σαν και περνώντας βόρεια από την Αράλη και την Κασπία, έφτανε στη Μαύρη Θάλασσα. Νότια του κύριου δρόμου του Μεταξιού, υπήρχε ο αρχαιότερος δρόμος της Περσικής Βασιλικής οδού του Δαρείου (5^{ος} αιώνας π.Χ), μήκους χιλίων πεντακοσίων χιλιομέτρων, ανάμεσα στα Σούσα και στην Ανατολία.¹⁷

Ο βασικός χερσαίος δρόμος ή δρόμος του Κέντρου, που ξεκινούσε από την Αντιόχεια και έφτανε στην Κίνα, περιγράφεται ακριβώς από τον γεωγράφο Κλαύδιο Πτολεμαίο τον 2^ο αιώνα μ.Χ. Ξεκινά από τη Ιεράπολη του Ευφράτη και φτάνει στα Εκβάτανα, ακολουθώντας το ρεύμα του Τίγρη ποταμού. Από εκεί μέσα από τις Κασπίες πύλες, την Εκατόμπυλο, την Υρκανία, την Μαργιανή Αντιόχεια και τα Βάκτρα, κατευθύνεται νότια, φτάνει στον Λίθινο Πύργο, όπου συναντούνται τα караβάνια. Σύμφωνα με τις διάφορες απόψεις, το σημείο αυτό βρισκόταν περίπου στο μέσον του δρόμου, στο σημερινό Παμίρ. Θεωρείται βέβαιο, ότι αυτός ο δρόμος, διατηρήθηκε και στην Πρωτοβυζαντινή περίοδο. Μετά από το Παμίρ, τα στοιχεία για τους δρόμους του Μεταξιού, περιέχονται σε Κινέζικα χρονικά. Έτσι αναφέρονται από την Κίνα τρεις δρόμοι. Ο βόρειος από τον ποταμό Ώξο και την βορινή όχθη της Κασπίας, που έφτανε στην Κωνσταντινούπολη, ο Νότιος που περνούσε από το νότιο μέρος του λεκανοπεδίου του Ταρίμ και έφτανε στην Ινδία και ο κεντρικός δρόμος, που περνούσε από το βόρειο μέρος του Ταρίμ, από το Καρασάρ, από το Κασγκάρ, από το Παμίρ και διασχίζοντας την Παρθία, έφτανε στο Ρωμαϊκό κράτος. Από τον Νότιο δρόμο, έφτασε από την Ινδία στην Κίνα ο Βουδισμός. Ο κεντρικός δρόμος, που ήταν και ο γνωστός δρόμος του μεταξιού, ήταν ο πιο σύντομος προς την Συρία. Στο Ταρίμ μπορούσε ο ταξιδιώτης να ακολουθήσει το Νότιο δρόμο.¹⁸

¹⁷ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 12-13

¹⁸ Μιχαήλ Κορδώσης, 6-2-2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας – Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ο δρόμος του Μεταξιού κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες από Ελληνικές και Κινεζικές Πηγές, Αθήνα, σελ. 37-39

1.2 Ο δρόμος του Μεταξιού στην περίοδο των Μογγόλων

Μέσα στα όρια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, στο δυτικό άκρο των δρόμων του Μεταξιού, πόλεις όπως η Βενετία και η Γένουα, ιδρύουν εμπορικούς σταθμούς, κυρίως στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο, πολλές σε αγαστή συνεργασία με τους αυτοκράτορες του Βυζαντίου. Η γεωπολιτική τους προοπτική, συμπεριλαμβάνει και την επιρροή τους προς τα Ανατολικά, από όπου διοχετεύονταν προς την Ευρώπη πολύτιμα προϊόντα. Στο ανατολικό άκρο του δρόμου του Μεταξιού, εμφανίζονται νομαδικές φυλές, που κάτω από την ηγεσία του Τσενγκίς Χαν, αλλάζουν τον πολιτικό χάρτη της περιοχής. Ο ηγέτης των Μογγόλων ξεκινάει το 1196 από το Καρακόρουμ (κοντά στο Ουλάν Μπατόρ, σημερινή πρωτεύουσα της Μογγολίας) και καταλαμβάνει τη Βόρεια Κίνα, την οποία κυβερνούσε μια δυναστεία Μογγολικής καταγωγής. Μετά λεηλατεί το Πεκίνο με τις έφιππες στρατιές του και καταλαμβάνει την Νότια Κίνα της Δυναστείας Σουνγκ. Η προέλαση τους προς τα δυτικά, πέρα από την οροσειρά του Παμίρ, περνάει από τον δρόμο του Μεταξιού, σφάζοντας τους κατοίκους της πόλης Μέρβ. Τελικά η Μογγολική Αυτοκρατορία επεκτείνεται πέραν του Αφγανιστάν, σε μεγάλο τμήμα της Μέσης Ανατολής και ως την Πολωνία στην Ευρώπη. Είναι φυσικό οι ικανότατοι ηγέτες των Μογγόλων, να καταστήσουν ασφαλείς τους πολύτιμους δρόμους του Μεταξιού, όπου το εμπόριο αρχίζει να κινείται πάλι με γοργούς ρυθμούς. Ξαναχτίζονται οι πόλεις που είχαν καταστραφεί, όπως η Σαρμακάνδη, κτίζονται φυλάκια, γέφυρες και μια σειρά μεγάλη, από Καραβάν Σεράι. Επειδή αυτή την εποχή οι μουσουλμάνοι ήταν διαιρεμένοι σε αρκετές περιφερειακές δυνάμεις, η “Pax Mongolica”, για πρώτη φορά στην ιστορία, είχε την αποκλειστική εκμετάλλευση των πολύτιμων προϊόντων, που διακινούνταν μέσα από τους δρόμους του Μεταξιού.¹⁹

¹⁹ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 34-35

Η πρωτεύουσα των Μογγόλων, Καρακόρουμ, ήταν η πρώτη έδρα των Ταρτάρων, οι οποίοι επεκτεινόταν προς τα βόρεια ως την λίμνη Βαϊκάλη. Το 1187 υπήρξε αρχικά ο Τσένγκις Χάν. Με πάρα πολλές μάχες κατέκτησε επτά επαρχίες. Μετά από αυτόν υπήρξαν ο Κουγιούκ Χαν, ο Μπατού Χαν, ο ισχυρότερος από

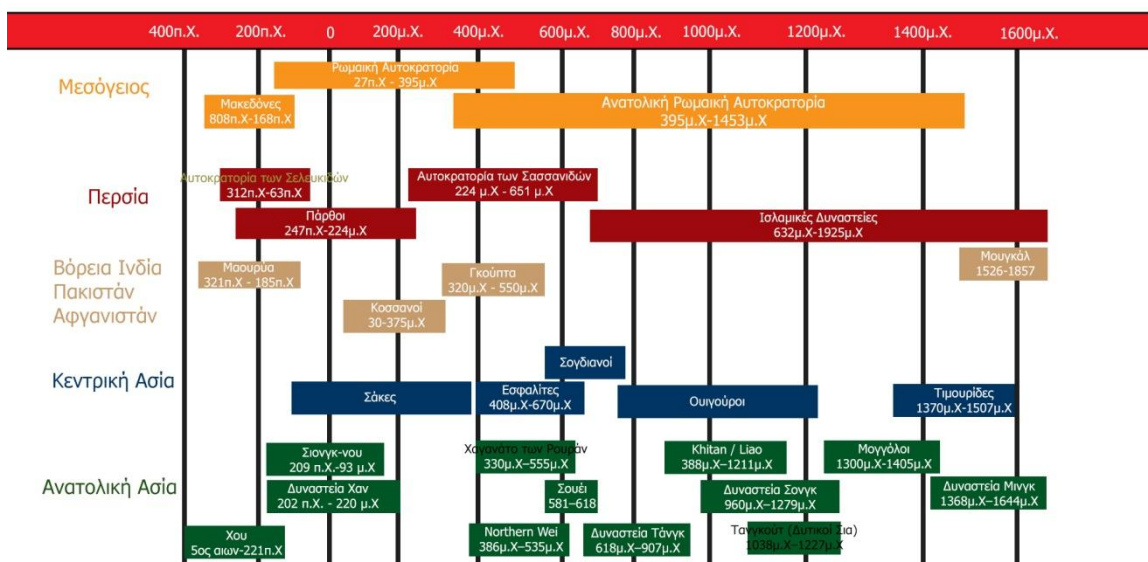
Χάρτης 6 – «13^{ος} Αιώνας – Το Ταξίδι του Μάρκο Πόλο και η Μογγολική Αυτοκρατορία», Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, σελ. 38

όλους αυτούς Άλτον Χαν και ο τελευταίος της εποχής του Μάρκο Πόλο, ο έκτος ο Κουμπλάι Χάν. Όλοι αυτοί θάβονταν στο βουνό Αλτάι της Μογγολίας. Μαζί με τους ηγέτες θανατώνονταν και θάβονταν αρκετοί υπήκοοι τους, για να τους υπηρετούν στον άλλο κόσμο. Αναφέρονται περίπου 20.000 στον θάνατο του Μόνγκα Χάν. Οι Τάρταροι ήταν ένας νομαδικός λαός πολεμιστών, που ζούσαν σε ξύλινα σπίτια, σκεπασμένα με κετσέ (κατασκευή από μαλλί) τα οποία και έπαιρναν μαζί τους. Οι άνδρες πολεμούσαν επάνω στα άλογα και κυνηγούσαν, ενώ οι γυναίκες ασχολούνταν με οτιδήποτε άλλο καθώς και με το εμπόριο.

Πίστευαν στην ύπαρξη ενός μεγάλου θεού. Αλλά διέθεταν και τον δικό τους, τον Νατιγκάι, ο οποίος πρόσεχε τα παιδιά και την συγκομιδή τους.²⁰

Το 1241, όταν πέθανε ο γιος του Τσένγκις Χαν, Ουγκαντάι, στο Καρακόρουμ μέσα από τον ασφαλή δρόμο του Μεταξιού, ήλθαν αντιπροσωπείες από όλο τον γνωστό τότε κόσμο (Τουρκία, Κορέα, Ρωσία κ.α), για να παραβρεθούν στην εκλογή του νέου Χαν. Τότε και ο Πάπας Ιννοκέντιος ο Δ,' θεώρησε σκόπιμο να στείλει ένα μοναχό, τον Ιωάννη Καρπίνι, με απώτερο σκοπό και την διάδοση του Χριστιανισμού. Αναφέρεται ότι ο μοναχός, ο Καρπίνι, δεν δέχτηκε να προσκυνήσει τον καινούριο Χαν και δεν επετεύχθη καμιά σύναψη συμμαχίας με τους Μογγόλους.

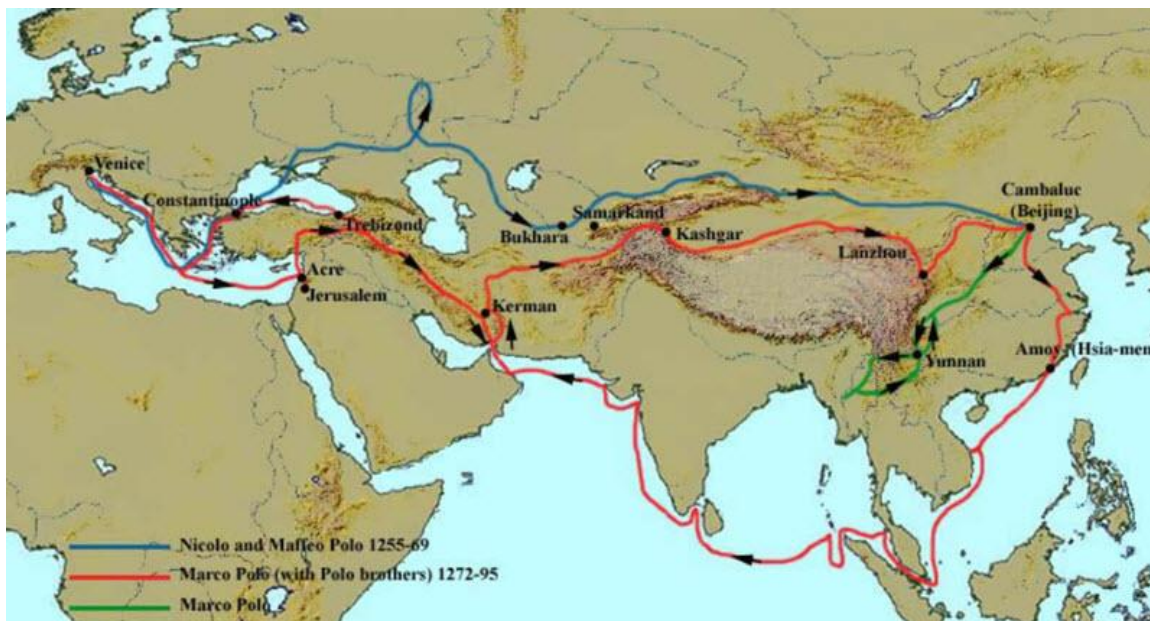
“ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ” - ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Πίνακας 1 – «The Silk Road – Chronology of Selected Travelers», Daniel C. Waugh, 2010, *University of Pennsylvania Museum of Archaeology and Anthropology*, Volume 53 Issue 3, Πρόσβαση 4-4-2019, <<https://www.penn.museum/sites/expedition/the-silk-road-chronology-of-selected-travelers/>>

²⁰ Μάρκο Πόλο - Τα ταξίδια (εισαγωγή - μετάφραση Θάνος Σακέτας), 1990, Εκδόσεις Στοχαστής, 4^η Έκδοση, σελ. 84

1.3.Ο δρόμος του Μεταξιού: Η περίπτωση της οικογένειας Πόλο

Χάρτης 7 – «Marco Polo and his travels», Silk Road, History of the silk road – πρόσβαση 6-4-2019,

<http://www.silk-road.com/artl/marcopolo.shtml>

Οι γεωπολιτικές βλέψεις της Παπικής εκκλησίας, μετά από την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους το 1204, επεκτείνονταν και έως το ανατολικό άκρο του γνωστού κόσμου. Μέσα σε αυτήν την εποχή, το 1271, ταξίδευσε στην Μογγολική αυλή ο πιο διάσημος από όλους τους Ευρωπαίους περιηγητές, ο Μάρκο Πόλο. Είναι γνωστό ότι ο πατέρας του, Νικκολό και ο θείος του, Μαφφαίο, είχαν ήδη επισκεφτεί σαν έμποροι την πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας, όπου κυβερνούσε ο Κουμπλάι Χαν.

Πριν από αυτούς, ο μεγαλύτερος αδελφός ο Μάρκο, ήταν ήδη εγκατεστημένος στο Σουντάκ (Σολδαία), στην Νότια Κριμαία. Εκεί είχαν μια εμπορική αντιπροσωπεία της οικογένειας. Το μέρος αυτό, ήταν γνωστό σαν σταθμός της Βενετίας, που εξυπηρετούσε την αποικιακή και επεκτατική γεωπολιτική της. Το 1260, η Φράγκικη κατοχή της Κωνσταντινούπολης με τον Βενετό διοικητή της, εξασφάλιζαν στους Βενετούς εμπόρους, όπως και στα τρία αδέρφια Πόλο, την εύκολη διακίνηση των προϊόντων και την αποκόμιση μεγάλων κερδών. Ο Νικκολό και ο Μαφφαίο, έμειναν τρία χρόνια στην Μπουχάρα, θεωρήθηκαν ως

Εικόνα 1 – «Μάρκο Πόλο», Silk Road, History of the silk road, Marco Polo and his travels - Πρόσβαση 6-4-2019, <http://www.silk-road.com/art/marcopolo.shtml>

εκπρόσωποι του Κουμπλάι Χαν, έμαθαν τα Περσικά και βέβαια οι εμπορικές τους επιχειρήσεις ήταν πολύ επικερδείς. Έλειψαν εννέα χρόνια από την Βενετία, όπου έφτασαν το 1269 και βρήκαν τον γιο του Νικολό, τον Μάρκο, σε ηλικία 15 ετών.²¹ Θεωρείται ότι το πρώτο ταξίδι προς την Κίνα του Κουμπλάι Χαν έγινε από τους Νικκολό και Μαφφαίο Πόλο ανάμεσα στα 1255-1269. Το δεύτερο ταξίδι του Νικκολό και του Μαφφαίο έγινε το 1272 με 1295 και σε αυτό συμμετείχε και ο μικρός Μάρκο Πόλο. (χάρτης 7 - Τα 3 ταξίδια των Πόλο). Την έκτη

Σεπτεμβρίου του 1298, ο Μάρκο Πόλο, υπηρετώντας στον Βενετσιάνικο στόλο, στην ναυμαχία της Κουρτζόλα αιχμαλωτίστηκε από τους Γενοβέζους και βρέθηκε στην φυλακή με πολλούς συντρόφους του. Εκεί άρχισε να διηγείται τα ταξίδια του στον Ρουσιπσέλλο, έναν συγγραφέα ρομάντζων ο οποίος και κατέγραψε τις αφηγήσεις του. Παρουσιάστηκαν περισσότερες από 150 χειρόγραφες εκδόσεις. Θεωρείται ότι τα «ταξίδια του Μάρκο Πόλο» γράφτηκαν πρώτα στην Γαλλική γλώσσα, η οποία ήταν η κοινή καθομιλούμενη της εποχής. Από τον εκδότη Ραμούζιο αναφέρθηκε και λατινικό πρωτότυπο κείμενο, ενώ παρουσιάστηκε και έκδοση στην Βενετσιάνικη γλώσσα. Υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ τους, αλλά τελικά αυτή η μεγαλειώδης διήγηση των ταξιδιών στην αχανή ασιατική ήπειρο, αποτελεί το αποτέλεσμα της χρήσης όλων των γραπτών παραλλαγών.²²

²¹ Μάρκο Πόλο - Τα ταξίδια (εισαγωγή - μετάφραση Θάνος Σακέτας), 1990, Εκδόσεις Στοχαστής, 4^η Έκδοση, σελ. 10-14

²² Μάρκο Πόλο - Τα ταξίδια (εισαγωγή - μετάφραση Θάνος Σακέτας), 1990, Εκδόσεις Στοχαστής, 4^η Έκδοση, σελ. 14-16

Οι αδελφοί Πόλο με τον νεαρό Μάρκο, επέστρεψαν στην Κίνα, διασχίζοντας τα εννέα χιλιάδες χιλιόμετρα, του «**δρόμου του Μεταξιού**». Έμειναν στην Κίνα δεκαέξι χρόνια (πιθανόν χωρίς την θέληση τους), διορισμένοι από τον Κουμπλάι Χαν σε ανώτερες διοικητικές θέσεις και υπηρετώντας τον σαν πρεσβευτές, σε όλη την αυτοκρατορία του. Επέστρεψαν με την άδεια του το 1295, δια θαλάσσης, στην Βενετία.²³

Οι αδελφοί Πόλο, μετέφεραν στον Κουμπλάι Χαν γράμματα

Εικόνα 2 – «Marco Polo, his uncle, and his father presenting the pope's letter at the court of Kublai Khan», detail of an illuminated manuscript; in the Bodleian Library, Oxford, England.© Photos.com/Jupiterimages, Encyclopaedia Britannica, πρόσβαση 6-4-2019, < <https://www.britannica.com/place/Mongol-empire/The-Yuan-dynasty-in-China-1279-1368> >

²³ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 38-39

και προνόμια που τους είχε δώσει ο Πάπας. Ο νεαρός Μάρκο, σύμφωνα με δικές του δηλώσεις, γνώριζε τέλεια τέσσερις γλώσσες, ανάμεσα στις οποίες τα Μογγολικά και τα Τούρκικα. Έτσι του δόθηκε η ευκαιρία να μας αφήσει ένα πολυσέλιδο έργο, στο οποίο περιγράφει με θαυμαστό τρόπο το μεγαλείο της Μογγολικής Αυτοκρατορίας και τον δύσκολο δρόμο του μεταξιού, μέσα στις αχανείς στέπες της Κεντρικής Ασίας.²⁴ Ανάμεσα σε αυτά που έγραψε, μιλάει και για τον τρόπο που κυβερνούσε ο Κουμπλάι Χαν την απέραντη αυτοκρατορία του. Ισχυρίζεται ότι σκοπός του ήταν η ευημερία όλων των υποταγμένων σε αυτόν λαών. Ότι έστειλε επιθεωρητές, να ελέγξουν τυχόν καταστροφές της περιουσίας των υπηκόων, την οποία αντικαθιστούσε από την Αυτοκρατορική Περιουσία, ελαττώνοντας συγχρόνως τους φόρους.²⁵ Μας κάνει εντύπωση η λεπτομέρεια των αφηγήσεων του, σε σχέση με την πολιτική των Μογγόλων και βέβαια αρκετές από αυτές είναι σίγουρα εσκεμμένες δηλώσεις υπερβολής.

Η **διάρκεια ενός ταξιδιού** από την Δυτική αρχή του δρόμου του Μεταξιού (Κωνσταντινούπολη ή Αντιόχεια), έως την πρωτεύουσα της Κίνας, διαφέρει ανάλογα με τους διάφορους μελετητές. Σύμφωνα με τον Chen Zhi-Qiang, αυτό μπορούσε να έχει διάρκεια τρία έως τέσσερα χρόνια, κατά την γνώμη μας υπερβολική άποψη. Αναφέρονται όμως και ταξίδια, που κράτησαν μόνο μερικούς μήνες, κύρια με την εξασφάλιση του δρόμου του μεταξιού από την επικράτηση των Μογγόλων, όπου αρκετοί απεσταλμένοι της Δύσης έφταναν στην Πρωτεύουσα Καρακορούμ. Θεωρείται όμως πιο κοντά στην πραγματικότητα, σαν μέσος όρος, ο ενάμιση χρόνος, όταν το ταξίδι το πραγματοποιούσαν πρεσβευτές των διαφόρων κρατών, ενώ θα μπορούσε να κρατήσει περισσότερο, όταν αφορούσε εμπόρους οι οποίοι σπαταλούσαν χρόνο στους ενδιάμεσους σταθμούς. Αναφέρεται η άποψη του Κοσμά του Ινδικοπλεύστη, που υπολογίζει το ταξίδι σε διακόσιες πενήντα τρεις μέρες και του γεωγράφου Πτολεμαίου, που το υπολογίζει σε τέσσερις μήνες και δεκατέσσερις ημέρες. Ένα από τα χειρότερα σημεία του ταξιδιού, ήταν η διάβαση της μεγάλης ερήμου Gobi στο Ταρίμ.

²⁴ Μάρκο Πόλο - Τα ταξίδια (εισαγωγή - μετάφραση Θάνος Σακέτας), 1990, Εκδόσεις Στοχαστής, 4^η Έκδοση, σελ. 25

²⁵ Μάρκο Πόλο - Τα ταξίδια (εισαγωγή - μετάφραση Θάνος Σακέτας), 1990, Εκδόσεις Στοχαστής, 4^η Έκδοση, σελ. 143

Υπάρχουν άσχημες περιγραφές για τις συνθήκες διάβασης αυτής της ερήμου, από πάρα πολλούς περιηγητές, που την πέρασαν και ένας από αυτούς ήταν και ο Μάρκο Πόλο.²⁶ (χάρτης 8 – Η πορεία του Μάρκο Πόλο²⁷ από το 1271 έως το 1295)

²⁶ Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας – Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας – Αθηναι,6 Φεβρουαρίου 2002 – Ο δρόμος του Μεταξιού κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες από Ελληνικές και Κινεζικές Πηγές – Μιχαήλ Κορδώσης, σελίδες 50-52

²⁷ **Η διήγηση του Μάρκο Πόλο** - Κατά την διήγηση του από την Δύση προς την Ανατολή ο Μάρκο Πόλο, μετρά τις εκτάσεις που διανύονται, σε ημέρες διαδρομής. Η πορεία του είναι σταθερή προς τα βορειανατολικά και Ανατολικά. Κατά διαστήματα κάνει μικρές διαδρομές αναφέροντας τους γύρω τόπους. Αρχίζει από την Μέση Ανατολή. Και συγκεκριμένα από την **Μικρή Αρμενία**. Από το παραθαλάσσιο εμπορικό κέντρο της πόλης Άγιας όπου εκεί φτάνουν τα υφάσματα και τα μπαχαρικά. Εδώ έρχονται οι έμποροι από την Βενετία και την Γένοβα και αρχίζει το ταξίδι τους προς την Ανατολή. Αναφέρει Νότια τους Σαρακηνούς, βόρεια τους Τούρκους του Καραμάν και την Ανατολική Τουρκία με τις πόλεις Καισάρεια Κόνια και Σίβα. Αναφέρει ορεισίβιους Τουρκομάνους, Έλληνες και Αρμένηδες. Κατά την διάρκεια του ταξιδιού, όλοι αυτοί είναι υποτελείς στους Ταρτάρους. Μετά αναφέρει την **Μεγάλη Αρμενία**, υποτελείς στους Ταρτάρους με τις πόλεις Ερτζινκάν, Ερσερούμ και Ερσίς. Εδώ υπάρχει το περίφημο λινό υφασμα Μπακράμ. Μετά εισχωρεί στην βορειοδυτική **Περσία** όπου αναφέρει τις πόλεις Τρεμπιτζάντ και Ταμπρίς με το μεγάλο ορυχείο ασημιού. Εδώ αναφέρει και το βουνό «όπου σταμάτησε η Κιβωτός του Νώε». Αμέσως μετά περνά στην **Γεωργία**, που βρίσκεται ανάμεσα στην Μαύρη θάλασσα βόρεια και στη Θάλασσα Μπακού με κατοικημένα νησιά. Εδώ υπάρχουν πολλά χωριά και πόλεις με Χριστιανούς κατοίκους, καλούς τοξότες, που παράγουν ξακουστό μετάξι. Αναφέρει την Τιφλίδα και νοτιότερα την **Μοσούλη** όπου βασιλεύουν Άραβες και Χριστιανοί, με τις πασίγνωστες Μουσελίνες (μεταξωτά χρυσά υφάσματα). Οι έμποροι ονομάζονται Μουσελίν και εξάγουν και μπαχαρικά. Μετά αναφέρει την **Βαγδάτη** έδρα του Χαλίφη των Σαρακηνών, με τεράστιες ποσότητες χρυσού και ασημιού. Από εδώ ξεκινά ο «**Δρόμος του Ποταμιού**» έως την Ινδική θάλασσα, που πηγαινοέρχονται οι έμποροι και φθάνουν στην Ινδία σε 18 μέρες. Εδώ υπάρχει το **εμπόριο των Μαργαριταριών** από την Ινδία. Μετά αναφέρει την πόλη Ταμπρίζ του **Ιράκ**, ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο που καταλήγουν πολλοί Λατίνοι έμποροι και αποκτούν αρκετά κέρδη, από τα χρυσά μεταξωτά υφάσματα. Μετά αναφέρει την πόλη Σαβέχ της **Περσίας** και διηγείται ότι εδώ ετάφησαν οι τρεις μάγοι που προσκύνησαν τον Χριστό, ενώ τρεις μέρες μετά υπάρχει η χώρα των Πυρολατρών, από όπου ξεκίνησαν οι τρεις Πυρολάτρες βασιλιάδες. Μετά αναφέρει το **εμπορικό κέντρο Γιάζντ**, με το περίφημο πανάκριβο **μεταξωτό υφασμα γιαζντί**. Μετά από επτά μέρες ταξίδι, σε πεδιάδα γεμάτη από Χουρμαδιές και Φοινικιές φθάνει στην Ανατολική άκρη της Περσίας, στο **Βασίλειο του Κερμάν**. Οι κάτοικοι είναι καβαλάρηδες και κυνηγούν με γεράκια, ενώ σκάβοντας τα βράχια βγάζουν τον πολύτιμο λίθο «**Τορκουάζ**». Μετά από ταξίδι επτά ημερών σε οροπέδιο, φθάνει στην πόλη Καμαντίν, στην **χώρα των Ρουντμπάρ**. Αναφέρει χουρμάδες, μήλα, φιστίκια, μεγαλόσωμα λευκά βόδια και πόλεις περιτειχισμένες από χωματίπους υψηλούς τοίχους. Ο δρόμος είναι γεμάτος από ληστές. Αναφέρει μετά μια παράκαμψη όπου φθάνει στο **λιμάνι Χορμούζ**. Εδώ είναι ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο, όπου καταφθάνουν από την Ινδία μπαχαρικά, πολύτιμες πέτρες, μαργαριτάρια, υφάσματα και χαυλιόδοντες. Από τους Χουρμάδες οι Μωαμεθανοί φτιάχνουν ιδιαίτερο κρασί. Στρέφεται προς τα βόρεια και φθάνει μετά από επτά μέρες στο Κερμάν και μετά από τέσσερις μέρες, μέσα από άγονη άγρια γη στην πόλη **Κιούχ-Μπονάν**. Εδώ φτιάχνονται ασάλινοι καθρέφτες και μια περίφημη αλοιφή για τα μάτια, από ψευδάργυρο. Για να διασχίσει μετά την περιοχή έως τα βόρεια σύνορα της **Περσίας** και να μπει στην επαρχία Τούν-Κάιν περνά από μια έρημο, διάρκειας οκτώ ημερών και χρειάζονται εφόδια για να μπορέσει να επιζήσει.

Εδώ είναι η χώρα **Μουχελέτ**, όπου αναφέρεται ο Σεΐχης Αλαούντ-Ντίν, ο οποίος είχε έναν τεράστιο κήπο με παλάτια, που έλεγε ότι ήταν ο παράδεισος. Η πραγματικότητα ήταν όμως, ότι σκότωνε τους επισκέπτες και τους λήστευε. Έτσι το 1262 ο Τάρταρος Χουλανγκού κατέστρεψε τα παλάτια και τον κήπο. Μετά από αυτό το κάστρο, μέσα σε έξι μέρες διασχίζεται μια χώρα Μωαμεθανών, με πόλεις και χωριά και φθάνει στο Σιμπαργκάν (το σημερινό Σαπουρκάν στο Αφγανιστάν). Εδώ ανεφοδιάζονται για το ταξίδι τους οι έμποροι.

Μετά από αυτό υπάρχει το **Μπάλοχ**. Είναι μια μεγάλη πόλη, όπου λέγεται ότι εδώ ο Αλέξανδρος παντρεύτηκε την Ρωξάνη. Μετά από πορεία δώδεκα ημερών προς Β – ΒΑ βρίσκεται η χώρα **Ταλικάν**, με την ομώνυμη πόλη (Ταϊκάν ή Ντολγκάνα του Αφγανιστάν). Εδώ υπάρχει μεγάλη αγορά καλαμποκιού, αμυγδάλων και φιστικιών, ενώ στα βουνά προς τα Νότια, εξορύσσεται ορυκτό αλάτι, το οποίο εμπορεύονται. Σε όλη την χώρα υπάρχουν φρούρια για την προστασία των ταξιδιωτών. Σε τρεις μέρες Β-ΒΑ περνάμε μια χώρα κακόβουλων και δολοφόνων Μωαμεθανών, οι οποίοι τυλίζουν το κεφάλι τους με δέκα παλάμες σχοινί και φορούν δέρματα από ζώα. Φθάνουμε στην πόλη **Ισκασάμ** (το Σκάσεμ δίπλα στον ποταμό Πανγία του Αφγανιστάν). Αυτοί είναι βοσκοί με ιδιαίτερη γλώσσα. Μετά από τρεις μέρες φθάνουμε στην γυμνή περιοχή **Μπανταζάν**. Είναι μια μεγάλη χώρα με δώδεκα μέρες διάβαση και οι Μωαμεθανοί έχουν την δική τους γλώσσα και θεωρούν τους εαυτούς τους απόγονους του Αλεξάνδρου και της Ρωξάνης. Οι βασιλιάδες τους έχουν τον τίτλο του **Ζαλκαρνέιν**, που ίσως να σημαίνει Αλέξανδρος. Εδώ σε γαλαρίες που ανοίγουν στα βουνά Σιγκινάν, βγάζουν τα ρουμπίνια μπάλας. Όλα αυτά ανήκουν στον βασιλιά και θανατώνεσαι αν τα βγάλεις χωρίς άδεια έξω από το βασίλειο. Τα ανταλλάσουν με ασήμι και χρυσάφι. Σε άλλα βουνά βγαίνει η ξακουστή γαλαζόπετρα μαζί με ασήμι, χαλκό και μολύβι. Ο τόπος είναι κρύος, έχει στενά περάσματα με οχυρά, οι πόλεις βρίσκονται σε βουνοκορφές και λένε ότι τα ωραία τους άλογα, προέρχονται από τον Βουκεφάλα. Δέκα μέρες προς τα νότια υπάρχει η χώρα **Πασάι** (το Καφιριστάν), οι κάτοικοι του είναι ειδωλολάτρες με δική τους γλώσσα και ζουν σε μια πολύ ζεστή χώρα. Εφτά ημέρες προς τα ΝΑ βρίσκεται το **Κασμίρ**. Εδώ κατοικούν ειδωλολάτρες με δική τους γλώσσα. Αναφέρονται πάρα πολλά για τους ξακουστούς μάγους που βρίσκονται εδώ. Από εδώ περνάει ένας δρόμος, προς την Ινδική θάλασσα. Υπάρχουν ισχυρά φρούρια, καλλιεργούν ρύζι και εδώ γίνεται η αγορά των κοραλλιών από τους Βενετούς. Αναφέρεται ότι δώδεκα μέρες από εδώ, υπάρχουν οι περιοχές που φυτρώνει το πιπέρι, στο βασίλειο του **Μπραμπακάν** (πιθανώς περιοχή με Βραχμάνους). Από το Κασμίρ η διαδρομή προς τα ΒΑ κρατάει δώδεκα μέρες κατά μήκος ενός ποταμού, όπου υπάρχουν συνοικισμοί ενός πολεμικού λαού Μωαμεθανών και φθάνουμε στο **Ουακάν** (Βουκάν του Αφγανιστάν). Εδώ κατοικούν πολεμιστές Μωαμεθανοί με ιδιαίτερη γλώσσα. Με πορεία τριών ημερών προς τα ΒΑ, μέσα από δύσκολα περάσματα των βουνών, φθάνουμε στο **Παμίρ**, την λεγόμενη «**Στέγη του Κόσμου**», μια τεράστια πεδιάδα που την περνάς σε δώδεκα μέρες, με πολύ κρύο, χωρίς ανθρώπους, με μια λίμνη και έναν ποταμό με άγρια ζώα, ανάμεσα στα οποία άγρια πρόβατα με μεγάλα κέρατα και λύκους. Από εδώ η διαδρομή προς τα ΒΑ-Α είναι πολύ δύσκολη ανάμεσα σε βουνά, λοφοπλαγιές, φαράγγια, ποτάμια και ερήμους. Η χωρά λέγεται **Μπιλόρ**. Η διαδρομή κρατάει σαράντα μέρες και οι λιγοστοί κάτοικοι ζουν πολύ ψηλά και είναι άγριοι ειδωλολάτρες. Μετά από αυτή την δύσκολη διαδρομή, για την οποία χρειάζονται άφθονες προμήθειες, φθάνουμε στην επαρχία Κασγκάρ (σημερινό Τουρκεστάν), με ομώνυμη πόλη, όπου ανθίζει το εμπόριο και η βιοτεχνία, καλλιεργείται βαμβάκι, λινάρι και κανάβι. Εδώ πια μπαίνουμε στην επικράτεια του Κουμπλάι Χαν. Η διέλευση της χώρας κρατάει πέντε μέρες, μιλούν μια ιδιαίτερη γλώσσα και υπάρχουν εκκλησίες **Νεστοριανών** χριστιανών. Προς τα ΒΔ βρίσκεται μια λάμπρη πόλη, η **Σαρμακάνδη**, όπου κατοικούν χριστιανοί και Σαρακηνοί. Είναι υποταγμένη στον ανιψιό του μεγάλου Χαν.

Πέντε ημέρες προς τα ΒΑ φθάνουμε στο **Γιαρκάντ** (Τουρκεστάν) όπου ζουν Μωαμεθανοί και λίγοι Νεστοριανοί και καλλιεργείται το βαμβάκι. Προς τα Β-ΒΑ υπάρχει η επαρχία του **Κοτάν**, νότια της Ερήμου Τακλαμακάν, με την ομώνυμη πρωτεύουσα, που την διασχίζεις σε οκτώ μέρες και οι Μωαμεθανοί κάτοικοι της καλλιεργούν βαμβάκι και ασχολούνται με την βιοτεχνία και το εμπόριο. Επίσης Μωαμεθανοί κατοικούν στην επόμενη επαρχία **Πέμ**, με πέντε μέρες διάβαση όπου υπάρχει εμπόριο από πολύτιμες πέτρες χαλαζία, αχάτη και όνυχα και καλλιεργείται το βαμβάκι (Τουρκεστάν). Τα ίδια ακριβώς συμβαίνουν και στην επόμενη περιοχή του **Τσαρτσάν** (ΒΑ-Α). Μετά από πέντε μέρες διαδρομής προς τα ΒΑ-Α, φθάνουμε στην πόλη **Λόπ** (ίσως Τσαρκλίκ του Τουρκεστάν). Αυτή η πόλη βρίσκεται ακριβώς στην αρχή της μεγάλης Ερήμου (έρημος Γκόμπι). Εδώ οι ταξιδιώτες μένουν μια εβδομάδα για να ξεκουραστούν και πρέπει να κάνουν προμήθειες για ένα μήνα. Λέγονται πάρα πολλά για αυτή την έρημο και η διάβαση της εξαρτάται από την εμπειρία και την γνώση. Διασχίζεις βουνά, αμμώδεις εκτάσεις και κοιλάδες. Υπάρχει πόσιμο νερό και όταν χαθεί κανείς την νύχτα (και έχουν χαθεί πολλοί) λένε ότι ακούει διάφορες φωνές. Αναφέρεται επίσης και το φαινόμενο της οφθαλμαπάτης. Όταν διαβεί κανείς την έρημο, βαδίζοντας ΒΑ-Α φθάνει στην πόλη **Σά-Τσάου** (Τούν-Χουάνγκ στην Κανσού). Είμαστε πλέον στην επαρχία Τανγκούτ (η Κανσού της ΒΔ Κίνας). Εδώ έχουμε βασικά ειδωλολάτρες, Σαρακηνούς και λίγους Νεστοριανούς Τούρκους. Οι ειδωλολάτρες έχουν την δική τους γλώσσα, έχουν κληρικούς και μοναστήρια με είδωλα και κάνε τους νεκρούς. Εδώ αναφέρεται κάτι σαν το

κισκέτς της σημερινής εποχής. Μεγαλώνουν ένα αρνί και την Πρωτοχρονιά ή στην γιορτή του προσωπικού ειδώλου που προσκυνούν, το φέρνουν μαζί με τα παιδιά τους στο ιερό. Σκοτώνουν και μαγειρεύουν το αρνί, το αφήνουν για ορισμένες ώρες στα είδωλα και μετά το παίρνουν και το τρώνε μαζί με τους συγγενείς. Οι ιερείς παίρνουν το κεφάλι, τα πόδια, τα εντόσθια, το μαλλί και μέρος από το κρέας – μια μορφή ζωοθυσίας.

Προς τα ΒΔ κοντά στην Έρημο (Γκόμπι) υπάρχει η επαρχία **Καμούλ**, με την ομώνυμη πόλη (η σημερινή Χάμι βόρεια της ερήμου Γκόμπι). Εδώ αναφέρεται ότι οι Ειδωλολάτρες κάτοικοι παίζουν μουσική, χορεύουν, τραγουδάνε, διαβάζουν και γράφουν και με τους φιλοξενούμενους ξένους να μοιράζονται τις γυναίκες τους. Έχουν δική τους γλώσσα και πωλούν αγροτικά προϊόντα στους ταξιδιώτες. Αμέσως μετά αναφέρεται το Ουϊγκουριστάν, με πρωτεύουσα την Καρα-Κόγια (στο σημερινό Τουρκεστάν γύρω από το Τουρφάν). Οι κάτοικοι εδώ είναι ειδωλολάτρες, παράγουν σιτάρι και κρασί, αλλά υπάρχουν και λίγοι Νεστοριανοί και Σαρακηνοί. Αμέσως μετά αναφέρει την Επαρχία **Γκινγκιντάλας** (ίσως το Μπάρκος στο Τουρκεστάν). Είναι μεγάλη και χρειάζονται 16 ημέρες για την διάβαση της. Εδώ σε ένα βουνό, στα βόρεια της βγαίνει ασάλι και σαλαμάντρα. Αυτό είναι ορυκτός αμίαντος και τα υφάσματα που φτιαχνότανε με την σαλαμάντρα, ξαναγινότανε λευκά με την φωτιά. Αναφέρεται ότι ένα τέτοιο έστειλε δώρο ο Μέγας Χαν, στον Πάπα. Ξαναγυρίζουμε πίσω και προχωράμε προς τα ΒΑ-Α. Έχουμε μπει στην επαρχία **Τανγκούτ**. Η πρωτεύουσα Σού-Τσάο αποτελείται από χριστιανούς και ειδωλολάτρες. Στα βουνά της περιοχής φύεται το Ραβέντι, που το αγοράζουν οι έμποροι. Αμέσως μετά φτάνουμε στην πρωτεύουσα της επαρχίας Τανγκούτ, μια μεγάλη πόλη, το **Κάν-Τσάο**. Οι ειδωλολάτρες κάτοικοι του, μπορούν να παντρευτούν και μέχρι τριάντα γυναίκες. Υπάρχουν όμως και τρεις χριστιανικές εκκλησίες των Νεστοριανών. Εδώ ο Μάρκο Πόλο αναφέρει, ότι μαζί με τον Νικολό και το Μαφφαίο μείνανε έναν χρόνο. Γίνεται ένα ταξίδι εξήντα ημερών προς τα βόρεια, πάντα στην επαρχία Τανγκούτ. Και φτάνουμε στην βόρεια άκρη της ερήμου, στην **Ετζίνα** (Καρά-Κότο της Μογγολίας). Οι κάτοικοι είναι ειδωλολάτρες, γεωργοί και κτηνοτρόφοι και εκτρέφουν καμήλες και αγελάδες. Οι ταξιδιώτες από εδώ θα πάρουν προμήθειες σαράντα ημερών, ένα ταξίδι προς τα βόρεια μέσα από έρημο και θα φτάσουν στο Καρακόρουμ την πρωτεύουσα των Μογγόλων.

Ο Μάρκο Πόλο ξαναγυρίζει στο Κάν Τσάο, πάλι στην επαρχία Τανγκούτ, και μετά από ταξίδι πέντε ημερών, φτάνει στο βασίλειο Εργκουιγιούλ (ίσως η Λιανγ-Τσάο στην Κανσού). Αυτό είναι υποταγμένο στον Μέγα Χαν και οι ειδωλολάτρες κάτοικοι του, εκτρέφουν πολλά μεγάλα άγρια βόδια με μια υπέροχη λευκή τρίχα, που ο Μάρκο Πόλο έφερε στην Βενετία. Από ένα ζώο σαν αντιλόπη παρασκευάζεται ο Μόσκος, ένα δυνατό άρωμα. Υπάρχουν και λίγοι Μωαμεθανοί και Χριστιανοί. Μετά από εικοσιπέντε ημερών δρόμο, υπάρχει η πόλη Σιντζιού με ειδωλολάτρες και μετά από οκτώ μέρες, προς τα ανατολικά, υπάρχει η επαρχία **Εγκριγκαία** (ίσως το Νινγκ-Σία στην Κανσού). Στην πρωτεύουσα Κολατσιάν, φτιάχνονται από την τρίχα της Καμήλας τα Καμηλό που εξαγονται. Οι κάτοικοι είναι ειδωλολάτρες, αλλά υπάρχουν και τρεις εκκλησίες Νεστοριανών χριστιανών. Προς τα ανατολικά υπάρχει η επαρχία **Τεντούκ**. Αναφέρεται σαν η επικράτεια του «Πρίστερ Τζον» (πρεσβύτερος Ιωάννης). Ο Πρίστερ Τζον είναι ένας θρυλικός χριστιανός Πατριάρχης και βασιλιάς, που σύμφωνα με τις αφηγήσεις κυβέρνησε ένα Νεστοριανό Χριστιανικό Έθνος, που χάθηκε ανάμεσα στους Μωαμεθανούς και στους Ειδωλολάτρες της Ανατολής. Οι θρύλοι τον παρουσιάζουν σαν απόγονο των τριών μάγων, σε ένα κράτος γεμάτο πλούτη, θαύματα και περίεργα πλάσματα. Στην πραγματικότητα αποτελούσε ένα χριστιανικό Νεστοριανό Βασίλειο στα Δυτικά της **«Καθαίας»**, με πρωτεύουσα το **Καζάν**. Η άνοδος της Μογγολικής αυτοκρατορίας, έδωσε την δυνατότητα της δημιουργίας πολλών Νεστοριανών Θρησκευτικών Κοινοτήτων. Αναφέρεται ότι ο Τσένγκις Χαν, ζήτησε σε γάμο την κόρη του Πρίστερ Τζον, και όταν αυτός αρνήθηκε, κατέκτησε και διάλυσε το βασίλειο του. Είναι γνωστό ότι οι Νεστοριανοί σαν αίρεση, πίστευαν στην διπλή φύση του Χριστού και μετά το Νεστοριανό σχίσμα, δημιουργήθηκε η Ασσυριακή Εκκλησία της Ανατολής. Διωγμένοι από την Βυζαντινή εκκλησία, δημιούργησαν αξιόλογα πνευματικά κέντρα σε διάφορες πόλεις, από την Συρία έως την Αίγυπτο. Τελικά διώχτηκαν από τον Ταμερλάνο και περιορίστηκαν στο Κουρδιστάν. Ο Μάρκο Πόλο αναφέρει ότι σε αυτήν την επαρχία ο Πρίστερ Τζον ήταν τίπλος που έφερνε ο κυβερνήτης χριστιανός παπάς. Στην εποχή του αυτός ονομάζονταν Γεώργιος. Ο βασιλιάς Γεώργιος είναι ο έκτος απόγονος και υποτελής στον Μέγα Χαν. Η επαρχία χρειάζεται επτά μέρες διαδρομή, και παράγει καμηλό και γαλαζόπτετρα. Μετά από τρεις μέρες φτάνουμε στην πόλη **Τσαγκανόρ** όπου υπάρχει ένα μεγάλο παλάτι, του Μεγάλου Χαν και γύρω περιοχές με κυνήγι. Τελικά, μετά από τρεις μέρες προς τα Β-ΒΑ, φτάνουμε στην πόλη Σανγκτού, όπου βασιλεύει ο Κουμπλάι Χαν.²⁷ (Χάρτης 8 – Με το Ταξίδι του Μάρκο Πόλο όπου υπογραμμίζονται οι αναφερόμενες από αυτόν περιοχές και πόλεις.)

Χάρτης 8 – «Μάρκο Πόλο», Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, 1990, Αθήνα, Τόμος 40, σελ. 342

1.4. Η παρακμή του Εμπορίου μέσα από τον Χερσαίο Δρόμο του Μεταξιού

Το 1368 οι Μογγόλοι, με μια αυτοκρατορία διαιρεμένη, διώχθηκαν από την Κίνα. Ο Ταμερλάνος αναζωογονεί την Αυτοκρατορία, αλλά μετά το θάνατο του το 1404, σταματάει η προστασία του δρόμου του Μεταξιού από την αυτοκρατορία των Μογγόλων και η τρόπον τινά διεθνής γεωπολιτική λειτουργία του εμπορίου, κατακερματίζεται στα χέρια των τοπικών εμπόρων. Βέβαια στο Δυτικό άκρο του δρόμου του Μεταξιού, οι πόλεμοι ανάμεσα στους Μουσουλμάνους και στους Ευρωπαίους Χριστιανούς (Σταυροφορίες από τον 11^ο έως τον 13^ο αιώνα με την κατάληψη των Αγίων Τόπων), δημιουργούν προσκόμματα στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών προς την Ανατολή. Σύμφωνα με τα δεδομένα, μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης το 1453 από τους Οθωμανούς, το εμπόριο

στο Δυτικό τμήμα του δρόμου του Μεταξιού, το είχαν στα χέρια τους Μουσουλμάνοι έμποροι και η ποσότητα των εμπορευμάτων, μειωνόταν διαρκώς. Η ανάπτυξη της ναυτιλίας με ασφαλέστερα πλοία, συνέβαλε στην αναζήτηση των θαλάσσιων δρόμων, που αν και έκρυβαν σημαντικούς κινδύνους την εποχή αυτή, ήταν πιο ελεύθεροι από τις διαθέσεις των εκάστοτε κυριάρχων, στα αφιλόξενα πεδία της Κεντρικής Ασίας.²⁸

Με την άνοδο του Ισλάμ τον 7^ο αιώνα, το εμπόριο ανάμεσα στην Κίνα, στην Βενετία, στην Ισπανία και στην Πορτογαλία το ανέλαβαν οι Άραβες μέσα από τους θαλάσσιους δρόμους. Όμως θα πρέπει να αναφέρουμε και τη σημαντική παρουσία της Ναυσιπλοΐας των Κινέζων, με πλοία που διέθεταν ένα και μοναδικό πρυμναίο πηδάλιο και μπορούσαν να πλέουν κόντρα στον άνεμο. Είχαν συνήθως τέσσερα κατάρτια και δυο ειδών πανιά, για ανέμους από την πρύμνη και για ανέμους από την πλώρη. Από τον 11^ο αιώνα κατείχαν την πυξίδα, την οποία χρησιμοποιούσαν σε συνεφιασμένες μέρες, ενώ πορεύονταν με τον ήλιο την μέρα και τα άστρα την νύχτα. Η Κίνα θεωρείται πρωτοπόρος στην αστρονομική ναυσιπλοΐα με τεράστια εμπειρία της χρήσης του έναστρου ουρανού.²⁹

²⁸ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 40-41

²⁹ Βυζάντιο και Κίνα : Ο θαλάσσιος δρόμος του Μεταξιού, 29-06-2011, περιοδικό αρχαιολογία – www.archaiologia.gr , πρόσβαση 23.07.2018

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2º

Κεφάλαιο 2. Η Εποχή μας

2.1. Κίνα και οι νέοι Δρόμοι του Μεταξιού

Γεωγραφικά, ο αρχαίος δρόμος του Μεταξιού υπάρχει ακόμα. Υπάρχει η δυνατότητα να ταξιδέψει κάποιος από το Σιάν (η αρχαία αυτοκρατορική πρωτεύουσα Τσανγκάν) ως την Κωνσταντινούπολη. Αυτό βέβαια έχει καθαρά ιστορική σημασία και αναφέρεται σε ερευνητικά ενδιαφέροντα. Παραμένει ένας επιστρωμένος δρόμος από το Σιάν έως το Κασγκάρ, που χρησιμοποιείται και τώρα σαν δρόμος ανεφοδιασμού προς τις απομονωμένες δυτικές επαρχίες του Σινγιάνγκ. Μέχρι το Πακιστάν, υπάρχει ακόμα ένας καρόδρομος που περνάει νότια από το Καρακόρουμ. Αυτή είναι η παλιά διεθνής οδός που σύνδεε την Κίνα με την Ινδία. Οι κακές σχέσεις μεταξύ των Ρώσων και των Κινέζων, έχουν κλείσει τον αρχαίο δρόμο δυτικά του Κασγκάρ (δυτικό Τουρκεστάν) που συνέδεε την Κίνα με την πρώην Σοβιετική Ένωση. Τα νότια μονοπάτια που περνούσαν από την Μέση Ανατολή, τα έχει κλείσει η συνεχής εμπόλεμη κατάσταση των χωρών της περιοχής. Ταξιδιώτες μπορούν να ακολουθήσουν τον δρόμο της Ευρασιατικής Στέπας, που περνά βόρεια από την Κασπία, διασχίζει την Μαύρη Θάλασσα και φτάνει στην Τουρκία.³⁰

Στην πραγματικότητα ο νέος δρόμος του Μεταξιού είναι η θέληση της σημερινής Κίνας να επεκταθεί οικονομικά προς το Δυτικό κόσμο, ανοίγοντας συγχρόνως και την δική της αχανή επικράτεια, σε ελεγχόμενες επενδύσεις δυτικών οικονομικών κολοσσών. Η Κίνα παρουσιάζεται σαν Λαϊκή Δημοκρατία, με την απόλυτη κυριαρχία του κομματικού μηχανισμού και με πολλαπλές συγκρούσεις στο ιδεολογικό επίπεδο, μεταξύ των κορυφαίων στελεχών του κόμματος. Αν και αυτή η ηγεσία αποκήρυσσε τον δυτικό φιλελευθερισμό, το άνοιγμα προς τη Δύση έχει οικονομικές και γεωπολιτικές βλέψεις. Είναι γνωστό ότι αρκετοί Κινέζοι διανοούμενοι, θεωρούν την Δύση σαν μοντέλο πολιτικής ελευθερίας, αλλά είναι επίσης γνωστό ότι η ηγεσία, με την καταστολή των αντιφρονούντων και με τον αποκλεισμό (great firewall) της εισροής ιδεών από

³⁰ Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά, Εκδόσεις Ερευνητές, σελ. 44

την Δύση, με τον αποκλεισμό ιντερνετικών εταιρειών, επιτυγχάνει τον αυστηρό πολιτικό έλεγχο. Το 2017 η Κίνα παρουσιάζει ανάπτυξη 6,9%, με στόχο την τεχνολογική καινοτομία και προάγει μια «κοινωνία χωρίς μετρητά», οι πληρωμές γίνονται με ηλεκτρονικό τρόπο, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι στις Δυτικές κοινωνίες. Παρόλη τη σιδηρά πειθαρχία στο εσωτερικό της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, η εξάπλωση της Κινεζικής οικονομικής ισχύος σε όλο τον κόσμο είναι γεγονός. Εκεί βέβαια εμφανίζεται το παράδοξο, οι επικεφαλές των Κινεζικών κολοσσών του εξωτερικού, καθώς και τα κορυφαία στελέχη τους να συμπεριφέρονται και να ζουν με τους τρόπους της Νεοφιλελεύθερης Δύσης. Πριν αναφερθούμε με λεπτομέρεια σε αυτόν τον «Νέο Δρόμο του Μεταξίου», θα μπορούσαμε να αναφέρουμε, ότι είκοσι Κινέζικες πόλεις, έχουν άμεση σιδηροδρομική σύνδεση με την Ευρώπη, με πενταπλασιασμό, από το 2013, της ποσότητας των εμπορευμάτων που αποστέλλονται από την Κίνα, μέσω αυτών των διαδρομών. Είναι γνωστές οι άμεσες σιδηροδρομικές επαφές ανάμεσα στο Τσεντού και στην Πράγα και ανάμεσα στο Γουάν και στη Λυών. Η φιλοδοξία αυτού του μεγάλου εγχειρήματος, είναι να μετατραπεί όλη η περιοχή της Ευρασίας, σε μια απέραντη οικονομική περιοχή για τα Κινέζικα συμφέροντα, με σκοπό να υπερκεράσει την Ευρώ - Ατλαντική πλευρά.³¹

³¹ Gideon Rachman , 24-10-2017, Η Κίνα κτίζει την αυτοκρατορία της στην Πλάτη της Δύσης, FT.COM (περιοδικό Financial Times), αναδημοσίευση EYRO2day.gr , πρόσβαση 13-12-2018, <https://www.euro2day.gr/ftcom/ftcom_gr/article-ft-gr/1573887/h-kina-ktizei-thn-aytokratoria-ths-sthn-plath-ths.html>.

2.2. ΗΠΑ-Κίνα Σύγχρονη Γεωπολιτική Σύγκρουση

Είναι γνωστή τους τελευταίους μήνες, η αντίδραση της Αμερικής υπό τον Ντόναλντ Τράμπ, σε αυτές τις Κινεζικές γεωπολιτικές φιλοδοξίες. Είναι γνωστό ότι η Αμερικανική Κυβέρνηση επέβαλλε, τον Σεπτέμβρη του 2018, δασμούς στα Κινέζικα προϊόντα, συνολικής αξίας άνω των διακοσίων εκατομμυρίων δολαρίων. Εκατόν ενενήντα τέσσερις (194) σελίδες Κινεζικών επικηρυγμένων προϊόντων έχει η λίστα, μεταξύ των οποίων ξύλινα έπιπλα, ηλεκτρικά ψυγεία, γάντια του μπίτζμπολ, παντελόνια και εσώρουχα από δέρμα φιδιού. Η απάντηση ήταν μια μέτρια εφαρμογή δασμών σε Αμερικανικά προϊόντα, μόνο 5 έως 10%, σε αντίθεση με τους Αμερικανικούς δασμούς που ξεκινάνε από το 10% και έχουν σκοπό να αυξηθούν το 2019, στο εξοντωτικό 25%. Η Κινεζική τιμωρία αναφερόταν σε 5.207 εισαγόμενα Αμερικανικά προϊόντα, συνολικής αξίας, εξήντα δισεκατομμυρίων δολαρίων. Αυτοί οι τιμωρητέοι δασμοί ανάμεσα στους γιγάντιους οικονομικούς ανταγωνιστές, δημιούργησε όπως ήταν αναμενόμενο ανησυχία στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, με αποτέλεσμα το Αμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο της Κίνας (ACCC), δηλαδή η ομάδα των Αμερικανικών επιχειρήσεων που επενδύουν εκεί, να επέμβει και να ζητήσει διαμεσολάβηση, ώστε να σταματήσει ο κλιμακούμενος εμπορικός πόλεμος.³²

«Τον Δεκέμβριο του 2018 σύμφωνα με τη «Wall Street Journal», η Κίνα θεωρώντας ότι δεν μπορεί να ανταπεξέλθει επί του παρόντος στον Εμπορικό πόλεμο της Αμερικής, ανακοίνωσε την απόσυρση του δεκαετούς στρατηγικού πλάνου «Made in China 2025», που είχε σαν στόχο την αναβάθμιση της Κινεζικής βιομηχανίας, με σκοπό την παγκόσμια κυριαρχία στην υψηλή τεχνολογία δέκα τομέων. Αναφέρονται τα «ηλεκτρικά αυτοκίνητα, η υψηλή τεχνολογία πληροφορικής, οι τηλεπικοινωνίες, η ρομποτική, η τεχνητή νοημοσύνη, η αγροτική τεχνολογία, η αεροναυπηγική, τα νέα συνθετικά υλικά, ο προηγμένος ηλεκτρικός εξοπλισμός και η βιοφαρμακευτική.» Δηλαδή όλα τα μοντέρνα προϊόντα στον Νέο Δρόμο του Μεταξιού. «Οι βιομηχανικές χώρες της Δύσης και οι ΗΠΑ αντέδρασαν, καθώς αυτό το σχέδιο απειλούσε βασικούς

³² Γιώργος Τσιάρας 2018, «ΗΠΑ-Κίνα : δασμοί... αίματος», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 19 Σεπτεμβρίου

οικονομικούς φορείς, πάνω στους οποίους είχαν απόλυτη κυριαρχία.» Οι δυτικές οικονομικές δυνάμεις κατηγόρησαν την Κίνα, ότι επί δεκαετίες εφαρμόζει την κλοπή της πνευματικής ιδιοκτησίας, ελέγχει διακριτικά τις ξένες επενδύσεις στο έδαφος της, τις αναγκάζει σε υποχρεωτική μεταβίβαση τεχνολογίας και ότι κατασκοπεύει τον Κυβερνοχώρο. Ισχυρίστηκαν επίσης ότι το δεκαετές στρατηγικό οικονομικό πλάνο της, στηρίζονταν στις κρατικές επιδοτήσεις και επιχειρήσεις και στην αγορά των πνευματικών δικαιωμάτων, που παραβίαζαν τους κανόνες του εμπορικού δικαίου. Η Κίνα ανακοίνωσε το νέο στρατηγικό της πλαίσιο, που στηρίζεται στην πολύ μεγαλύτερη πρόσβαση των ξένων επενδυτικών εταιριών στην τεράστια αγορά της.³³

Στις 17 Ιουλίου του 2018, στον Καναδά, συγκεντρώθηκαν οι αρχηγοί των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ, της Βρετανίας, της Νέας Ζηλανδίας, της Αυστραλίας και του Καναδά, με το κωδικό όνομα «Πέντε Μάτια», με αποφάσεις κατά του Πεκίνου στον τομέα της εξέλιξης των τηλεπικοινωνιών. Το προηγμένο δίκτυο κινητής τηλεφωνίας πέμπτης γενιάς «5th Generation Networks», ένα υπερταχύ ασύρματο δίκτυο μεταφοράς δεδομένων, με ταχύτητες εκατό φορές μεγαλύτερες από τα τρέχοντα δίκτυα, ήταν ο στόχος της μεγάλης αυτής γεωπολιτικής μάχης στον τομέα της προηγμένης τεχνολογίας. Αυτό θα κάνει δυνατή την ανταλλαγή τεράστιου όγκου πληροφοριών μέσα σε διάστημα μικροδευτερολέπτων. Για την υλοποίηση όμως όλων αυτών των σχεδιασμών, χρειάζονται τεράστιες επενδύσεις σε υποδομές και σε εξαρτήματα τελευταίας τεχνολογίας. Εδώ λοιπόν η Κίνα εμφανίζεται έτοιμη για αυτό το πολύ σημαντικό βήμα και οι εταιρείες «Huawei» και «ZTE» θεωρήθηκαν ενεργούμενα του καθεστώτος του Πεκίνου και κάθε συνεργασία μαζί τους για την ανάπτυξη αυτού του δικτύου θα άνοιγε μια τεράστια κερκόπορτα της Κινέζικης Γεωπολιτικής διείσδυσης σε όλο το φάσμα των επικοινωνιών της δύσης. Τα «πέντε μάτια» αποφάσισαν ότι αυτές οι δυο Κινέζικες εταιρείες θα έπρεπε να μείνουν εκτός παιχνιδιού, όχι μόνο στις αναφερόμενες πέντε χώρες αλλά και σε όλους τους συμμάχους τους. Ήδη η κυβέρνηση του Τραμπ είχε απαγορεύσει την χρήση

³³ Μπάμπης Μιχάλης 2018, «Αποσύρεται το «Made in China 2025», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 13 Δεκεμβρίου

κινητών συσκευών στις ΗΠΑ, αυτών των δυο εταιρειών κατηγορώντας την Κίνα για σπάσιμο του εμπάργκο προς το Ιράν. Το ίδιο αποφάσισαν και οι Βρυξέλες μετά από την προτροπή των Αμερικανών ότι η συνεργασία με μη έμπιστο πάροχο όπως αυτές οι δυο εταιρείες θα προκαλούσε προβλήματα στην εθνική τους ασφάλεια. Η αντιπαράθεση έφτασε στο επίπεδο ώστε στην Αυστραλία και στην Βρετανία να ζηλώνεται υποδομή δικτύου που ανήκει σε αυτές τις δυο εταιρείες. Η Κίνα από την μεριά της ζήτησε αποδείξεις ότι αυτές οι δυο εταιρείες κάνουν κατασκοπία υπέρ του Πεκίνου και ότι εάν κτίσουν τις υποδομές του 5G θα ενεργοποιήσουν καλά κρυμμένα συστήματα κατασκοπείας. Η άποψη της Κίνας είναι ότι γίνεται προσπάθεια να μπουν εμπόδια στις εμπορικές τις σχέσεις με την δύση. Δηλαδή στην πλήρη εφαρμογή του «**Νέου Δρόμου του Μεταξιού**». ³⁴

2.3.Road and Belt

Το 2013, ο Κινέζος Πρόεδρος Χι Jinping, ανακοίνωσε την ίδρυση του νέου διπλού εμπορικού διαδρόμου, δηλαδή ενός νέου δρόμου του Μεταξιού, όπως τον ανέφερε, προς την Κεντρική Ασία, την Μέση Ανατολή και την Ευρώπη. Αυτό το σχέδιο δράσης, που ονομάστηκε Ζώνη και Οδός (2015), θα περιλάμβανε χερσαίες («Belt») και θαλάσσιες («Road») διαδρομές, με σκοπό την αναβάθμιση των εμπορικών σχέσεων, με επενδύσεις και υποδομές στις περιοχές από όπου θα περνούσε. Με ένα τεράστιο στόχο, που θα στηριζόταν σε εννιακόσια δισεκατομμύρια δολάρια, η Κίνα ευελπιστούσε να κυριαρχήσει στην Οικονομική ανάπτυξη της Ασίας και όχι μόνο. Στις υποδομές περιλαμβάνονταν αγωγοί και λιμάνια στο Πακιστάν, σιδηροδρομικά δίκτυα στη Ρωσία, αυτοκινητόδρομοι, εργοστάσια και μονάδες παραγωγής αιολικής ενέργειας, στο **Πακιστάν**, βιομηχανικό Πάρκο στην Καμπότζη κ.α. Αυτό το τιτάνιο πρόγραμμα, θα στηριζόταν σε δυο Κινέζικες τράπεζες, στις οποίες στηρίζεται η πολιτική ηγεσία του Πεκίνου, στην «China Development Bank» (CDB) και στην «Export-Import

³⁴ «Τα «Πέντε Μάτια» η Κίνα και το 5G» 2019, *Το Ποντίκι*, 21 Φεβρουαρίου, σελ. 20

Bank of China» (EXIM). Αυτές οι δυο τράπεζες, έχουν χορηγήσει δάνεια διακοσίων δισεκατομμυρίων δολαρίων μέχρι τώρα, σε χώρες της Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, με προοπτική επιπλέον ποσού πενήντα πέντε δισεκατομμυρίων. Επιπλέον, στη χρηματοδότηση του εγχειρήματος είχαν εμπλακεί η «China Construction Bank», η «Industrial and Commercial Bank», η «Agricultural Bank of China» και η μικρότερη «Bank of China». Παράλληλα η Κίνα, προσπαθεί τη διεθνοποίηση του νομίσματος της, του γουαν, τουλάχιστον σε χώρες με στενούς εμπορικούς δεσμούς μαζί της, με προοπτική να πληρώνονται οι Κινέζοι προμηθευτές και επιχειρηματίες με το δικό της νόμισμα. Με αυτόν τον τρόπο, αποβλέπει να προστατεύσει τα συναλλαγματικά της αποθέματα.

2.4.Cosco και Πειραιάς

Μέσα σε όλη αυτή την Κινέζικη επεκτατική πολιτική του «Νέου δρόμου του Μεταξιού», συμπεριλαμβάνεται από το 2016 και η επένδυση της Κινεζικής Cosco, στο λιμάνι του Πειραιά, όπου το ελέγχει απόλυτα έχοντας αποκτήσει το 51% του ΟΛΠ (Οργανισμού Λιμένος Πειραιά), με προοπτική ενός ακόμα 16%, έως το 2021. Τα Κινέζικα πλοία μέσω του θαλάσσιου δρόμου του Μεταξιού, δια της Διώρυγας του Σουέζ, θα έχουν τον Πειραιά ως πλατφόρμα για τα Κινέζικα προϊόντα και τις εταιρείες. Η προοπτική, είναι να γίνει ο Πειραιάς ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια, για κοντέινερ στην Ευρώπη. Σε σχέση με το 2015, οι Κινεζικές επενδύσεις στην Ευρώπη το 2016, αυξήθηκαν κατά 77% με κεφάλαιο τριάντα πέντε δισεκατομμυρίων ευρώ.³⁵

Βέβαια η εγκατάσταση του Κινεζικού κολοσσού (Cosco) στο λιμάνι του Πειραιά, εμφανίζει σημαντικά προβλήματα. Το καλοκαίρι του 2017 ο Κινέζος πια διευθύνων σύμβουλος του ΟΛΠ, Captain Fu, έκανε δηλώσεις για εκατοντάδες θέσεις εργασίας στην περιοχή του λιμανιού. Το 2018 ήρθε από την Κίνα η πλωτή

³⁵ Παύλος Κακλατζής, 15-1-2018, Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού, ιστοσελίδα Power Politics, πρόσβαση 23-7-2018, <<https://powerpolitics.eu/%CE%BF-%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%82-%CE%B4%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CF%8D/>>

δεξαμενή «Πειραιάς 3», μεταφορικής ικανότητας 80.000 τόνων. Σύμφωνα όμως με τους εργαζόμενους, το Δεκέμβριο του 2018, η Ζώνη περνάει την χειρότερη οικονομική περίοδο της τελευταίας εικοσαετίας, ενώ συγχρόνως η Cosco, ζητά άδεια για δικό της ναυπηγείο στην περιοχή. Και όλα αυτά, μετά την αύξηση του κύκλου εργασιών κατά 1000% στο Πέραμα, κατά την διετία 2016-2017, με τεράστια κέρδη της εταιρίας κατά 49% και απασχόληση 5.000 εργαζομένων.³⁶

Οι αντιδικίες ανάμεσα στους διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς, σε σχέση με την μεγάλη αυτή επένδυση της Κινέζικης Cosco στο λιμάνι του Πειραιά, συνεχίζονται και μέσα στο 2019. Η σχεδιαζόμενη από την εταιρεία επέκταση του επιβατηγού λιμένα στην Νότια ζώνη του λιμανιού, έχει προκαλέσει πλήθος αντιδράσεων από φορείς και συλλογικότητες της πόλης. Επιπλέον το Συμβούλιο Επικρατείας, επέβαλλε ασφαλιστικά μέτρα, κάνοντας δεκτές τις αιτήσεις δυο εταιρειών, οι οποίες είχαν ασκήσει προσφυγή σχετικά με την διαγωνιστική διαδικασία. Υποστηρίζεται ότι η τεράστια επιχωμάτωση διακοσίων στρεμμάτων, μαζί με το πολυώροφο εμπορικό κέντρο που σχεδιάζουν οι Κινέζοι της Cosco, θα προκαλέσει την περιβαντολλογική καταδίκη του Πειραιά, με υποβάθμιση της ποιότητας ζωής και της υγείας των κατοίκων, του φυσικού και αρχαιολογικού περιβάλλοντος του λιμανιού, αλλά και της εύρυθμης λειτουργίας του. Πιστεύουν ότι το έργο είναι περιττό και παράλογο.³⁷

Παρόλα αυτά, στις 11 Φεβρουαρίου του 2019, υπογράφηκε μνημόνιο συνεργασίας, με σκοπό την ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ του λιμανιού του Πειραιά και της Βενετίας-Chioggia. Οι δυο πλευρές ανακοίνωσαν την σταθερή και αμοιβαία συνεργασία, ώστε η ανάπτυξη των δυο λιμανιών και των υπηρεσιών τους, να προωθήσουν τις ροές εμπορευμάτων μεταξύ της Ευρώπης, της Μεσογείου και της Άπω Ανατολής. Προβλέπουν βελτίωση ανταλλαγής πρακτικών και τεχνογνωσίας, στους τομείς της πληροφορικής, της προσέλκυσης επενδύσεων και της επικοινωνίας. Δήλωσαν ότι αυτά τα δυο λιμάνια, έχουν καθοριστική σημασία για τις επικείμενες διεθνείς θαλάσσιες διασυνδέσεις, κατά μήκος του **«Νέου Δρόμου του Μεταξιού»**. Ο διευθύνων σύμβουλος του Ο.Λ.Π.

³⁶ «Το σκοτεινό πρόσωπο του Κινεζικού γίγαντα» 2018, *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 1-2 Δεκεμβρίου

³⁷ Χριστίνα Παπασταθοπούλου 2019, «Το ΣτΕ «παγώνει» έργα της Cosco στο λιμάνι», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 30 Ιανουαρίου, σελ. 26

της Cosco captain Fu Chengqiu, παρά τα όσα αναφέραμε για τις αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας, δήλωσε ότι αυτό το επενδυτικό πρόγραμμα θα συμβάλει στην ανάπτυξη της τοπικής και περιφερειακής οικονομίας, με την διακίνηση των εμπορευματοκιβωτίων, την λειτουργία των ναυπηγείων, την εφοδιαστική αλυσίδα, την κρουαζιέρα και την ακτοπλοΐα.³⁸

Τελικά η Επιτροπή Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Λιμένων (Ε.Σ.Α.Λ.) στις 20 Φεβρουαρίου του 2019 ενέκρινε το μεγαλύτερο μέρος του επενδυτικού σχεδίου του Ο.Λ.Π Cosco. Μετά βέβαια τις διαμαρτυρίες που προαναφέραμε απέρριψε τρία έργα από το πακέτο των πρόσθετων επενδύσεων και ορισμένα δεν τα αξιολόγησε καν, επειδή υπήρχαν εκκρεμότητες στους φακέλους. Απέρριψε την νέα αποθήκη «Logistic Center», έκτασης 80.000 τ.μ στην αρχή του Σχιστού, αναφέροντας ότι δεν ήταν αναγκαία η υλοποίηση της επειδή θα ανέτρεπε τον Εθνικό Στρατηγικό Σχεδιασμό, επειδή σε μικρή απόσταση, στο Θριάσιο έχει δρομολογηθεί η κατασκευή ενός εμπορευματικού κέντρου διεθνούς εμβέλειας. Απέρριψε την κατασκευή δυο πενταόροφων κτιρίων στάθμευσης αυτοκινήτων, έκτασης 75.000 τ.μ, το καθένα, στο Κερασίни, λόγω εκκρεμοτήτων στους φακέλους. Εκείνο όμως που χαροποίησε τους εμπόρους του Πειραιά ήταν η απόρριψη της κατασκευής του εμπορικού κέντρου (mall) στην προβλήτα κρουαζιέρας, διότι θεωρήθηκε ξένη δραστηριότητα προς το λιμάνι. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς δήλωσαν ότι παρά την απόρριψη αυτού του εμπορικού κέντρου, σε αυτές τις προβλήτες, η Cosco θα μπορεί πάντα να μετατρέψει τον χώρο σε προβλήτα για κοντεινερόπλοια με σκοπό να διπλασιάσει τα κοντέινερ που έρχονται από την Κίνα από 5 εκατομμύρια τον χρόνο σε 10 εκατομμύρια.³⁹

³⁸ Χριστίνα Παπασταθοπούλου 2019, «Ενίσχυση εμπορευματικών ροών μεταξύ Πειραιά – Βενετίας», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 12 Φεβρουαρίου, σελ.26

³⁹ Χριστίνα Παπασταθοπούλου 2019, «Ακυρώθηκε το mall στον Πειραιά», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 21 Φεβρουαρίου, σελ. 25

2.5. Τράπεζες στον «Νέο Δρόμο του Μεταξιού»

Ο βασικός, όπως είπαμε, χρηματοδότης των υποδομών της Κίνας στον νέο «**Δρόμο του Μεταξιού**», είναι οι τράπεζες και συγκεκριμένα 47 από τις 102 κρατικές επιχειρήσεις της Κίνας. Με την μεσολάβηση του Πεκίνου, οι τράπεζες χορηγούν τα δάνεια, με επιτόκια πολύ χαμηλότερα από εκείνα που χρεώνουν συνήθως και με πολύ μεγάλα προγράμματα αποπληρωμής. Όλα αυτά γίνονται με ενέσεις ρευστότητας, από την Κινεζική ηγεσία. Βέβαια, αυτό σύμφωνα με τον Σουν Πινγκ, υποδιοικητή της Κινεζικής τράπεζας Εξαγωγών-Εισαγωγών (EXIM), εγκυμονεί κινδύνους για ορισμένες χώρες, σε περίπτωση υπερχρέωσης και αδυναμίας αποπληρωμής του χρέους τους. Για παράδειγμα αναφέρεται ότι η Κινεζική τράπεζα CDB, χρηματοδότησε την Ινδονησία κατά 75%, στην κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής μεγάλης ταχύτητας, με χρονική διάρκεια αποπληρωμής 40 έτη και περίοδο χάριτος 10 έτη. Με ένα επιτόκιο 2%, το 60% του δανείου είναι σε δολάρια και το υπόλοιπο 40% σε γουαν, με επιτόκια 3,4%. Για να δούμε την γεωπολιτική προσπάθεια της Κίνας προς την Δύση και συγκεκριμένα, στις χώρες που ανήκουν στον «**Δρόμο του Μεταξιού**», ένας κατασκευαστικός μόνο όμιλος, ο «China Communications Construction Group», έχει συνάψει συμβόλαια 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων, με κατασκευή 10.320 χιλιομέτρων οδικών δικτύων, 2080 σιδηροδρομικές γραμμές, 95 λιμάνια, 10 αεροδρόμια και 152 γέφυρες. Το πρόβλημα είναι ότι αρκετές από αυτές τις χώρες δεν έχουν καλή πιστοληπτική αξιολόγηση και θα είναι δύσκολο να διασφαλίσουν πιστώσεις από Δυτικές τράπεζες, έτσι ώστε να αποπληρώσουν αυτά τα δάνεια για έργα, που πολλές φορές δεν είναι βιώσιμα εμπορικά.⁴⁰

Η Κίνα, στην προσπάθεια της να χρηματοδοτήσει όλες αυτές τις υποδομές στον «**Δρόμο του Μεταξιού**», έπεισε 21 Ασιατικά κράτη τον Νοέμβριο του 2014, να ιδρύσουν την «Asian Infrastructure Investment Bank» (AIIB), στην οποία το 50% του αρχικού κεφαλαίου θα το έβαζε η ίδια. Το έργο της τράπεζας, ήταν να χρηματοδοτεί υποδομές στα υπανάπτυκτα (underdeveloped) Ασιατικά κράτη,

⁴⁰ Ο «Δρόμος του Μεταξιού» περνάει και από τις τράπεζες, 21-05-2017, Η Καθημερινή, Πρόσβαση 23-07-2018, <<http://www.kathimerini.gr/910403/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/o-dromos-toy-meta3ioy-pernaei-kai-apo-tis-trapezes>>

όπως π.Χ δρόμους, ένα καινούριο Οργανισμό του «**Δρόμου του Μεταξιού**», με σκοπό να βελτιώσει την συνοχή των κρατών της Ασίας. Λίγους μήνες πριν, τον Ιούλιο του 2014, η Κίνα μαζί με τις άλλες χώρες του «BRICS», της «Οργάνωσης Συνεργασίας της Σαγκάης» (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία και Νότια Αφρική), συμφώνησαν να δημιουργήσουν μια «καινούρια Αναπτυξιακή Τράπεζα» (NDB), με αρχικό κεφάλαιο 50 δισεκατομμύρια δολάρια (USD).⁴¹ Ένα γεωπολιτικό αντίποδα στους Αμερικανικούς και Δυτικοευρωπαϊκούς Κολοσσούς.

Πίσω βέβαια από αυτή την συνεργασία των κρατών του BRICS, υπάρχουν και οι γεωπολιτικές βλέψεις του καθενός από αυτά, που πολλές φορές φτάνουν σε έναν σκληρό ανταγωνισμό μεταξύ τους. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει από την προσοχή, ο ανταγωνισμός μεταξύ της Ρωσίας και της Κίνας για την ενέργεια στην Κεντρική Ασία, οι Κινεζικές βλέψεις προς τη Ρωσική Άπω Ανατολή, καθώς και τα προβλήματα ανάμεσα στην Κίνα και στην Ινδία, τα οποία είναι συννοριακά και υπάρχει σκληρός ανταγωνισμός για την ηγεμονία, στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας. Βέβαια σε αυτούς τους ανταγωνισμούς, υπάρχει πάντα η απειλή και ο εξαναγκασμός από τις ένοπλες δυνάμεις που διαθέτουν οι χώρες, για να επιβάλουν τα οικονομικά τους συμφέροντα. Είναι γνωστό ότι η Ινδία το 2009 και το 2010, ανησύχησε για τον εκσυγχρονισμό των Κινεζικών Ενόπλων δυνάμεων, με αποτέλεσμα τον εκσυγχρονισμό και του δικού της οπλοστασίου.⁴²

Όταν τον Μάιο του 2017, ο Κινέζος Πρόεδρος «Xi Jinping», ανακοίνωσε 124 δισεκατομμύρια δολάρια για την κατασκευή έργων υποδομών στον «Δρόμο του Μεταξιού» και η Κινεζική Αναπτυξιακή τράπεζα επίσης ανακοίνωσε την χορήγηση 890 δισεκατομμυρίων δολαρίων, για περίπου 900 έργα ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν, ο Τούρκος πρόεδρος, Ερντογάν και ο Βρετανός υπουργός Μπόρις Τζόνσον, μεταξύ όλων, υποστήριξαν αυτή την οπτική της Κίνας. Ο χερσαίος Δρόμος από το Πεκίνο δια μέσου της Τεχεράνης, της Άγκυρας και της Μόσχας, καταλήγει στην Ευρώπη, με ένα παρακλάδι του προς το Καζάν

⁴¹ Gabriel Dominquez , 19-11-2014 , How China is reshaping global development finance, Deutsche Welle, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.dw.com/en/how-china-is-reshaping-global-development-finance/a-18072984>>

⁴² Ελισαίου Βαγενά, 2010, Ο Διεθνής Ρόλος της Κίνας – Συνεργασία με Ρωσία, Ινδία, Βραζιλία για αλλαγή συσχετισμού στις Διεθνείς Ενώσεις, Τεύχος 6, σελ. 8, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.komep.gr/2010-teyxos-6/o-diethnhs-rolos-ths-kinas>>

της Ρωσίας. Ενώ ο θαλάσσιος δρόμος, με διάφορες διασυνδέσεις, στην Ινδονησία, στην Μαλαισία και στην Κίνα, οδηγείται στη **Μομπάσα** και στο Τζιμπουτί της Ανατολικής Αφρικής και διαμέσου του Σουέζ, περνώντας από τον Πειραιά (Cosco), καταλήγει στη Βενετία.⁴³

Χαρακτηριστική είναι η πολυδιαφημιζόμενη σιδηροδρομική σύνδεση Κίνας Αγγλίας, που ξεκινάει από την πόλη Υίγου της Κίνας και διαμέσου του Καζακστάν, της Μόσχας και της Βόρειας Ευρώπης, καταλήγει στο Λονδίνο. Από την Γερμανία, δευτερεύουσες συνδέσεις, διαμέσου της Γαλλίας, καταλήγουν στην Μαδρίτη και στο Μιλάνο.⁴⁴

Το 2017 η «**BlackRock**», ο μεγαλύτερος διαχειριστής περιουσιακών στοιχείων στον κόσμο (και κύριος μέτοχος όλων σχεδόν των εισηγμένων εταιρειών στην Ελλάδα), δέχτηκε 222 Κινέζικες μετοχές «Τύπου Α» στο δείκτη της, για τις αναδυόμενες αγορές. Η επικεφαλής των Κινέζικων μετοχών Helen Zhu, δήλωσε ότι αυτές θα μπορούσαν να προσελκύσουν πάνω από 400 δις. δολάρια.⁴⁵

2.6.Εγκαταστάσεις Καθαρής Ενέργειας, Α.Π.Ε

Ένας άλλος κλάδος, με τον οποίο η Κίνα προσπαθεί να υλοποιήσει τα σχέδια της για παγκόσμια οικονομική κυριαρχία, είναι οι επενδύσεις της σε έργα καθαρής ενέργειας, σε όλον τον πλανήτη. Γνωρίζουμε ότι οι Η.Π.Α αποχώρησαν από την συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή και αυτό έδωσε την ευκαιρία στην Κίνα, για μια προσπάθεια κυριαρχίας, σε αυτόν τον τεράστιο και εξελισσόμενο μελλοντικά χώρο. Οι συνολικές επενδύσεις της Κίνας σε έργα καθαρής ενέργειας, έφτασαν τα 44 δις. δολάρια το 2017, 1 δις παραπάνω από το

⁴³ China's Xi uses Silk Road summit to call for rejection of protectionism, 15-05-2017, Deutsche Welle, πρόσβαση 13-12-2018, < <https://www.dw.com/en/chinas-xi-uses-silk-road-summit-to-call-for-rejection-of-protectionism/a-38839336>>

⁴⁴ China's new Silk Road summit opens with major funding vision, 14-05-2017, Deutsche Welle, πρόσβαση 13-12-2018, < <https://www.dw.com/en/chinas-new-silk-road-summit-opens-with-major-funding-vision/a-38832424>>

⁴⁵ BlackRock: Οι κινεζικές μετοχές θα προσελκύσουν ροές άνω των \$400 δις, 29-6-2017, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, < <https://www.euro2day.gr/news/world/article/1549982/blackrock-oi-kinezikes-metohes-tha-proselkysoyn-ro.html>>

2016. Παρόλο που οι ενεργειακές ανάγκες της Κίνας, έχουν σαν κύριο τροφοδότη τον άνθρακα, προχωρά με γρήγορο ρυθμό στη χρήση της υδροηλεκτρικής και αιολικής ενέργειας, αποκτώντας την απαραίτητη τεχνογνωσία, την οποία και εξάγει σε όλο τον κόσμο.⁴⁶

⁴⁶ Κίνα: Ρεκόρ Επενδύσεων σε έργα καθαρής Ενέργειας σε όλο τον Πλανήτη, 18-01-2018 , [naftemporiki.gr](https://www.naftemporiki.gr/story/1312429/kina-rekor-ependuseon-se-erga-katharis-energeias-se-olo-ton-planiti), πρόσβαση 13.12.2018 , < <https://www.naftemporiki.gr/story/1312429/kina-rekor-ependuseon-se-erga-katharis-energeias-se-olo-ton-planiti>>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Κεφάλαιο 3. Γεωπολιτικοί Προορισμοί του Δρόμου του Μεταξιού

Μελετώντας τις προσπάθειες της Κίνας, να εφαρμόσει τις εξαγγελίες του νέου «**Δρόμου του Μεταξιού**» προς την Δύση, θα μπορούσαμε να δούμε διάφορα παραδείγματα αυτής της γεωπολιτικής, σε μεμονωμένες χώρες της Ευρώπης και αλλού.

3.1.Γερμανία

Στη **Γερμανία**, που θεωρείται ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Κίνας στην Ευρώπη, οι Κινεζικές επενδύσεις έφτασαν στα 10,8 δισεκατομμύρια δολάρια το πρώτο εξάμηνο του 2016. Ένα ποσό διπλάσιο του συνολικού όγκου των επενδύσεων, της τελευταίας δεκαετίας. Αναφέρεται το ποσό των 5,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων, από το 2005 έως το 2015. Το 2015 το εμπόριο μεταξύ και των δυο χωρών, ξεπέρασε τα 160 δισεκατομμύρια δολάρια, που θεωρείται το ένα τρίτο του εμπορίου, μεταξύ Κίνας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η αμφίδρομη οικονομική Γεωπολιτική, ανάμεσα στα δυο κράτη, είχε σαν αποτέλεσμα τις επενδύσεις 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων, με περίπου 8.200 εταιρείες να λειτουργούν στην Κίνα. Ενώ αντίθετα να λειτουργούν στην Γερμανία πάνω από 2.000 Κινεζικές εταιρείες.⁴⁷

Το 2016, οι αγορές των εταιρειών από τους Κινέζους στην Ευρώπη, ήταν περισσότερες από τα τέσσερα προηγούμενα χρόνια. Το 2017 υπήρξε μια μείωση. Η μείωση αυτή αποδίδεται από τους ειδικούς και στα δυο ενδιαφερόμενα μέρη. Τον Νοέμβριο του 2016, η Κινεζική κυβέρνηση, για να ελέγχει την ροή των κεφαλαίων προς το εξωτερικό, επέβαλλε στους Κινέζους επενδυτές ένα ειδικό έλεγχο, στην αλλαγή των γιουαν σε Ευρώ ή δολάρια. Μετά από αυτό, οι Γερμανοί πωλητές ζητούσαν για εγγύηση μεγαλύτερα ποσά. Παρόλα αυτά η Κίνα, αγόρασε την Γερμανική αλυσίδα έτοιμου ενδύματος «C&A» με 2.000 υποκαταστήματα σε 21 χώρες, και 60.000 εργαζόμενους. Η απόλυση εργαζομένων στις εταιρείες που αγοράζονται από τους Κινέζους επιχειρηματίες, άλλαξε το προφίλ που προωθούν

⁴⁷ Κίνα: Άλμα κατέγραψαν οι Κινεζικές επενδύσεις στη Γερμανία ,17-10-2016 , Η Καθημερινή, πηγή ΑΠΕ-ΜΠΕ, πρόσβαση 13-12-2018, <<http://www.kathimerini.gr/879546/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/kina-alma-kategrayan-oi-kinezikes-ependyseis-sth-germania>>

οι Κινέζοι σαν έντιμοι επιχειρηματίες, με μακροπρόθεσμη παρουσία στην Γερμανική αγορά και δημιούργησε σκεπτικισμό στη Γερμανία. Η πώληση της εταιρείας κατασκευής ρομπότ Kuka του Αουγκσμπούργκ, μιας εταιρείας υψηλής τεχνολογίας, που είχε ανάγκη όμως από κεφάλαια, από την Κινεζική «Midea» και με την απώλεια 200 θέσεων εργασίας, δημιούργησε προβλήματα στους Γερμανούς υπευθύνους. Υπήρχε το προηγούμενο παράδειγμα της απώλειας 1.300 θέσεων εργασίας, όταν αγοράστηκε από Κινέζους η «Ledvance», θυγατρική της «Osram». Είναι βέβαια γνωστό ότι οι Κινέζοι έρχονται τέταρτοι επενδυτές στην Γερμανία, μετά από τους Αμερικανούς, τους Ελβετούς και τους Βρετανούς.⁴⁸

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η Γερμανία, μαζί με την Γαλλία και την Ιταλία, να ζητήσουν να υπάρξει Ευρωπαϊκός μηχανισμός που να προστατεύει στρατηγικά, σημαντικές βιομηχανίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από επενδυτές εκτός αυτής. Αυτό βέβαια αντανάκλυνε τις ανησυχίες, ότι οι Κινεζικές εταιρείες, μπορούν να αποκτήσουν την Γερμανική τεχνολογία μέσω των εξαγορών.⁴⁹

Το 2018, με την εκρηκτική αύξηση εξαγορών εμβληματικών επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας ή τεχνολογίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης από Κινέζους επιχειρηματίες, που σύμφωνα με το «Ινστιτούτο Οικονομικής Έρευνας της Κολωνίας», αυξήθηκαν στα 12.1 δισεκατομμύρια ευρώ το 2017, από τα περίπου 11 δισεκατομμύρια το 2016 και τα μόλις 100 εκατομμύρια ευρώ, πριν από επτά χρόνια, έκαναν τον Υφυπουργό οικονομικών της Γερμανίας, Ματίας Μάχνιγκ να ζητήσει να υιοθετηθούν μέτρα, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ζήτησε να αστυνομεύονται οι αυξανόμενες επενδύσεις της Κίνας στην Ε.Ε, έως τα τέλη του τρέχοντος έτους. Η επέκταση των γεωπολιτικών σχεδίων της Κινεζικής

⁴⁸ Ζανγκ Ντανχόνγκ – Μαρία Ρηγούτσου, 15-01-2018, Λιγότερες επενδύσεις από την Κίνα στη Γερμανία, Deutsche Welle, πρόσβαση 13.12.2018, <<https://www.dw.com/el/%CE%BB%CE%B9%CE%B3%CF%8C%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B3%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1/a-42147904>>

⁴⁹ Το Πεκίνο καλεί Ε.Ε και Γερμανία να αποφύγουν τον προστατευτισμό, 14 Ιουλίου 2017, «Ο εκπρόσωπος του Κινεζικού Υπουργείου Εξωτερικών, «Γκενγκ Σουανγκ», τον Ιούλιο του 2017, ζήτησε να αποφύγει η Γερμανία και η Ευρωπαϊκή Ένωση τον προστατευτισμό και ότι οι «προσπάθειες και από τα δυο μέρη έπρεπε να γίνουν με βάση την ισότητα και τον αμοιβαίο σεβασμό και σύμφωνα με την αρχή του αμοιβαίου ωφέλους και της κοινής ανάπτυξης», EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, www.euro2day.gr

υπερδύναμης, με το όνομα Road & Belt, με άλλα λόγια ο νέος «**Δρόμος του Μεταξιού**», άρχισε να προκαλεί κλυδωνισμούς στην παγκόσμια οικονομική ισορροπία.⁵⁰

Αυτές οι αντιδράσεις και οι φόβοι για την εδραίωση της Κίνας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προκαλούν και άλλες υποθετικές ή πραγματικές ανησυχίες, που εκφράζονται σε διάφορα μέσα ενημέρωσης. Ο Γερμανός οικονομολόγος Γενς Μπαστιάν, αναφέρει ότι η Κίνα εδώ και δέκα χρόνια, επενδύει σε ναυτικές υποδομές στην Κεντρική Ευρώπη, αλλά και σε χώρες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, όπως η Αίγυπτος, η Τουρκία και η Ιταλία. Με τεράστια χρηματικά ποσά από τις τρεις σημαντικότερες τράπεζες, η Κίνα αποκτά λιμάνια (όπως και η Cosco στον Πειραιά), από τα οποία διοχετεύει τα προϊόντα της στην Ευρώπη. Εκτός από αυτό, εμφανίζεται στο Ενεργειακό Ευρωπαϊκό τομέα ένα δίκτυο στρατηγικών συμμετοχών. Επιπλέον όμως, τονίζεται και ο κίνδυνος πολιτικής επιρροής της Κίνας σε Ευρωπαϊκές χώρες, πίσω από τις Κινεζικές επενδύσεις.

3.2.Η πολιτική Επιρροή

Ο γνωστός για το προσφυγικό, πρωθυπουργός της **Ουγγαρίας** Βίκτωρ Ορμπάν, εξεβίασε τις Βρυξέλλες, αναφέροντας ότι αν οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, δεν λάβουν κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση για έργα υποδομής, θα ζητήσουν πιστώσεις από το Πεκίνο. Τέτοιες πιστώσεις για έργα υποδομής, έχει λάβει ήδη η Ελλάδα και η Κροατία, καθώς επίσης και οι υποψήφιοι για ένταξη στην Ε.Ε, Σερβία και Μαυροβούνιο. Η μεν πρώτη φτιάχνει μια γέφυρα στο Βελιγράδι η δε δεύτερη έναν μεγάλο αυτοκινητόδρομο. Όπως έχουμε προαναφέρει, η τακτική του Πεκίνου είναι η χορήγηση χαμηλότοκων δανείων, με μεγάλες περιόδους αποπληρωμής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να επηρεάζονται πολιτικές αποφάσεις αυτών των κρατών, σε σχέση με την Κίνα. Είναι γνωστό ότι η Ελλάδα το 2017, αρνήθηκε να καταδικάσει την κατάσταση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Κίνα, στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

⁵⁰ Γερμανικές πιέσεις για αυστηρότερη νομοθεσία στις Κινεζικές εξαγωγές, 28-1- 2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<http://www.cytoday.eu/index.php?id=18&nid=10317400>>

του Ο.Η.Ε. στη Γενεύη, αντίθετα με την καταδικαστική απόφαση άλλων χωρών-μελών της Ε.Ε. Σε ένα άλλο γεγονός, το 2016, η Ουγγαρία, η Κροατία και η Ελλάδα, δεν δέχτηκαν δεσμευτικά την απόφαση του «Μόνιμου Διαιτητικού Δικαστηρίου της Χάγης», που έλεγε ότι η Κίνα δεν έχει ιστορικά δικαιώματα σε περιοχές και πρώτες ύλες, στη Νότια Σινική Θάλασσα.⁵¹

Εικόνα 3 – «UK-China ‘Silk Road’ train arrives», 20-01-2017, The Herald, πρόσβαση 6-4-2019, <https://www.herald.co.zw/uk-china-silk-road-train-arrives/>

θετική στο όραμα του Κινέζου Πρόεδρου Ξι Ζινπίνγκ, για μια ανοιχτή Κινέζικη οικονομία. Οι επενδύσεις της Κίνας στην **Βρετανία**, με την εισαγωγή αγαθών από πενήντα περίπου χιλιάδες βρετανικές επιχειρήσεις, βοηθούν στην δημιουργία θέσεων εργασίας στη Βρετανία, ενώ Βρετανικά προϊόντα καταλήγουν στην Κίνα, από περισσότερες από 10.000 επιχειρήσεις. Η επίσκεψη της Τερέζα Μέι στην Κίνα, ολοκληρώθηκε με συμφωνία ύψους 13,26 δις. Δολαρίων.⁵²

3.3.Μεγάλη Βρετανία

Μετά την ανακοίνωση της σιδηροδρομικής γραμμής Κίνας – Λονδίνου, η Βρετανίδα πρωθυπουργός Τερέζα Μέι, επισκέφτηκε την Κίνα, υιοθετώντας τον αμφίδρομο «**Δρόμο του Μεταξιού**», ανάμεσα στην χώρα της και στην Κίνα. Μίλησε σε επιχειρηματική σύνοδο στην Σαγκάη και δήλωσε

⁵¹ SZ: Η Κίνα επενδύει στον διχασμό της Ε.Ε, 23-5-2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.euro2day.gr/news/economy/article/1615421/sz-h-kina-ependyse-sto-dihasmο-ths-ee.html>>

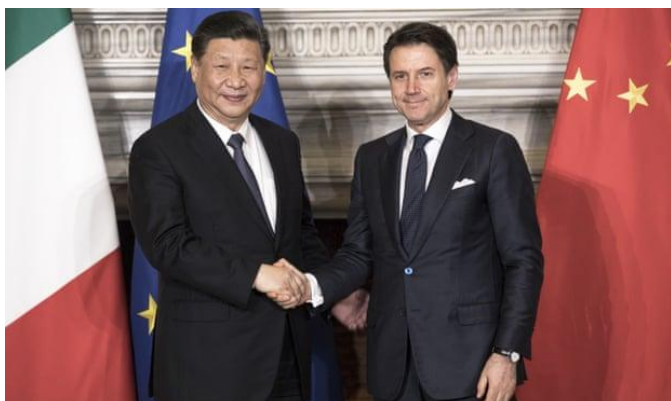
⁵² Με ντιλ 13,6 δις. δολαρίων έφυγε από την Κίνα η Τερέζα Μέι, 2-2-2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<http://www.cytoday.eu/index.php?id=18&nid=10327685>>

3.4. Πορτογαλία

Ένα άλλο κράτος του Νότου της Ε.Ε, θύμα και αυτό της οικονομικής κρίσης, έχει δεχτεί την «επίθεση» του Ασιατικού γίγαντα. Παρόλο που από διάφορους οικονομικούς αναλυτές, θεωρείται υπερβολικά εκτεταμένη η Κινέζικη επενδυτική εξάπλωση στην **Πορτογαλία**, η Πορτογαλική κυβέρνηση τους θεωρεί ευπρόσδεκτους και ίσους με τους άλλους επενδυτές, από άλλες χώρες. Και αυτό βέβαια δεν προκαλεί έκπληξη, γιατί η Κίνα μέσα στην Πορτογαλική οικονομική κρίση, ήταν η πρώτη σε αγορές μεριδίων κρατικών επιχειρήσεων της Πορτογαλίας και κρατικών ομολόγων. Στον κινεζικό όμιλο «Fosum», ανήκει η ασφαλιστική εταιρεία «**Fidelidade**», ο λειτουργικός φορέας ιδιωτικών κλινικών στην Πορτογαλία «Luz Saude» και το ένα τέταρτο της τράπεζας «Millenium BCP». Συγχρόνως οι Κινέζοι, επεκτείνουν ένα λιμάνι στο Σίνες και τελευταία προσπαθούν να εξαγοράσουν όλες τις μετοχές της Πορτογαλικής εταιρείας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας «**EPD**», που απασχολεί πάνω από 25.000 εργαζόμενους. Την αγορά ζητάει η κρατική Κινεζική εταιρεία «China Three Corges», κάτοχος του ενός τετάρτου των μετοχών της «EPD» και μάλιστα όταν η «EPD» δραστηριοποιείται διεθνώς σε μονάδες υδροηλεκτρικής, αιολικής και ηλιακής ενέργειας, στη Νότια Αμερική και στις Η.Π.Α. Αυτή η τελευταία προσπάθεια της Κίνας, να αλώσει τον νευραλγικό τομέα παραγωγής ενέργειας της Πορτογαλίας, έχει προκαλέσει έντονες αντιδράσεις από τα συνδικάτα, από τα αριστερά κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση και από μεμονωμένους αναλυτές όπως ο καθηγητής οικονομίας «Ζοάο Ντούκε».⁵³

⁵³ Οι κινεζικές επενδύσεις στην Πορτογαλία και ο κίνδυνος, 3-8-2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.euro2day.gr/news/world/article/1628800/oi-kinezikes-ependyseis-sthn-portogalia-kai-o-kind.html>>

3.5.Ιταλία

Εικόνα 4 - «Italy and China in plan for new Silk Road-style trade network», Angela Giuffrida, 23-3-2019, The Observer
Photograph: Alessandra Benedetti/Corbis News, Πρόσβαση 6-4-2019, <https://www.theguardian.com/world/2019/mar/23/italy-china-new-silk-road-belt-and-road-g7>

Τον Μάρτιο του 2019 ο «**νέος Δρόμος του Μεταξιού**» έφτασε και στην Ιταλία που εκτός από την περίπτωση του λιμανιού της Βενετίας, υπογράφηκε ένα μνημόνιο συνεργασίας, 2.5 δισεκατομμυρίων ευρώ ανάμεσα

στην κυβέρνηση της Ρώμης και στο Πεκίνο. Σύμφωνα με την Ιταλική κυβέρνηση αυτό το ποσό στο μέλλον είναι

πιθανόν να φτάσει τα 20 δισεκατομμύρια ευρώ με την αύξηση των συναλλαγών. Οι τομείς της συμφωνίας αφορούν τις τηλεπικοινωνίες, το εμπόριο, τις πολιτιστικές ανταλλαγές, το ποδόσφαιρο και την ναυτιλία. Με αυτήν την συνεργασία ενισχύεται η χρήση των λιμανιών της Γένοβας και της Τεργέστης εκτός από το λιμάνι της Βενετίας. Η συμφωνία αυτή έγινε γενικώς δεκτή από την Ευρωπαϊκή Ένωση, παρά τους φόβους που εξέφρασαν η Ουάσινγκτον και ορισμένες χώρες της Ε.Ε., ότι πιθανόν αυτό το μνημόνιο θα μπορούσε να απομακρύνει την Ιταλία από τις κοινές επιδιώξεις των Δυτικών συμμάχων. Η απάντηση της Ιταλικής κυβέρνησης ήταν ότι «η Ιταλία δεν κάνει τίποτα περισσότερο από ότι έχουν ήδη αποφασίσει πολλές άλλες Ευρωπαϊκές χώρες».

54

⁵⁴ Θεόδωρος Ανδρεάδης Συγγελλάκης 2019, «Ο νέος «δρόμος του μεταξιού» περνά και από την Ιταλία», Εφημερίδα των Συντακτών, 26 Μαρτίου, σελ. 17

3.6.Σε όλο τον Κόσμο

Η Κίνα δεν περιορίζεται πια στη δημιουργία υποδομών χαμηλού κόστους σε Αναπτυσσόμενες χώρες, με αντίτιμο τις φθηνές πρώτες ύλες, αλλά προτιμά να ανταγωνίζεται τους παίκτες της παγκόσμιας οικονομίας, την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Εντυπωσιακές ενέργειες, όπως η αγορά του πολυτελέστατου ξενοδοχείου της Νέας Υόρκης «Waldorf Astoria», από τον εγγονό του Ντενγκ Χισιοπίνγκ, με τίμημα 1,7 δις. ευρώ και του ξενοδοχείου «Sheraton» στο Σύδνεϋ, από ένα μεσιτικό γραφείο της Σαγκάης, ακολουθούν τον έλεγχο της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και πόσιμου νερού στο Λονδίνο από το Πεκίνο και την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής υψίστης ταχύτητας ανάμεσα στο Βελιγράδι, τη Βουδαπέστη και το Ρότερνταμ, από το Κρατικό Ταμείο Επενδύσεων της Κίνας. Η επέκταση του «**Δρόμου του Μεταξιού**» προς την Αφρική, προκαλεί την Κινεζοποίηση της Μαύρης Ηπείρου με γοργούς ρυθμούς, με πετρελαιοπηγές στο Σουδάν, υδροηλεκτρικό σταθμό στη Νιγηρία, ανθρακωρυχεία στην Ζάμπια, την απόκτηση του Σιδηροδρομικού δικτύου της Λιβύης και των λιμανιών της Μοζαμβίκης. Ο Κινέζος Γουάνγκ Τζιαλίν, που κατέχει τον όμιλο «Dalian Wanda», αγόρασε πρόσφατα το 20% των μετοχών της Ατλέτικο Μαδρίτης, με 45 εκατ. ευρώ και άνω και το 50% της Ελβετικής αθλητικής εταιρείας μάρκετινγκ «Infront», με 1,05 δις ευρώ. Ο εν λόγω Κινέζος, με περιουσία που ξεπερνά τα 10 δις. ευρώ, κατέχει την μεγαλύτερη αλυσίδα κινηματογράφων στον κόσμο, πολλά ξενοδοχεία πέντε αστέρων, εμπορικά κέντρα και δεκάδες άλλες επιχειρήσεις. Σημειωτέον ότι ήταν ένας από τους πρώην αξιωματικούς καριέρας του «Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού». Η Κίνα επενδύει σε 179 χώρες, με κύριο προορισμό τις Η.Π.Α, επενδύει στην Αφρική, στην Λατινική Αμερική και στην Αυστραλία. Εξασφάλισε τις πρώτες ύλες της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής, την ενέργεια της Ρωσίας και τα γεωργικά προϊόντα της Αυστραλίας. Βλέπουμε λοιπόν ότι ο αντίστροφος νέος δρόμος του

Μεταξιού», αποτελεί μια πελώρια Γεωπολιτική βεντάλια, που επεκτείνεται σε όλο τον κόσμο.⁵⁵ (χάρτης 8)

Χάρτης 9 – «Ο Δρόμος του Μεταξιού αναβιώνει», Ξένα Κουναλάκη, 29-06-2016, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Πρόσβαση 25.12.2018, <http://www.kathimerini.gr/861678/article/epikairothta/kosmos/o-dromos-toy-meta3ioy-anaviwnei>

3.7. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Οι βλέψεις της γεωπολιτικής ηγεμονίας της Κίνας, δεν άφησαν απέξω τα **Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα**, μια από τις κύριες χώρες παραγωγής πετρελαίου. Βασιζόμενη στα σχέδια του Ντουμπάι, να εξισώσει την ενέργεια από φυσικό αέριο, με την ηλιακή ενέργεια μέχρι το 2030, αλλά και την λήψη 7% της ενέργειας του από τον άνθρακα, η Κίνα προσφέρθηκε, με χρηματοδότηση 1,4δισ δολαρίων από τις Κινεζικές τράπεζες (έργο προϋπολογισμού 2δισ δολαρίων), να κατασκευάσει τις εγκαταστάσεις ενέργειας από την καύση άνθρακα, με Κινέζικα

⁵⁵ Μαλαβάκης Σάκης, 31-3-2015, Κίνα: Ο Κόκκινος Δράκος επενδύει παντού στον κόσμο, *Το Βήμα*, πρόσβαση 16.12.2018 <<https://www.tovima.gr/2015/03/31/world/kina-o-kokkinos-drakos-ependyiei-pantoy-ston-kosmo/>>

συνεργεία, τα οποία διαθέτουν την απαραίτητη τεχνογνωσία που λείπει από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.⁵⁶

3.8. Πακιστάν

Τα σχέδια της Κίνας για την υλοποίηση του «**Δρόμου του Μεταξιού**» συμπεριλαμβάνουν και το γειτονικό **Πακιστάν**, για διάφορους λόγους. Μια επένδυση μαμούθ 46 δις δολαρίων (20% του ΑΕΠ του Πακιστάν), αφορά τον τομέα της ενέργειας και των μεταφορών στην χώρα, με προοπτική να διπλασιαστεί μέσα σε λίγα χρόνια η ενεργειακή παραγωγή της. Η Κίνα με αυτόν τον σύμμαχο στην περιοχή, αναζητεί μια δίοδο στον Ινδικό Ωκεανό, με πρόσβαση ενός λιμανιού βαθέν υδάτων, κοντά στον Περσικό Κόλπο. Η Κίνα σαν ο μεγαλύτερος εισαγωγέας πετρελαίου στον κόσμο, σχεδιάζει έναν αγωγό από τον Περσικό Κόλπο, που θα εξασφαλίσει έναν βραχύ δρόμο προς αυτήν. Αυτό το πακέτο προς το Πακιστάν, αποβλέπει και στην αντιμετώπιση των μαχητών της περιοχής.⁵⁷

3.9. Πάλι στην Ευρώπη

Η **Ευρώπη**, όπως προαναφέραμε, είναι ένας βασικός στόχος της γεωπολιτικής της Κίνας, μια τακτική που έχει ανησυχήσει τους οικονομικούς αναλυτές και τις κυβερνήσεις της Γηραιάς Ηπείρου. Σύμφωνα με το «Bloomberg», τα τελευταία δέκα χρόνια οι εξαγωγές και οι επενδύσεις περιουσιακών στοιχείων από την Κίνα, ήταν περίπου 260 δις. ευρώ, κατά 45% μεγαλύτερη από αυτής στις Η.Π.Α. Οι κρατικές ή ιδιωτικές εταιρείες, έκλεισαν 678 συμφωνίες 208 δις, σε 30 χώρες της Ευρώπης. Εξαγοράστηκαν 360 Ευρωπαϊκές εταιρείες (μεταξύ αυτών η Ιταλική βιομηχανία ελαστικών, αυτοκινήτου, Pirelli και η Ιρλανδική εταιρεία ενοικίασης αεροσκαφών Avolon Holdings). Ελέγχονται

⁵⁶ Fortunegreece.com, 14-01-2017, Κίνα: Νέο επενδυτικό έργο 12 φορές το μέγεθος του Σχεδίου Μάρσαλ, Fortune Greece, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.fortunegreece.com/article/kina-neo-ependitiko-ergo-pou-ine-12-fores-to-megethos-tou-schediou-marsal/>>

⁵⁷ Fortunegreece.com, 22-04-2015, Η Κίνα επενδύει 46 δις. δολάρια στο Πακιστάν, Fortune Greece, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.fortunegreece.com/article/i-kina-ependii-46-dis-dolaria-sto-pakistan/>>

μερικώς ή εξολοκλήρου, τουλάχιστον τέσσερα αεροδρόμια, έξι λιμάνια, δεκατρείς ποδοσφαιρικές ομάδες και Αιολικά πάρκα, σε εννέα τουλάχιστον χώρες. Αυτά όμως τα διαθέσιμα στοιχεία, δεν αποκαλύπτουν το πραγματικό μέγεθος της διείσδυσης των Κινέζων στην Ευρώπη. Έτσι δεν έχουν δοθεί στην δημοσιότητα, οι όροι 355 συγχωνεύσεων, επενδύσεων και κοινοπραξιών, ένα ποσό περίπου 10 δις ευρώ, όπου επίσης πρέπει να προστεθούν τα 32,7 δις ευρώ επενδύσεων σε μετοχές και κατασκευαστικά έργα, καθώς και το μερίδιο των 7,36 δις ευρώ, που ελέγχει η κινεζική «Zhejiang Geely» στην «Daimler AG». Υπάρχει μεγάλη προτίμηση της Κίνας στο Λονδίνο, όπου έχουν εξαγοραστεί δέκα κτιριακά συγκροτήματα γραφείων, ενώ σε όλη την Βρετανία υπάρχουν συμφωνίες με Κινεζικές εταιρείες, αξίας 57,3 δις ευρώ. Οι Κινέζοι στοχεύουν στα πολυτελή ακίνητα του Λονδίνου, στις Γερμανικές επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, στις Σκανδιναβικές αυτοκινητοβιομηχανίες, όπως η Volvo ή στις εταιρείες παραγωγής ενέργειας, όπως η Ελβετική «Addax Petroleum Corp». (Εικόνα 1)⁵⁸

Εικόνα 5 «Η Κίνα επένδυσε 208 δις. σε 10 έτη στην Ευρώπη», 24-04-2018, Πρόσβαση 13-12-2018, <http://www.kathimerini.gr/960669/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/h-kina-ependyse-208-dis-se-10-eth-sthn-eyrwph>

⁵⁸ Η Κίνα επένδυσε 208 δις. σε 10 έτη στην Ευρώπη, 24-04-2018, Η Καθημερινή, πρόσβαση 13-12-2018, <<http://www.kathimerini.gr/960669/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/h-kina-ependyse-208-dis-se-10-eth-sthn-eyrwph>>

3.10. Το Βιετνάμ - Κίνα

Στον «**Δρόμο του Μεταξιού**», η Κίνα έχει να αντιμετωπίσει και άλλους μικρότερους ανταγωνιστές, στον ίδιο γεωπολιτικό της χώρο. Μια χώρα που ζητάει ξένες επενδύσεις όπως και η Κίνα, είναι το **Βιετνάμ**. Παρόλο που η Κίνα κατασκευάζει αγαθά, αξίας περίπου 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, προς εξαγωγή, έχει ανακοινώσει ότι τα εργοστάσια της θα είναι τελείως ανοιχτά σε ξένες επενδύσεις. Σύμφωνα με το πρακτορείο της χώρας «Xinhua», οι ξένοι επενδυτές στην Κίνα, θα μπορούσαν να έχουν ευρύτερη πρόσβαση στις τηλεπικοινωνίες και στα νέα ενεργειακά οχήματα, με την σύγχρονη αύξηση των υπάρχουσών ζωνών ελεύθερου εμπορίου, που σημαίνουν λιγότερους φόρους και ευνοϊκούς κανονισμούς στη βιομηχανία. Η Κίνα παράγει προϊόντα υψηλής τεχνολογίας, όπως οι υπολογιστές και τα Smartphone's, και προσελκύει επενδύσεις από τις δικές της επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, όπως οι γίγαντες ηλεκτρονικών ειδών «Huawei» και «Ορρο». Αντίθετα το **Βιετνάμ**, παράγει αγαθά χαμηλής προστιθέμενης αξίας, όπως αυτοκίνητα, έπιπλα και ρούχα. Πετυχε επενδύσεις 6,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων από την Samsung Electronics και 1 δις. δολάρια από την Intel. Επίσης επενδύουν σε αυτό η «Ford Motors» και η «Formosa Steel». Μετά τον πόλεμο, στην δεκαετία του 1980, για να αναπτύξει την οικονομία της η Κομμουνιστική χώρα, αναζήτησε ξένες επενδύσεις. Κάτι που απέδωσε εξαγωγές αξίας 155 δις. δολαρίων το 2017, μια αύξηση του δείκτη βιομηχανικής παραγωγής κατά 15,2%, τους δυο πρώτους μήνες του 2018. Η μεγάλη διαφορά για τους επενδυτές μεταξύ του Βιετνάμ και της Κίνας, είναι η αντιστροφή της ελαχιστοποίησης του κόστους των επενδύσεων, με μια προτίμηση τώρα προς το Βιετνάμ. Αν και οι δυο χώρες αναπτύσσονται γρήγορα, οι ρυθμίσεις της Κίνας προς τους επενδυτές είναι τρεις φορές πιο αυστηρές από αυτές του Βιετνάμ, σε εννέα κλάδους με κύριο αυτόν της μεταποίησης. Η Κίνα επιβάλλει επίσης ψηλότερους φόρους στα έσοδα των επιχειρήσεων και η διαφορά του κατώτατου μισθού ανάμεσα στις δυο χώρες, ελαχιστοποιεί τα έξοδα των επενδυτών. Ο κατώτατος μηνιαίος μισθός στο Βιετνάμ φτάνει στα 175 δολάρια σε σύγκριση με τα 325 δολάρια στην Κίνα. Σύμφωνα με την κλίμακα της

Παγκόσμιας Τράπεζας, ως προς την ευκολία της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε διάφορες χώρες, το Βιετνάμ κατατάσσεται στη 68^η θέση και η Κίνα στην 78^η. Βέβαια οι επενδυτές βλέπουν την Κίνα ως μια τεράστια εγχώρια αγορά πώλησης και κατασκευής αγαθών, αφού η αγοραστική δύναμη των 420 εκατομμυρίων των Κινέζων της μεσαίας τάξης, υπερβαίνει κατά πολύ τα 30 μόλις εκατομμύρια πολιτών της μεσαίας τάξης, του Βιετνάμ.⁵⁹

3.11.Η Αυστραλία

Ο σύγχρονος «**Δρόμος του Μεταξιού**», που με τον όρο «road and belt» εγκαινίασε πριν από χρονιά ο Κινέζος πρόεδρος, αφορούσε βασικά την γεωπολιτική της Κίνας προς την Δύση, κάτι ανάλογο με τον αρχαίο δρόμο του μεταξιού. Είναι όμως γνωστό, ότι οι βλέψεις του Πεκίνου αφορούν σχεδόν όλον τον κόσμο όπως τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Αφρικανική Ήπειρο, τον άμεσο περίγυρο της στην Ανατολή, άλλα ακόμα και την μακρινή **Αυστραλία**. Οι Αυστραλιανές αρχές τον Φεβρουάριο του 2017, αποφάσισαν να επιβάλουν περιορισμούς στις ξένες επενδύσεις. Φοβούμενη η Αυστραλιανή κυβέρνηση, ότι το εξωτερικό χρήμα θα μπορούσε να ελέγχει ζωτικής σημασίας τρόφιμα, επέβαλε ελέγχους με το Υπουργείο των Οικονομικών, στις επενδύσεις στην γεωργία. Πριν από αυτούς τους ελέγχους, επενδυτές της Κίνας, είχαν αγοράσει 14,4 εκατομμύρια εκτάρια Αυστραλιανής γεωργικής γης ως τα τέλη του 2017, κάτι που ήταν δεκαπλάσια έκταση, μόλις σε ένα έτος. Επίσης ο έλεγχος έγινε στις επενδύσεις, στα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα να μην επιτρέψουν την κινεζική «State Grid», να αποκτήσει μερίδιο στην κρατικά ελεγχόμενη εταιρία «Ausgrid». Η Αυστραλία επικαλέστηκε εθνικά συμφέροντα. Είναι γνωστό, ότι πριν από το 2013, το 90% των Κινέζικων επενδύσεων στην Αυστραλία, αφορούσαν την ενέργεια και τα μέταλλα. Μετά αυτό μειώθηκε στο 30%, διότι οι υποδομές και τα ακίνητα, απέκτησαν μεγάλο ενδιαφέρον. Το 2017 όμως η Κίνα,

⁵⁹ Ralph Jennings, 13-03-2018 , Κίνα και Βιετνάμ θέλουν ξένες επενδύσεις—υπάρχουν αρκετά κεφάλαια και για τις δύο;, Capital.gr , Πρόσβαση 24-12-2018, <<https://www.capital.gr/forbes/3278860/kina-kai-bietnam-theloun-xenes-ependuseis-uparxoun-arketa-kefalaia-kai-gia-tis-duo>>

με δικούς της ελέγχους στις εκροές κεφαλαίων, σταμάτησε τις επενδύσεις σε ακίνητα. Η Αυστραλιανή όμως νομοθεσία, επιτρέπει ακόμα στις Κινεζικές επιχειρήσεις, να επενδύουν στην μεταλλευτική δραστηριότητα. Ανέκαθεν οι Κινέζοι επενδυτές προτιμούσαν τον εξορυκτικό τομέα της Αυστραλίας, λόγω των πλούσιων κοιτασμάτων σε άνθρακα και σιδηρομετάλλευμα. Η Αυστραλία είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας άνθρακα στον κόσμο. Οι χρηματοδοτούμενες από την Κίνα επενδύσεις, έφτασαν στην Αυστραλία σε επίπεδο ρεκόρ το 2017. Η Αυστραλία αποτελεί και αυτή μια αχανή χώρα, στην οποία η Κίνα αποβλέπει να βρει και εκεί νέο έδαφος, για τις Κινεζικές επιχειρήσεις, που είναι περιορισμένες στο εσωτερικό.⁶⁰

⁶⁰ Ralph Jennings, 14-05-2018, Το κινεζικό χρήμα συνεχίζει την επέλασή του στην Αυστραλία , Capital.gr, Πρόσβαση 13-12-2018, < <https://www.capital.gr/forbes/3291986/to-kineziko-xrima-sunexizei-tin-epelasi-tou-stin-australia> >

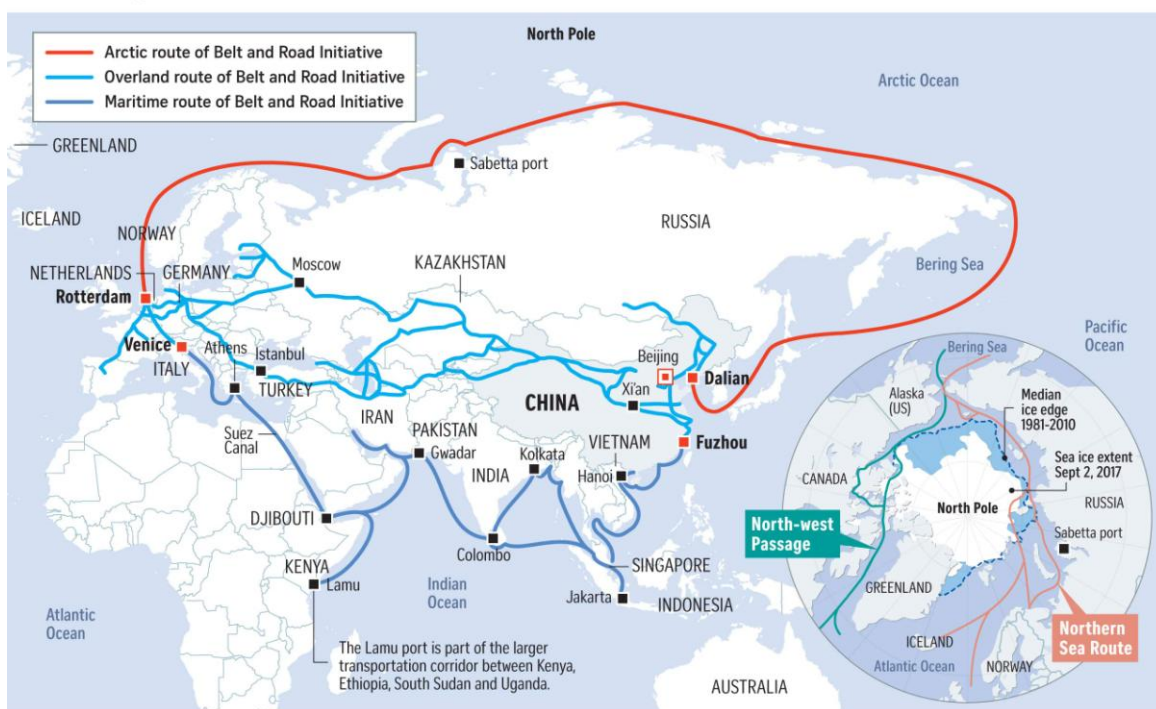

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4º

Κεφάλαιο 4 – Στρατηγική

4.1. Η χρυσή Γέφυρα («το κολιέ των μαργαριταριών») – Στρατηγικές Θέσεις Λιμανιών

China's polar extension to Silk Road

NOTE: September is the end of summer in the North Pole when the frozen lid of sea ice tends to shrink to its smallest. Unlike the Antarctica, there is no land under the frozen Arctic ice.
Sources: CHINA'S NATIONAL DEVELOPMENT AND REFORM COMMISSION, THE ARCTIC INSTITUTE, NATIONAL SNOW AND ICE DATA CENTRE, REUTERS STRAITS TIMES GRAPHICS

Χάρτης 10 – «Route de la Soie polaire: les ambitions arctiques de Pékin (VENARD pour EurAsia Prospective)», Cyrille BRET, 08-01-2019, πρόσβαση 26-3-2019, <<https://eurasiapropective.net/2019/01/08/route-de-la-soie-polaire-les-visees-arctiques-de-pekin-se-precisent-venard-pour-eurasia-prospective/>>

Τον Μάιο του 2017, ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ, κάλεσε στο Ολυμπιακό πάρκο του Πεκίνου, τους ηγέτες 28 χωρών, όπου τους ανακοίνωσε σχέδια επενδύσεων μισού τρισεκατομμυρίου δολαρίων. Αυτή η γεωπολιτική βεντάλια της Κίνας προς την Ανατολή, ονομάστηκε «**Χρυσή Γέφυρα του Δρόμου του Μεταξιού**», μέσω της οποίας η Κίνα, δεύτερο οικονομικό μέγεθος μετά τις Η.Π.Α., είχε τα φιλόδοξα σχέδια να αλλάξει την οικονομία 65 χωρών της Ευρώπης, της Αφρικής και της Ασίας, με πληθυσμό 4,5 δισεκατομμυρίων

ανθρώπων, δηλαδή το πενήντα τις εκατό του παγκόσμιου πληθυσμού. Άμεσα θα χορηγούνταν 900 δισεκατομμύρια δολάρια από τις Κινεζικές τράπεζες, για την υλοποίηση 1900 περίπου έργων. Σύμφωνα με την «Credit Suisse», η Κίνα μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, θα είχε την δυνατότητα να διαθέσει 500 δις δολάρια, για έργα σε 60 χώρες. Είναι ενδιαφέρον, ότι όλο αυτό το πρόγραμμα αναφερόταν σε δυο σχέδια. Την «**Οικονομική Ζώνη του Δρόμου του Μεταξιού**» προς την Ινδία, το Πακιστάν, το Ιράν, την Τουρκία, τη Ρωσία και τέλος την Δυτική Ευρώπη. Το δεύτερο σχέδιο είναι ενδιαφέρον και ονομάστηκε «**Ναυτιλιακός Δρόμος του Μεταξιού**», που αρχίζοντας από τα Κινέζικα λιμάνια και διαμέσου των θαλάσσιων δρόμων της Ν.Α. Ασίας και Ανατολικής Αφρικής, μέσα από το Σουέζ, θα έφτανε στο λιμάνι του Πειραιά και στην Αδριατική.⁶¹ Ο δρόμος αυτός, μέσα από τον Ινδικό Ωκεανό, αφορά λιμάνια στη Μαλαισία και στην Ινδονησία. Συγκεκριμένα στην **Μαλαισία** προβλέπονται 7,2δις δολάρια για την πύλη «Melaka», 2,84δις δολάρια στο λιμάνι «Kuala Linggi», 1,4 δις. δολάρια στο λιμάνι «Penang» και 177 εκατ. δολάρια για άλλα λιμενικά έργα. Στην **Ινδονησία**, η Κινεζική εταιρεία, «Ningbo Zhoushan Port», σχεδίαζε επένδυση 590 εκατ. Δολαρίων, για επέκταση του «Tanjung Priok», του μεγαλύτερου λιμανιού στη χώρα. Αυτό θεωρείται σαν μια προσπάθεια του Πεκίνου, να δημιουργήσει καλές σχέσεις γειτονίας, κάτι που δημιουργεί προβλήματα λόγω των συνεχών θεμάτων εδαφικής κυριαρχίας στην περιοχή. Τα σχέδια του Πεκίνου, επεκτείνονται σε τρία «**μπλε οικονομικά περάσματα**».

Η Βρετανική επενδυτική τράπεζα «Grisons Peak» ανακοίνωσε, ότι τα σχέδια Κινεζικών εταιρειών είναι να επενδύσουν συνολικά 20,1 δις δολάρια για εξαγορά ή επενδύσεις σε εννέα υπερπόντιους λιμένες, μέχρι τέλους του 2017. Μέχρι τον Ιούνιο του 2016, είχαν επενδύσει 9,97 δις δολάρια. Μια άλλη από αυτές τις τρεις θαλάσσιες διαδρομές, είναι το Βόρειο Σκέλος της βεντάλιας της Κινεζικής Γεωπολιτικής προς την Ευρώπη, μέσω του **Αρκτικού Ωκεανού**. Προβλέπεται ένα νέο λιμάνι βαθέων υδάτων, κοντά στον πασίγνωστο **Αρχάγγελο** (Αρχάγγελσκ), στη Λευκή Θάλασσα της Ρωσίας και μια σιδηροδρομική γραμμή

⁶¹ Με 900 δις. δολάρια σε 65 χώρες η Κίνα αλλάζει τον κόσμο, 11-05-2017, theTOC, Πρόσβαση 13-12-2018, <<http://www.thetoc.gr/diethni/article/pe-me-900-dis-dolaria-se-65-xwres-i-kina-allazei-ton-kosmo>>

προς τα βάθη της Σιβηρίας. Την άνοιξη άρχισαν οι επενδύσεις, αφού ο Κινέζος αναπληρωτής Πρωθυπουργός «Wang Yang», επισκέφτηκε τον Αρχάγγελο. Επενδυτικές προτάσεις από την κινεζική εταιρεία «China Merchants», έγιναν και προς την **Λιθουανία**, για την δημιουργία ενός νέου λιμανιού εμποροκιβωτίων, δίπλα στο λιμάνι «Klaipeda». Επίσης γίνονται συζητήσεις για Κινεζική Λιμενική επένδυση στο Νορβηγικό λιμάνι «Kirkenes», στη θάλασσα του «Μπάρεντς» και για δυο λιμάνια στην **Ισλανδία**. Πάντα βέβαια υπάρχει και ο αντίλογος από διάφορους στρατηγικούς αναλυτές, όπως ο «Jonathan Hillman», διευθυντής του «Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών». Αυτός μίλησε για την κρυμμένη ατζέντα της γεωπολιτικής του Κινέζικου γίγαντα, λέγοντας ότι πίσω από το πρόσχημα των εμπορικών επενδύσεων και της ιδιοκτησίας λιμένων, ανοίγεται η πόρτα σε μη εμπορικές δραστηριότητες, όπως η φιλοξενία στρατιωτικών δυνάμεων και η συγκέντρωση πληροφοριών.⁶²

Οι επιχειρήσεις κατασκευής κοντέινερ, είναι πασίγνωστες στην Κίνα και στο διεθνές εμπόριο. Η «China International Marine Containers (CIMC)», το 1982, απασχολούσε μόνο 59 άτομα, ενώ το 2015 με τζίρο 11δισ. δολάρια, απασχολεί 80.000 άτομα, στις 30 θυγατρικές της εταιρείες, σε όλον τον κόσμο. Με σκοπό να υπερκεράσει την πρώτη σε παγκόσμιο επίπεδο χώρα, την Νότια Κορέα, η CIMC με κύριους μετόχους από το 1993 τις εταιρείες Cosco και China Merchants, εξαγόρασε 60 επιχειρήσεις με παρεμφερές κατασκευαστικό αντικείμενο και καλύπτει το 55% της Κινεζικής αγοράς με ταχύτατη επέκταση στο εξωτερικό. Είναι γνωστή η επένδυση της και στο λιμάνι του Πειραιά.⁶³

⁶² James Kyngge, 16-7-2017, Chinese purchases ports top 20bn in past year, Finacial Times, Αναδημοσίευση 17.07-2018 από EURO2day, www.euro2day.gr, με τίτλο «Γιατί ξοδεύουν 20 δισ. σε αγορές λιμανιών οι Κινέζοι», πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.ft.com/content/e00fcfd4-6883-11e7-8526-7b38dcaef614>>

⁶³ Αθανάσιος Παπανδρόπουλος, 13-06-2018, Τι είναι το κινέζικο management, EURO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.euro2day.gr/specials/manager2day/article/1545827/ti-einai-to-kineziko-management.html>>

4.2.Οι Γεωπολιτικές Συγκρούσεις στην Περιοχή

Χάρτης 11 – «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, *Le monde*, σελ. 55

Η σύγκρουση των δυο γιγάντων στην γεωπολιτική σφαίρα, άρχισε κύρια το 1989. Σαν κύρια αιτία αυτών των εντάσεων είναι η **Ταϊβάν** (η παλιά Φορμόζα), η οποία θεωρείται σαν «Δημοκρατία της Κίνας». Με γλώσσα την βόρεια Κινέζικη, θεωρείται από την Κίνα επαρχία της, αναγνωρίζεται όμως μόνο από είκοσι κράτη και διατηρεί σχέσεις με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Το 1895, το νησί προσαρτήθηκε στην Ιαπωνία και επέστρεψε στην Κίνα το 1945. Όμως μετά την Κινεζική επανάσταση, ο Τσιαν Και Σεκ, ηττήθηκε από τον Μάο και κατέφυγε στην Ταϊβάν, ιδρύοντας το 1949 την «Δημοκρατία της Κίνας», η οποία αποτελεί μια

αντικομμουνιστική Εθνικιστική Κυβέρνηση, το Κουομιντάνγκ, υπό την Αμερικανική κηδεμονία. Η μεγάλη ένταση υπήρξε το 1996, με εκτόξευση πυραύλων από τον Κινεζικό στρατό κοντά στο νησί και την αποστολή ναυτικών και αεροπορικών δυνάμεων των ΗΠΑ στο νησί. Το Πεκίνο θεωρεί ότι η Ταιβάν πρέπει να επανέλθει σαν επαρχία της, στην Κινεζική κυριαρχία, όπως έγινε με το Χονγκ Κονγκ το 1997 και το Μακάο το 1999. Το Πεκίνο απευθύνθηκε από το 1992 στη Ρωσική στρατιωτική βιομηχανία, αγοράζοντας αντιτορπιλικά, υποβρύχια, πυραύλους και αεροσκάφη προηγμένης τεχνολογίας και διεξάγοντας κοινές ασκήσεις με τον Ρωσικό στρατό. Σαν συνέχεια αυτών των κινήσεων, το Πεκίνο πίεσε για την δημιουργία του «Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης», με άλλα τέσσερα μέλη της κοινότητας των «Ανεξάρτητων Κρατών». Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου του 2001, οι ΗΠΑ με πρόσχημα τον πόλεμο στο Αφγανιστάν, εγκατέστησαν στρατιωτικές βάσεις στην πρώην Σοβιετική Κεντρική Ασία, σταθεροποίησαν την παρουσία τους στις Φιλιππίνες και ενίσχυσαν τους δεσμούς τους με την Ινδία, ενός κράτους με αμφίρροπες σχέσεις με το Πεκίνο. Με την Ιαπωνία, την Νότια Κορέα και την Ταιβάν, η Κίνα θεώρησε ότι περικυκλώνεται από την Αμερικανική υπερδύναμη, θεωρώντας ότι ο τότε πρόεδρος, Τζορτζ Μπους, είχε σαν πρώτο στόχο την ίδια.⁶⁴

Ο εξοντωτικός εμπορικός πόλεμος ανάμεσα στην Κίνα και στις ΗΠΑ του Τράμπ, δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στην οικονομία των δυο χωρών, με αποτέλεσμα να υπάρξει ανακωχή μεταξύ τους μέσα στον Ιανουάριο του 2019. Ξεκίνησαν επίσημες διαπραγματεύσεις στο Πεκίνο, με σκοπό να σταματήσει ο κύκλος των δασμών που επιβάλλονται και από τις δυο χώρες. Σημαντικές απώλειες στο χρηματιστήριο της «Wall Street», όπως και στα άλλα διεθνή χρηματιστήρια, προκάλεσαν η ανακοίνωση της Apple ότι είχε λιγότερα έσοδα από χαμηλότερες πωλήσεις στην Κίνα, όπως και η προειδοποίηση από τον Αμερικανικό τομέα της μεταποίησης, ότι η δραστηριότητα του επιβραδύνθηκε τον Νοέμβριο (του 2018), με πτώση μεγαλύτερη των τελευταίων τριάντα ετών. Μίλησαν για ένα αβέβαιο μέλλον για τα Αμερικανικά εργοστάσια, που εκτός από

⁶⁴ «Με τα μάτια του Πεκίνου» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Le Monde diplomatique, τεύχος 2^ο – σελ. 54-55

τους δασμούς και τα αντίμετρα της Κίνας, είχαν και το ανατιμημένο δολάριο. Το ίδιο συνέβη και στην Κίνα, που ο ίδιος τομέας της μεταποίησης, σημείωσε τον Δεκέμβριο του 2018, συρρίκνωση ύστερα από 19 μήνες.⁶⁵

Στην γεωπολιτική σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Κίνα, η τελευταία αναγκάστηκε να προτείνει διάφορα μέτρα, ώστε να εξευμενίσει τις ΗΠΑ. Υποσχέθηκε να αγοράσει από αυτές σημαντικές ποσότητες γεωργικών, βιομηχανικών, ενεργειακών προϊόντων, καθώς και υπηρεσίες. Η Αμερική ζήτησε επίσης μεταρρυθμίσεις από την Κίνα, ώστε να σταματήσει η κλοπή της Αμερικανικής τεχνολογίας, η κλοπή των εμπορικών μυστικών, οι εισβολές στον κυβερνοχώρο, η καταπάτηση των πνευματικών δικαιωμάτων και η κατάργηση των δασμολογικών εμποδίων. Η υψηλόβαθμη αντιπροσώπευση της Κίνας στις διαπραγματεύσεις αυτές (Λιου Χε, το δεξί χέρι του Κινέζου πρόεδρου σε οικονομικά ζητήματα), δείχνουν τον φόβο της Κίνας για συρρίκνωση της μελλοντικής της οικονομικής ανάπτυξης, αφού ελαττώθηκαν οι εξαγωγές και η βιομηχανική παραγωγή και δραστηριότητα των επιχειρήσεων της αχανούς χώρας.⁶⁶

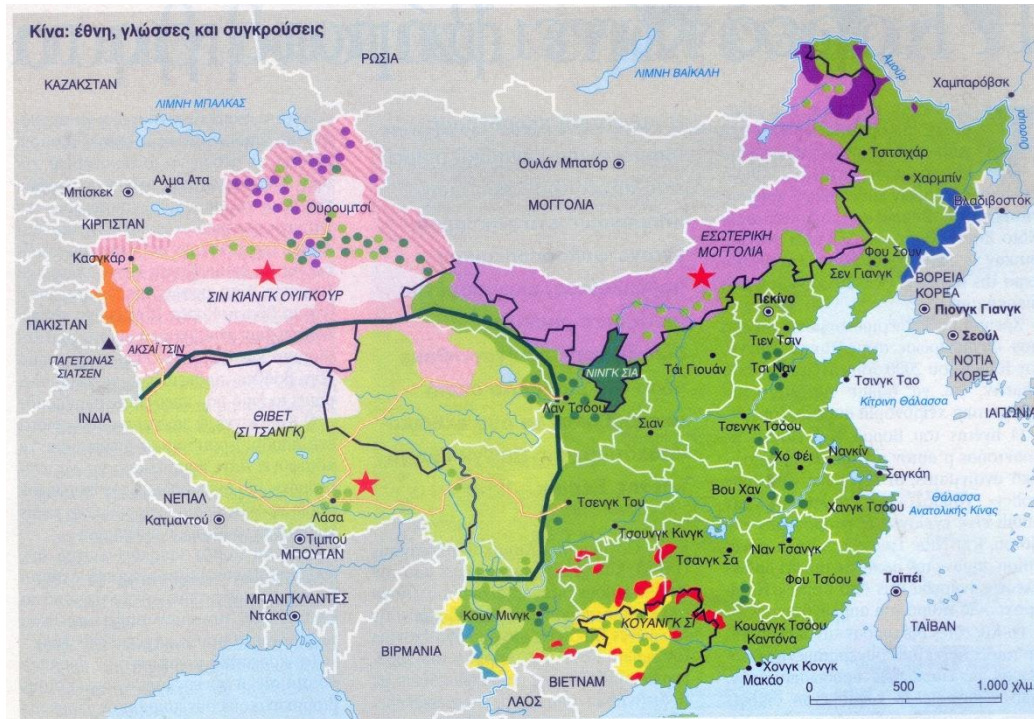
Στον αντίποδα, μετά τον εξοπλισμό του Πεκίνου από την Ρωσία το 1992, ένας έμμεσος τρόπος να ασκείται πίεση στην γεωπολιτική τακτική των ΗΠΑ, με την ανάληψη της προεδρίας από τον Βλαντιμίρ Πούτιν το 2000, αυτός υπέγραψε νέα συνεργασία είκοσι χρόνων με το Πεκίνο τον Ιούλιο του 2001, η οποία εκτός από τους τομείς των εξοπλισμών και της Πυρηνικής ενέργειας, υπήρξε σχεδιασμός προμήθειας πετρελαίου και φυσικού αερίου προς την Κίνα. Ήδη το 2004 οι δυο αγωγοί ήταν υπό κατασκευή.⁶⁷

⁶⁵ Μπάμπης Μιχάλης 2019, «Διαπραγματεύσεις από ΗΠΑ και Κίνα, για να «κλείσουν τις πληγές» τους», Εφημερίδα των Συντακτών, 7 Ιανουαρίου, σελ. 30-31

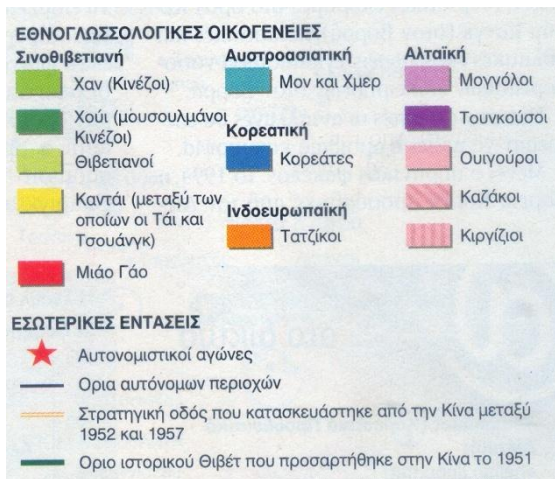
⁶⁶ Μπάμπης Μιχάλης 2019, «Βαριά σύννεφα πάνω από την παγκόσμια οικονομία», Εφημερίδα των Συντακτών, 10 Ιανουαρίου, σελ. 26

⁶⁷ «Με τα μάτια της Μόσχας» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Le Monde diplomatique, τεύχος 3^ο, σελ. 26-27

4.3.Μειονοτικές Αντιδράσεις στο Εσωτερικό της Κίνας

Χάρτης 12 – «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Le monde, σελ. 59

Σε αυτό το τεράστιο σχέδιο γεωπολιτικής διείσδυσης της Κίνας προς τη Δύση, αλλά και προς την Αφρική και την Ασία, που ονομάστηκε όπως γνωρίζουμε «**Δρόμος του Μεταξιού**», η αχανής χώρα εκτός από τις αναμενόμενες

αντιστάσεις που δέχεται από τα αντίπαλα γεωπολιτικά συμφέροντα, στο εξωτερικό, καθώς επίσης και τις αντιφάσεις «του Κινεζικού σοσιαλιστικού μοντέλου» στο εσωτερικό, πρέπει να προστεθεί και το τεράστιο πρόβλημα των μειονοτικών πληθυσμών, που υπάρχουν στο εσωτερικό της. Μετά την πρώτη μεταρρύθμιση του Τενγκ Χσιάο-Πινγκ το 1978, με τις ριζοσπαστικές κοινωνικές επιπτώσεις αυτής της μετάβασης, υπήρξε πληθώρα ανοιχτών εθνικών συγκρούσεων, με τις μειονότητες στο εσωτερικό. Το Πεκίνο ονομάζοντας «Χαν» τους γνήσιους Κινέζους, αναφέρεται το 2000 σε 105 εκατομμύρια μη-Χαν, οι οποίοι ανήκουν σε 55 εθνικές μειονότητες. Όλες αυτές βέβαια αναγνωρίζονται επίσημα από το σύνταγμα, μετά 1949. Ο αριθμός αυτών αυξάνεται συνεχώς από 35 εκατομμύρια που ήταν το 1953, σε 56 εκατομμύρια το 1978 (1.9% ετήσια αύξηση), ενώ αμέσως μετά διπλασιάζεται ο αριθμός τους, με μια ετήσια αύξηση 3.6%. Αυτό δεν οφείλεται μονό σε δημογραφική αύξηση, αλλά και στο ότι παλιότερα αυτοί έκρυβαν την εθνική ταυτότητα τους. Όλες αυτές οι μειονότητες, βρίσκονται γεωγραφικά στην περιφέρεια της αχανούς χώρας, η οποία κατοικείται κατά 98% από τους Χαν της ιστορικής Κίνας. Στους Χαν ανήκουν και οι «Μαντσού» (10,7 εκατομμύρια το 2000), οι οποίοι αν και κυβερνούσαν την Κίνα μέχρι το 1911, είναι σχεδόν πλήρως Κινεζοποιημένοι, αφού έχασαν την γλώσσα τους. Το ίδιο θα μπορούσαμε να πούμε και για τους **Μογγόλους** (5,8 εκατομμύρια), οι οποίοι έχουν Κινεζοποιηθεί παρά την διατήρηση της γλώσσας τους. Οι «**Χούι**», τα δέκα εκατομμύρια των Κινέζων μουσουλμάνων, απόγονοι των Αράβων και Περσών εμπόρων, του παλιού «**Δρόμου του Μεταξιού**», με τις επιμειξίες τους με τους Χαν, έχασαν την γλώσσα τους και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Οι Χαν ονομάζουν αυτές τις Κινεζοποιημένες εθνότητες σαν «σου» (ψημένες), ενώ όλες τις άλλες, που είναι ξένες προς τον Κινεζικό πολιτισμό, τις ονομάζουν «σένγκ» (ωμές). Στις τελευταίες ανήκουν οι Τουρκόφωνοι μουσουλμάνοι, οι οποίοι αποτελούνται από τα 8,4 εκατομμύρια «Ουιγούρων», τα 1,2 εκατομμύρια των Καζάκων και τα 0,2 εκατομμύρια των Κιργίζιων, ελάχιστα Κινεζοποιημένων με την δική τους γλώσσα, οι οποίοι βρίσκονται σε μια συνεχή διαμάχη με το Πεκίνο και η οποία καταστέλλεται με ιδιαίτερη σκληρότητα. Τα 5,4 εκατομμύρια των Θιβετιανών, δέχονται την ίδια

πολιτική καταστολής και εισβολής, με αυθαίρετη διαίρεση του Θιβέτ, από το Πεκίνο, σε τρεις επαρχίες, με εγκατάσταση σε δυο από αυτές πληθυσμών των Χαν. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, το ποσοστό των μη-Χαν, στις δώδεκα αυτές περιφερειακές επαρχίες, θα μπορούσε να ανέλθει από το 27% στο 37% το 2050, αυξάνοντας την εσωτερική αναταραχή, με αυξημένες περιοδικές συγκρούσεις.⁶⁸

⁶⁸ «Εσωτερικές εντάσεις και εθνικές ανισότητες» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Le Monde diplomatique, τεύχος 2^ο, σελ. 58-59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5º

Κεφάλαιο 5 - Γεωοικονομία

5.1.Αρνητικές εκτιμήσεις για τον Δρόμο του Μεταξιού

Παρόλα αυτά, υπάρχουν και οι αμφισβητήσεις της επιτυχίας αυτού του φιλόδοξου σχεδίου. Όπως έχει δημοσιεύσει ο «Jorg Wuttke», τον Μάιο του 2017, η φιλοδοξία των Κινέζων αξιωματούχων της απορρόφησης από τον νέο «**Δρόμο του Μεταξιού**», της χρόνια πλεονάζουσας παραγωγής πολλών βιομηχανιών της Κίνας, πρόκειται για πλάνη. Αναφέρει, ότι η παραγωγική ικανότητα της βιομηχανίας του χάλυβα είναι υπερβολικά μεγάλη, για να απορροφηθεί από τις γειτονικές αγορές, το τσιμέντο και το γυαλί δεν μπορούν να μεταφερθούν σε οικονομικές τιμές για μεγάλες αποστάσεις, ενώ στις ασταθείς και υψηλού ρίσκου αγορές του Πακιστάν και της Κεντρικής Ασίας, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος τα δάνεια να μην εξυπηρετηθούν και τα έργα να καταρρεύσουν. Ένα άλλο παράδειγμα, είναι η γνώστη σιδηροδρομική σύνδεση Κεντρικής Ασίας και Ευρώπης. Η μετακίνηση προϊόντων της Κίνας από το Τσόνγκινγκ προς την Γερμανία, αφορά πέντε, γεμάτα εμπόρευμα τρένα, κάθε εβδομάδα, αλλά αντίστροφα επιστρέφει μόνο ένα τρένο, γεμάτο προς την Κίνα. Έτσι αυτό δείχνει την δυσарέσκεια των Ευρωπαϊκών χωρών, κατά την οποία το Εμπορικό Επιμελητήριο της Ε.Ε., αναφέρει τις δυσκολίες των ρυθμιστικών εμποδίων και των ορίων στην πρόσβαση των αγορών της Κίνας. Ενώ η Ευρώπη αγοράζει κινέζικα αγαθά ενός δις ευρώ κάθε μέρα, η Κίνα αγοράζει την μίση από αυτή την ποσότητα από την Ευρώπη. Το 2016 υπήρχαν τετραπλάσιες επενδύσεις στην Ευρώπη από την Κίνα, από αυτές των εταιρειών της Ε.Ε προς την Κίνα. Το 2016 ελαττώθηκαν οι επενδύσεις στην Κίνα κατά 23%, στα 8δις ευρώ. Λόγω αυτών των δυσκολιών των επενδύσεων της Ευρώπης προς την Κίνα, οι εταιρείες αυτές επένδυσαν, τον ίδιο χρόνο, 200 δις ευρώ στις Η.Π.Α. Ο «Jorg Wuttke», θεωρεί ότι για να μην μετατραπεί ο «**Δρόμος του Μεταξιού**» «μια ζώνη ένας δρόμος», την επόμενη δεκαετία σε «Μια ζώνη, μια παγίδα», θα έπρεπε να περιοριστεί η τρομερή σπατάλη πόρων, που βασίζεται σε αναποτελεσματικές κρατικοδίαιτες

επιχειρήσεις και να στηριχτεί στη συνεργασία των Κινέζων επιχειρηματιών με τα ιδιωτικά κεφάλαια της Ε.Ε.⁶⁹

Πραγματικά έχει διαπιστωθεί και από άλλες πηγές, ότι παρά την επιτυχή ανάπτυξη της Κινεζικής οικονομίας, η χώρα η οποία κυριαρχείται από κρατικές επιχειρήσεις και την άνιση υπερπαραγωγή σε πολλούς τομείς, κατηγορείται για την μη ικανοποιητική τοποθέτηση των κεφαλαίων. Τα σχέδια της για την εξαγωγή της υπερβάλλουσας παραγωγής και της δυνατότητας επιβίωσης των εταιρειών της στο εξωτερικό, είναι σίγουρα κάτι που μπορεί να μην χρειάζονται οι χώρες, που θα τα υποδεχτούν. Σίγουρα αρκετά από αυτά τα δάνεια δεν θα αποπληρωθούν, αφήνοντας αρνητικό ενεργητικό στο Κινέζικο τραπεζικό σύστημα. Εάν τώρα στοχεύεται και η αύξηση της γεωπολιτικής ηγεμονίας της Κίνας στην περιοχή, με αιχμή του δόρατος αυτά τα δάνεια, πιθανόν αυτά να επενδύονται σε αντιπαραγωγικές χρήσεις. Οι φόβοι αυτής της πολιτικής ηγεμονίας της Κίνας, πιθανόν να οδηγήσει αρκετές χώρες να μην δέχονται τις επενδύσεις, λόγω των υπερβολικών πολιτικών δεσμεύσεων. Δηλαδή η Κίνα τελικά, αντί να συνεισφέρει στην παγκόσμια ανάκαμψη, να προσπαθεί να εξαγάγει τις οικονομικές της ανισοροπίες, με παράλληλη εξαγορά τοπικής ηγεμονίας.⁷⁰

⁶⁹ Jorg Wuttke, 10-05-2017, Ο νέος Δρόμος του Μεταξιού είναι γεμάτος... Λακκούβες, Δημοσίευση Financial Times (ft.com), αναδημοσίευση euro2day, πρόσβαση 16-12-2018, <https://www.euro2day.gr/ftcom/ftcom_gr/article-ft-gr/1537668/o-neos-dromos-toy-metaxioy-einai-gematos-lakoyves.html>

⁷⁰ Financial Times, 15-05-2017, Η Κίνα, ο ένας δρόμος και τα πολλά ερωτήματα, Δημοσίευση Financial Times (ft.com), αναδημοσίευση euro2day, πρόσβαση 16-12-2018, <https://www.euro2day.gr/ftcom/ftcom_gr/article-ft-gr/1538860/h-kina-o-enas-dromos-kai-ta-polla-erothmata.html>

5.2.Η Πολιτική Κατάσταση στην Κίνα – Μια Διαφορετική Κριτική Ματιά

Στην Κίνα σύμφωνα με τον Κινέζο ιστορικό Ζανγκ Λιφάν, «επικρατεί ένας ελιτιστικός κομμουνισμός υπό μια σοσιαλιστική σημαία. Άνθρωποι με τεράστια περιουσία βρίσκονται στην εξουσία, εκμεταλλεύονται τα κατώτερα στρώματα, ολιγάρχες λυμαινόνται τον πλούτο και η κατανομή του πλούτου είναι εντελώς άδικη.» Ο αριθμός των πλουσίων, που κατέχει ιδιοκτησία πάνω από 300 εκατομμύρια δολάρια, μεταβλήθηκε από 348 ανθρώπους σε 2130 (το 2017). Πριν από πέντε χρόνια, ήταν οι μισοί από αυτούς και αναφέρεται ότι τρεις σύνεδροι του Κομματικού Συνεδρίου, έχουν περιουσία που κυμαίνεται από 900 μέχρι 1.3 εκατομμύρια δολάρια. Είναι πεποίθηση ότι απέναντι στα πάμπλουτα κομματικά στελέχη, υπάρχει άγρια εκμετάλλευση των εργατών, οι οποίοι έχουν ελάχιστα δικαιώματα, δεν έχουν ανεξάρτητα συνδικάτα και δουλεύουν για ένα ελάχιστο μισθό, από 50 έως 60 ώρες την εβδομάδα.⁷¹

Οι πλούσιοι Κινέζοι, αλλά και η κυβέρνηση, επενδύουν στην σύγχρονη συναλλαγματική αξία του χρυσού. Το 2013 αξιοποιήθηκαν χίλιοι τόνοι χρυσού, για την κατασκευή κοσμημάτων στην Κίνα και η Κίνα ήρθε πρώτη στην εισαγωγή χρυσού, στην Ασιατική Ήπειρο. Τα αποθέματα του Χρυσού της Κίνας, έφταναν στους 1,054.1 τόνους το 2013 (5^η, με πρώτες της ΗΠΑ με 8,133.5 τόνους). Σύμφωνα όμως με κορυφαίους αναλυτές, αυτό πιθανόν να αλλάξει στο άμεσο μέλλον, με την Κίνα να καθορίζει την μοίρα του πολύτιμου μετάλλου.⁷²

Ποιος στην πραγματικότητα είναι ο ηγέτης του λεγόμενου Κινεζικού καπιταλισμού; Ο πρόεδρος Σι Τζινπινγκ, ο οποίος οραματίζεται στο εξωτερικό το γεωστρατηγικό σχέδιο του νέου «**Δρόμου του Μεταξιού**» και στο εσωτερικό της

⁷¹ Iefimerida, 23-10-2017, Κίνα: Η χώρα όπου συνυπάρχουν το σφυροδρέπανο με Luis Vuitton και Porsche, Iefimerida, Πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.iefimerida.gr/news/371122/kina-i-hora-opoy-synyparhoyn-sfyrodrepano-me-luis-vuitton-kai-porsche-eikones>>

⁷² Iefimerida, 12-02-2014, Πως και γιατί η Κίνα θα διαθέτει, σε λίγο καιρό, τα μεγαλύτερα αποθέματα χρυσού στον κόσμο – Iefimerida, Πρόσβαση 16-12-2018, <[73](https://www.iefimerida.gr/news/142850/%CF%80%CF%8E%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%AF-%CE%B7-%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B1-%CE%B8%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%AD%CF%84%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CE%B5-%CE%BB%CE%AF%CE%B3%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CF%8C-%CF%84%CE%B1-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CF%8D%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%8D-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%BF%>></p></div><div data-bbox=)

χώρας, την αναβάθμιση της τεχνικής και της ποιότητας της Κινεζικής βιομηχανίας (γνωστό σαν «made in China 2025»), προκάλεσε την καταγγελία των Η.Π.Α, ότι στην χώρα του γίνεται συστηματική παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων και παράνομη αντιγραφή αμερικανικών προϊόντων. Ενδείξεις δείχνουν ότι ο Σι, έχει υποβαθμίσει την συλλογική ηγεσία του κόμματος, ότι καλλιεργεί την προσωπολατρία (κάτι ανάλογο με τον Μάο Τσε Τουνγκ) και έχει φροντίσει να παραμείνει ισόβιος ηγέτης. Οι γεωστρατηγικές βλέψεις στη θάλασσα της Νότιας Κίνας, θέτει το Πεκίνο ενάντια στις ΗΠΑ, στις Φιλιππίνες, στη Νότια Κορέα, στην Ιαπωνία, στο Μπρουνέι, στην Ταϊβάν και στο Βιετνάμ. Στο κράτος βασιλεύει η απέραντη διαφθορά, παρά την τιμωρία λίγων κομματικών στελεχών για μίζες και η ακραία μόλυνση του περιβάλλοντος, η αστυνομοκρατία, η καταστολή, η καταπίεση μειονοτήτων (Τουρκογενείς Μουσουλμάνοι Ουιγούροι), ο απέραντος εργασιακός μεσαίωνας, η λογοκρισία των ΜΜΕ και ο έλεγχος του διαδικτύου. Όλα αυτά καλύπτουν τους ιλιγγιώδεις ρυθμούς ανάπτυξης της Κίνας. Η κομματική και επιχειρηματική ελίτ της Κίνας, στηρίζεται στην αντίληψη της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο, κάτι που εξάγεται και στο εξωτερικό, όπως στην **Ζιμπάμπουε** και στο **Σουδάν** της Αφρικής. Εκεί συνεργαζόμενη με τα διεφθαρμένα καθεστώτα, απομυζά τους φυσικούς πόρους των χωρών, οδηγεί τον λαό στην φτώχεια και στις ένοπλες συρράξεις, εφαρμόζοντας μια καθαρή νεοαποικιακή πολιτική. Αυτό βέβαια είχε σαν προηγούμενο, την εισαγωγή του καπιταλισμού στην Κομμουνιστική Κίνα, από τον προκάτοχο, **Ντένγκ Σιαοπίνγκ** (1904-1997). Αυτός εφάρμοσε μια δέσμη μέτρων, σύμφωνα με τα οποία οι αγρότες θα μπορούσαν να κερδίζουν πουλώντας τμήμα της σοδειάς τους, ιδιωτικές μικροεπιχειρήσεις θα μπορούσαν να λειτουργήσουν αυτόνομα, με το όραμα ότι η οικονομία της χώρας, ελεγχόμενη πάντα από το Κ.Κ, θα απομάκρυνε από την φτώχεια τις μεγάλες μάζες του πληθυσμού. Το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακό. Αυξήθηκε κατακόρυφα η παραγωγή, οι εξαγωγές και η εισροή συναλλάγματος, δημιουργήθηκε μια καταναλωτική δύναμη εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων, από την δημιουργία μια νέας τάξης, της μεσαίας. Το ΑΕΠ από τα 150 δις δολάρια το 1978, έφτασε στα 12 τρις δολάρια, ουρανοξύστες γέμισαν τις Κινεζικές μητροπόλεις, μαζί με 300 εκατομμύρια, περίπου, Ι.Χ

αυτοκίνητα και αμέτρητους εσωτερικούς μετανάστες, που ήρθαν να βρουν δουλειά στις αναπτυσσόμενες πόλεις. Το αποτέλεσμα ήταν να ανέβει πάρα πολύ το βιοτικό επίπεδο, το προσδόκιμο ζωής να φτάσει από τα 66 στα 76 έτη και η Κίνα να έχει τους περισσότερους δισεκατομμυριούχους στον πλανήτη. Έναν αριθμό εξακοσίων ανθρώπων. Βέβαια αυτός ο Κόκκινος Καπιταλισμός του Πεκίνου ή λεγόμενος «Κινέζικος δρόμος για τον Σοσιαλισμό», μετά από αυτά τα σαράντα χρόνια της αλλαγής, βλέπει τους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας να επιβραδύνονται, να συσσωρεύεται το χρέος, να ελέγχονται οι μεγάλες εταιρείες ασφυκτικά από το κόμμα, να μειώνονται οι δείκτες εσωτερικής κατανάλωσης και συγχρόνως να συνεχίζεται ο εμπορικός πόλεμος, που κήρυξαν οι ΗΠΑ του Τράμπ.⁷³

Με ηγέτη τον **Ντένγκ Σιαοπίνγκ**, η μεγάλη στροφή προς την καταστολή, άρχισε μετά την αντιμετώπιση της εξέγερσης στην Πλατεία Τιενανμεν, το 1989. Παρόλη την αλματώδη ανάπτυξη της οικονομίας, η κοινωνική κρίση, η διαφθορά, η όξυνση των εθνικών και εθνικιστικών συγκρούσεων, μαζί με το οργανωμένο έγκλημα, άλλαξαν τα πολιτικά διακυβεύματα και τροποποίησαν τους όρους των κοινωνικών συγκρούσεων, με πλήθος πολιτικών κρατουμένων. Προνομιούχος στόχος της κατασταλτικής πολιτικής στην Κίνα, αποτελεί πολύ συχνά η Ισλαμιστική Αντιπολίτευση των Ουιγούρων.⁷⁴

Το πώς αντιμετωπίζονται οι εργαζόμενοι στην Κίνα και το πώς προστατεύονται τα δικαιώματά τους, μας το δείχνει ένα δημοσίευμα, όπου στην πόλη Τένγκζου στην Νότιο-δυτική Κίνα, μια εταιρεία πώλησης καλλυντικών, υποχρέωσε τις γυναίκες υπαλλήλους της να εξευτελιστούν, μπουσουλώντας σε δημόσιο δρόμο της πόλης. Η τιμωρία τους επιβλήθηκε από την διεύθυνση, γιατί δεν κατάφεραν να πιάσουν τους ετήσιους στόχους τους.⁷⁵

⁷³ Γιώργος Ι. Αλλαμανής 2018, «Δύσκολα 40 για τον κόκκινο καπιταλισμό», *Documento*, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 36

⁷⁴ «Το σύγχρονο προφίλ των πολιτικών κρατουμένων» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», *Le Monde diplomatique*, τεύχος 2^ο – σελ. 9

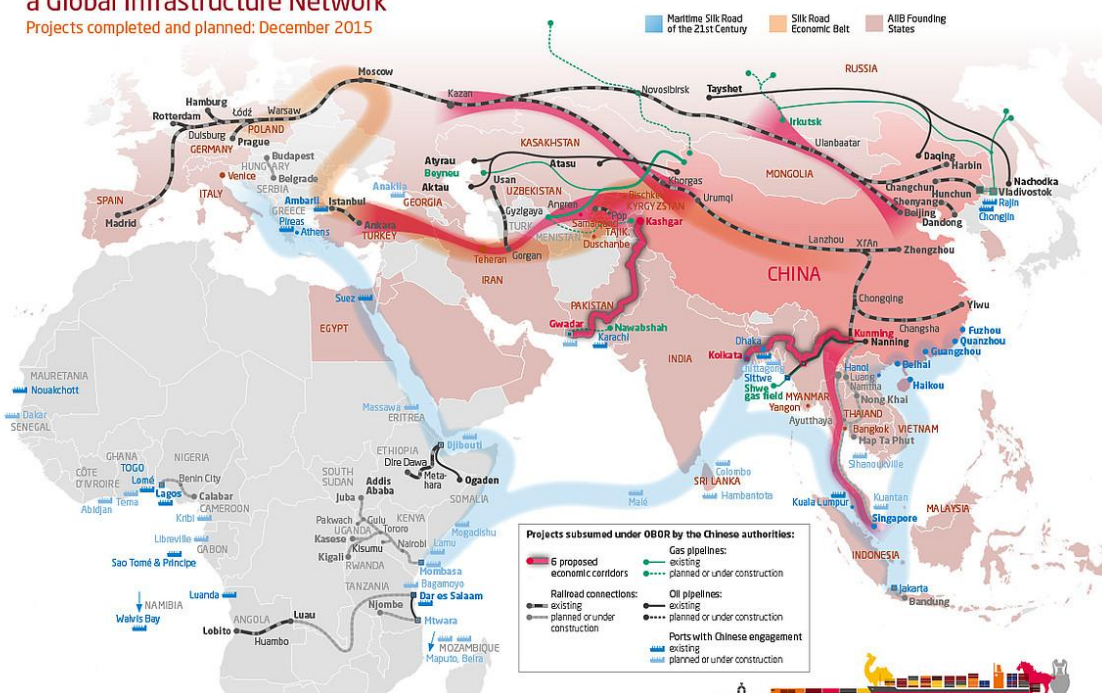
⁷⁵ Μπάμπης Μιχάλης 2019, «Εργαζόμενοι στα τέσσερα», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 23 Ιανουαρίου, σελ. 26

5.3.Χρηματοπιστωτική Κρίση στη Ευρώπη

MERICS China Mapping

One Belt, One Road: With the Silk Road Initiative, China Aims to Build a Global Infrastructure Network

Projects completed and planned: December 2015

Χάρτης 13 «Une ceinture, une route : l'avenir de l'humanité se joue à Beijing», Christine Bierre, 12-5-2017, πρόσβαση 26-03-2019, < http://www.agora-erasmus.be/L-avenir-de-l-humanite-se-joue-a-Beijing-lors-du-Forum-de-la-Nouvelle_09540 >

Παρόλη την τεράστια επενδυτική δραστηριότητα της Κίνας σε όλο τον κόσμο, κατά τα τελευταία έτη, ο βασικός στόχος του Πεκίνου εξακολουθεί να είναι η **Ευρωπαϊκή Ένωση** και κύρια μετά την χρηματοοικονομική κρίση. Έτσι η χρηματοπιστωτική κρίση, πίσω από τον όρο σύγχρονος «**Δρόμος του Μεταξιού**», έκανε επιλεκτικό προορισμό των Κινέζικων άμεσων επενδύσεων, την Γηραιά Ήπειρο. Κυρίως η απόκτηση της υψηλής τεχνολογίας των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί τους πρώτους λόγους της νέας πολιτικής της Κίνας. Ενδεικτικά το 2011, υπήρχαν επενδύσεις της Ε.Ε προς την Κίνα 18 δις

ευρώ, ενώ το αντίστροφο ήταν μονό 4δισ ευρώ. Το 2014 οι όροι αντιστράφηκαν και η Κίνα επένδυσε στην Ε.Ε 18δισ δολάρια, ενώ αντίθετα η Ε.Ε επένδυσε στην Κίνα ποσά 8δισ δολάρια.⁷⁶

Το μεγαλεπήβολο σχέδιο «**belt and road**» (χάρτης 13), ο Κινέζικος «**Νέος Δρόμος του Μεταξιού**» προς την Δύση, παρόλες τις αντιδράσεις και τους περιορισμούς των ανταγωνιστικών κρατών στην παγκόσμια οικονομική και γεωπολιτική σφαίρα, βρίσκεται σε μια συνεχή δυναμική εξέλιξη. Παρόλους τους περιοριστικούς όρους, όπως οι δασμοί στα κινεζικά προϊόντα, η ανάσχεση των επενδύσεων προς την Κίνα, με πολύ γνωστή την τελευταία γιγαντιαία διαμάχη ανάμεσα στις ΗΠΑ και στο Πεκίνο, αυτά δεν πτοούν την δεύτερη οικονομική δύναμη στον κόσμο. Ακόμα και τα σημάδια κάμψης που εμφανίζονται στην Κινεζική οικονομία, δεν απομακρύνουν Κινεζικές εταιρείες να εγκαθιστούν «Σπα» Κινεζικής ιατρικής στην Τσεχία, πολιτιστικά κέντρα και θεματικά πάρκα στην Ουγγαρία, στην Ιταλία, στις Φιλιππίνες, στη Ρωσία, στη Σερβία και στο Βιετνάμ. Η διείσδυση έφτασε μέχρι να κατασκευαστεί Λούνα Παρκ σε Ινδονησιακό θέρετρο, στο οποίο φιλοξενείται ξενοδοχείο και γήπεδο γκολφ, της αλυσίδας του προέδρου Τραμπ! Οι Κινέζοι θεωρούν ότι τα μορφωτικά προγράμματα της πολιτιστικής επέκτασης, είναι εξίσου αποτελεσματικά, όπως και τα μεγάλα έργα υποδομών.⁷⁷

⁷⁶ Κώστας Μελάς, 14-02-2017, Οι στρατηγικές επενδύσεις της Κίνας στην Ευρώπη, EURO2day, πρόσβαση 13-12-2018, < <https://www.euro2day.gr/specials/opinions/article/1516806/oi-strathgikes-ependyseis-ths-kinas-sthn-eyroph.html>>

⁷⁷ Alexandra Stevenson, Cao Li/The New York Times, 02-08-2018, Κίνα: Επενδύσεις και ψυχαγωγία, Καθημερινή, πρόσβαση 13-12-2018, <<http://www.kathimerini.gr/977982/article/epikairothta/kosmos/kina-ependyseis-kai-yyxagwgia>>

Συμπεράσματα

Η γεωπολιτική είναι ο συνδυετικός κρίκος ανάμεσα στον χώρο, στο φυσικό περιβάλλον και των ανθρώπων που ζουν σε αυτόν τον χώρο. Η εγγύηση για την επιβίωση του κράτους, είναι η προστασία και η απόκτηση μεγαλύτερων εδαφικών εκτάσεων.⁷⁸

«Ο γεωγραφικός χώρος μπορεί να οριστεί από γεώνομικες συσχετίσεις μεταξύ σημείων, γραμμών, επιφανειών και όγκων, μέσα στον οποίο άνθρωποι και ανθρώπινες ομάδες, πράγματα και ομάδες πραγμάτων με χαρακτήρα, εκτός των άλλων και οικονομικό, βρίσκουν την θέση τους.»⁷⁹

Ο «**Δρόμος του Μεταξιού**» ήταν η γεωπολιτική γέφυρα, που ένωσε το γεωγραφικό χώρο της Δύσης, με αυτόν της Κίνας. Στις μέρες μας ο νέος δρόμος του μεταξιού, ανάμεσα στους ίδιους γεωπολιτικούς χώρους, συνδυάζεται στην εποχή της παγκοσμιοποίησης με τον οικονομικό χώρο, ο οποίος ξεφεύγει από κάθε προσπάθεια χαρτογράφησης, σαν αφηρημένη έννοια που αντιτίθεται στον γεωγραφικό χώρο.⁸⁰

Από τα βάθη της αρχαιότητας ο «**Δρόμος του Μεταξιού**», μια διακίνηση προϊόντων, ιδεών και τεχνολογίας, άρχιζε από την Ευρωπαϊκή Ήπειρο και διαμέσου μιας αχανούς διαδρομής στην Κεντρική Ασία και από Νότιους θαλάσσιους δρόμους, κατέληγε στην Κίνα. Αποτέλεσε ένα σύνθετο γεωπολιτικό φαινόμενο, που θα μπορούσαμε να εντάξουμε την αρχή του από την εκστρατεία του **Μεγάλου Αλεξάνδρου** προς την Ανατολή, κατά τον 4^ο π.Χ αιώνα, να συνεχίσουμε με την **Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία** κατά τους πρώτους αιώνες μ.Χ, όπου ανάμεσα σε αυτούς και στην πρώτη Κίνα μεσολαβούσαν διάφοροι λαοί, όπως οι Πάρθοι και οι Κουσάν και μετά το 330μ.Χ να συνεχίζει τις εμπορικές συναλλαγές μέσω του «**Δρόμου του Μεταξιού**» και των Μπαχαρικών, η **Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία** (Βυζαντινή Αυτοκρατορία). Και εδώ οι εμπορικοί δρόμοι περνούν μέσα από ενδιάμεσους λαούς, όπως είναι η Μεγάλη Αυτοκρατορία με την Δυναστεία των Σασσανιδών τον 5^ο και 6^ο αιώνα. Την εποχή

⁷⁸ Ιωάννης Μάζης, 2002, *Γεωπολιτική. Η θεωρεία και η πράξη*, Εκδόσεις Παπαζίση, Αθήνα, σελ. 15

⁷⁹ Ιωάννης Μάζης, 2002, *Γεωπολιτική. Η θεωρεία και η πράξη* (ο γεωγραφικός χώρος κατά τον F. Perroux) , Εκδόσεις Παπαζίση, Αθήνα, σελ. 44

⁸⁰ Ιωάννης Μάζης, 2002, *Γεωπολιτική. Η θεωρεία και η πράξη*, Εκδόσεις Παπαζίση, Αθήνα, σελ. 44

αυτή μεσολαβούσαν και οι Σογδιανοί στις περιοχές της Σαρμακάνδης. Όλοι αυτοί οι λαοί, έλεγχαν τους εμπορικούς δρόμους με δίκτυα οχυρών κατά μήκος των, βάζοντας φόρους στα караβάνια και διαθέτοντας τα δικά τους προϊόντα σε αυτό το μεγάλο εμπορικό δίκτυο. Είναι γνώστη η διακίνηση του Μεταξιού, των μπαχαρικών, του γυαλιού, της πορσελάνης, διαφόρων μετάλλων και πολύτιμων λίθων, ενώ συγχρόνως μεταφέρονται και νέες ιδέες υπό την μορφή των διαφόρων τεχνολογικών επιτευγμάτων ή και των νέων δογμάτων διαφόρων θρησκειών. Ο Χριστιανισμός μεταφέρθηκε μέχρι την Κίνα, κυρίως με την Νεστοριανή του αίρεση. Ο Βουδισμός διαδόθηκε από την Ινδία προς την Κίνα, καθώς επίσης και η θρησκεία των Σασσανιδών, ο Ζωροαστρισμός. Από τον 8^ο μ.Χ αιώνα, όλη την ενδιάμεση περιοχή της Ασίας έως την Κίνα, καταλαμβάνει το Ισλάμ που επικρατεί απόλυτα από την Μεσόγειο ως το Παμίρ. Η Κίνα την εποχή αυτή, είναι ενωμένη υπό την Δυναστεία των Τάνγκ με μεγάλη άνθιση του εμπορίου και τεχνολογικές ανακαλύψεις. Ήδη υπάρχουν στην αυτοκρατορική αυλή Νεστοριανοί χριστιανοί, Σανσκριτικά κείμενα για την Ιατρική και τα μαθηματικά και μεταφέρονται προς την Βυζαντινή Αυτοκρατορία διαμέσου του «**Δρόμου του Μεταξιού**», τα πασίγνωστα έγχρωμα εφυσάλωματα. Συγχρόνως οι Άραβες φτάνουν στην Κίνα και από τους θαλάσσιους δρόμους. Σε όλη την έκταση του δρόμου του Μεταξιού αναπτύσσονται πόλεις, με ενδιάμεσα οχυρωματικά έργα, σε γεωστρατηγικές θέσεις, στις οποίες οι δασμοί, οι αγοραπωλησίες προσφέρουν πλούτο στους ενδιάμεσους μικρούς γεωπολιτικούς χώρους, οι οποίοι εκμεταλλεύονται την ροή των οικονομικών μεγεθών και των ιδεών, που είναι το αποτέλεσμα της γεωστρατηγικής των δυο μεγάλων γεωπολιτικών χώρων , της Δύσης και της Κίνας. Διαπιστώνουμε εδώ, σύμφωνα με τους όρους της γεωπολιτικής, την προστασία και την απόκτηση μεγάλων εδαφικών εκτάσεων από τους πρωταγωνιστές της γεωστρατηγικής και τις εγγυήσεις επιβίωσης των μικρότερων λαών, που εκμεταλλεύονται αυτά τα γεγονότα.

Πρέπει βέβαια να αναφέρουμε, ότι όλη αυτή η μακρόχρονη ύπαρξη του «**Δρόμου του Μεταξιού**», στηρίχτηκε πάντα στην στρατιωτική ισχύ των λαών οι οποίοι εξασφάλιζαν, για ίδιο βέβαια όφελος, ανοιχτούς στην διακίνηση του

εμπορίου, αυτούς τους δρόμους. Τα ταξίδια της Βενετσιάνικης οικογένειας Πόλο κατά τον 12^ο αιώνα, που στην περιοχή επικρατούσαν οι Μογγόλοι, μας δίνουν μια ιδέα για τις δυσκολίες των δρόμων αυτών, μέσα από αφιλόξενους γεωγραφικούς χώρους και εχθρικούς λαούς, την ποικιλομορφία των διαφόρων προϊόντων για εμπορική χρήση και την πανσπερμία των θρησκευτικών δοξασιών και των γλωσσικών διαλέκτων.

Θεωρείται ότι προϊόντα όπως το μετάξι, τα μπαχαρικά, η πορσελάνη, το όπιο, διάφοροι πολύτιμοι λίθοι και μέταλλα και οι τεχνολογικές ανακαλύψεις της πυρίτιδας και της πυξίδας, πέρασαν από την Ανατολή προς την Δύση. Η Δύση προσέφερε το γυαλί καθώς επίσης νέες ιδέες μεταφυσικής προέλευσης, όπως οι Θρησκείες του Χριστιανισμού, του Ισλαμισμού, του Ζωροαστρισμού και του Βουδισμού, από την Ινδία.

Η Κίνα, μετά από μια μακρά περίοδο πολιτικών αναστατώσεων, κατά τις οποίες στην αχανή έκταση της εφαρμόζονταν οι γεωπολιτικές επιδιώξεις πολλών αποικιοκρατικών δυνάμεων, το 1949 με την Λαϊκή Επανάσταση άλλαξε δραματικά την πορεία της. Είναι γνωστός ο πόλεμος του οπίου, η Ιαπωνική εισβολή και τόσα άλλα γεγονότα, τα οποία την καθιστούσαν το θέατρο των συγκρούσεων διαφόρων γεωστρατηγικών αντιπάλων. Το 2013 ο Κινέζος πρόεδρος Χι Jinqing ανακοίνωσε την αντεπίθεση του Ασιατικού οικονομικού γίγαντα, ονομάζοντας την, «**Νέο Δρόμο του Μεταξιού**». Η Κίνα τα τελευταία χρόνια μετατράπηκε από μια αμιγή αγροτική κοινωνία, στην δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη. Ο «**Δρόμος του Μεταξιού**» αντιπροσωπεύει την γεωπολιτική εξάπλωση της Κίνας, κυρίως προς την Ευρώπη, αλλά και προς την Αμερική, την Αφρική, τις γειτονικές χώρες και την Αυστραλία. Κύρια με κεφάλαια των χρηματοπιστωτικών της ιδρυμάτων, επενδύει σε υποδομές, όπως λιμάνια, μέσα μεταφοράς, εταιρείες υψηλής τεχνολογίας, ΑΠΕ, έχοντας μέχρι στιγμής χορηγήσει διακόσια περίπου δισεκατομμύρια δολάρια σε δάνεια χαμηλού επιτοκίου και μακρόχρονης εξυπηρέτησης. Η Κίνα βρίσκεται πίσω από σταθμούς πυρηνικής ενέργειας, μεγάλες εταιρείες διαφόρων ενδιαφερόντων, μεγάλα Ευρωπαϊκά αεροδρόμια, μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες, σε όλη την Ευρώπη. Εννέα φορές είναι περισσότερες οι επενδύσεις στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο, από ότι

στις Ηνωμένες Πολιτείες, το μεγαλύτερο οικονομικό ανταγωνιστή της. Το στοίχημα του Κινέζικου υπεργίγαντα, είναι η αύξηση του εμπορίου και η ευκολότερη διανομή των Κινέζικων προϊόντων, με μέσα μεταφοράς υψηλής ταχύτητας, που θα υποσκελίσουν τον ρόλο των εμπορικών πλοίων. Βέβαια συγχρόνως η ίδρυση λιμανιών σε δυο άξονες, τον Βόρειο Αρκτικό και τον Νότιο άξονα, δια μέσου του Σουέζ, με κατάληξη στον Πειραιά και στην Βενετία, δείχνει την πολλαπλή διάσταση των τρόπων, με τον οποίο η Κίνα επιδιώκει τις γεωπολιτικές τις βλέψεις.

Συγχρόνως, προωθεί τις επενδύσεις άλλων κρατών στο έδαφος της προσφέροντας χαμηλή εργατική δύναμη και δασμολογικές διευκολύνσεις στο εσωτερικό της, στο ιδιότυπο καθεστώς που ονομάστηκε από διάφορους «Κινέζικος καπιταλισμός». Είναι γνωστές οι τεράστιες οικονομικές ανισότητες στο εσωτερικό της Κίνας και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται αυτές, καθώς και οι εξεγέρσεις μειονοτικών ομάδων, στην αχανή επικράτεια της.

Όλη αυτή η διείσδυση της Κίνας στα διάφορα άλλα κράτη, δημιούργησε ποικίλες αντιδράσεις και κατηγορήθηκε για προσπάθεια πολιτικής επιρροής προς τις χώρες που επενδύονται τα Κινέζικα κεφάλαια, η απώλεια θέσεων εργασίας του εργατικού δυναμικού αυτών των χωρών (όπως π.χ το λιμάνι του Πειραιά από την Cosco), καθώς επίσης και η αντιγραφή της υψηλού επιπέδου δυτικής τεχνολογίας, με την εξαγορά δυτικών εταιρειών.

Είναι γνωστή τον τελευταίο χρόνο, η αντιπαράθεση μεταξύ των δυο οικονομικών γιγάντων, των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας και τα μέτρα τα οποία έλαβε η πρώτη εναντίον της δεύτερης.

Παρά τα ερωτήματα, κατά το πόσο είναι υλοποιήσιμο αυτό το μεγαλεπήβολο γεωπολιτικό πρόγραμμα της Κίνας, αυτό έχει αρχίσει να εφαρμόζεται σε αρκετούς τομείς και ο λόγος είναι ότι βρίσκει πρόσφορο έδαφος, στις χειμαζόμενες από την οικονομική κρίση οικονομίες, των διαφόρων κρατών. Ένα ερώτημα είναι, το αν θα μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στην αποπληρωμή των δανείων από τους τραπεζιτικούς γίγαντες της Κίνας, οι χώρες που δέχονται τις επενδύσεις. Επίσης στο αν θα γίνει αποδεκτή η μετατροπή του νομίσματος των δανείων, από δολάρια και ευρώ σε γουάν.

Η επιτυχία αυτής της γεωπολιτικής διείσδυσης της Κίνας, στηρίζεται «στον συντονισμό της πολιτικής, στη συνδεσιμότητα των εγκαταστάσεων, στο ελεύθερο εμπόριο, στην οικονομική ενοποίηση και στην ανάπτυξη πολιτισμικών σχέσεων. Ήδη στο «**Δρόμο του Μεταξιού**» (One Belt, One Road) οι περισσότερες από τις 125 χώρες που συμμετέχουν παγκοσμίως, έχουν υπογράψει συμφωνητικά συνεργασίας παρά την πρόσφατη αντίδραση και τα μέτρα του γεωστρατηγικού αντιπάλου, των Ηνωμένων Πολιτειών».⁸¹

⁸¹ Μ. Καμαριανάκη, Χ. Μανωλακάκη, Ε. Πιπίνη και Ε. Φίσερ-Λιαράκου 2019, «Η αναβίωση του δρόμου του μεταξιού (το φιλόδοξο πρόγραμμα του Πεκίνου)», *Εφημερίδα των Συντακτών*, ένθετο «νησίδες», 23-24 Φεβρουαρίου, σελ. 6

Βιβλιογραφία

1. Struan Reid, 1995, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών - λαοί και πολιτισμοί , Εκδόσεις Ερευνητές
2. Κλειώ Πρέσβλου, 6-2-2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας, Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Αθήναι
3. Zhao Yali (Τσαο Γιαλι), 6/2/2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας – Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ιστορική και Σύγχρονη Κίνα και Πολιτισμικές Σχέσεις με την Σύγχρονη, Αθήναι
4. Καφαντάρης Τάσος, 22-2-2009, Ο αρχαιολογικός δρόμος του μεταξιού, Το Βήμα – www.tovima.gr – πρόσβαση 23-7-2018
5. Strathern Paul, 1993, Οι Δρόμοι του Μεταξιού και των Μπαχαρικών – Εξερεύνηση από την ξηρά – Εκδόσεις Ερευνητές
6. Μιχαήλ Κορδώσης, 6-2-2002, Δρόμος του Μεταξιού: πλευρές επικοινωνίας – Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας, Ο δρόμος του Μεταξιού κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες από Ελληνικές και Κινεζικές Πηγές, Αθήναι
7. Στέφανος Κορδώσης, 2007, Διδακτορική Διατριβή , Διπλωματία και στρατηγική στον Ευρασιατικό χώρο, από τα μέσα του 6^{ου} ως τα μέσα του 7^{ου} αιώνα μ.Χ. (552-657) Δυτικοί Τούρκοι, Χάζαροι και Πέρσες από την Κίνα ως τη Μεσόγειο, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών, Ρόδος
8. Μάρκο Πόλο - Τα ταξίδια (εισαγωγή - μετάφραση Θάνος Σακέτας), 1990, Εκδόσεις Στοχαστής, 4^η Έκδοση
9. Βυζάντιο και Κίνα : Ο θαλάσσιος δρόμος του Μεταξιού, 29-06-2011, περιοδικό αρχαιολογία – www.archaiologia.gr , πρόσβαση 23.07.2018
10. Gideon Rachman , 24/10/2017, Η Κίνα κτίζει την αυτοκρατορία της στην Πλάτη της Δύσης, FT.COM (περιοδικό Financial Times), αναδημοσίευση EYRO2day.gr , πρόσβαση 13-12-2018, <https://www.euro2day.gr/ftcom/ftcom_gr/article-ft-gr/1573887/h-kina-ktizei-thn-aytokratoria-ths-sthn-plath-ths.html>.
11. Γιώργος Τσιάρας 2018, «ΗΠΑ-Κίνα : δασμοί... αίματος», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 19 Σεπτεμβρίου
12. Μπάμπης Μιχάλης 2018, «Αποσύρεται το «Made in China 2025»», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 13 Δεκεμβρίου
13. «Πέντε Μάτια» η Κίνα και το 5G» 2019, *Το Ποντίκι*, 21 Φεβρουαρίου, σελ. 20
14. Παύλος Κακλατζής, 15-1-2018, Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού, ιστοσελίδα Power Politics, πρόσβαση 23-7-2018, <<https://powerpolitics.eu/%CE%BF-%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%82-%CE%B4%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82->

[%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CF%8D/>](#)

15. «Το σκοτεινό πρόσωπο του Κινεζικού γίγαντα» 2018, *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 1-2 Δεκεμβρίου
16. Χριστίνα Παπασταθοπούλου 2019, «Το ΣΤΕ «παγώνει» έργα της Cosco στο λιμάνι» , *Εφημερίδα των Συντακτών*, 30 Ιανουαρίου, σελ. 26
17. Χριστίνα Παπασταθοπούλου 2019, «Ενίσχυση εμπορευματικών ροών μεταξύ Πειραιά – Βενετίας», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 12 Φεβρουαρίου, σελ.26
18. Χριστίνα Παπασταθοπούλου 2019, «Ακυρώθηκε το mall στον Πειραιά», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 21 Φεβρουαρίου, σελ. 25
19. Ο «Δρόμος του Μεταξιού» περνάει και από τις τράπεζες, 21-05-2017, Η Καθημερινή, Πρόσβαση 23-07-2018, <<http://www.kathimerini.gr/910403/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/o-dromos-toy-meta3ioy-pernaei-kai-apo-tis-trapezes>>
20. Gabriel Dominquez , 19-11-2014 , How China is reshaping global development finance, Deutsche Welle, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.dw.com/en/how-china-is-reshaping-global-development-finance/a-18072984>>
21. Ελισαίου Βαγενά, 2010, Ο Διεθνής Ρόλος της Κίνας – Συνεργασία με Ρωσία, Ινδία, Βραζιλία για αλλαγή συσχετισμού στις Διεθνείς Ενώσεις, Τεύχος 6, σελ. 8, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.komep.gr/2010-teyxos-6/o-diethnhs-rolos-ths-kinas>>
22. China's Xi uses Silk Road summit to call for rejection of protectionism, 15-05-2017, Deutsche Welle, πρόσβαση 13-12-2018,<<https://www.dw.com/en/chinas-xi-uses-silk-road-summit-to-call-for-rejection-of-protectionism/a-38839336>>
23. China's new Silk Road summit opens with major funding vision, 14-05-2017, Deutsche Welle, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.dw.com/en/chinas-new-silk-road-summit-opens-with-major-funding-vision/a-38832424>>
24. BlackRock: Οι κινεζικές μετοχές θα προσελκύσουν ροές άνω των \$400 δις, 29-6-2017, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.euro2day.gr/news/world/article/1549982/blackrock-oi-kinezikes-metohes-tha-proselkysoyn-ro.html>>
25. Κίνα: Ρεκόρ Επενδύσεων σε έργα καθαρής Ενέργειας σε όλο τον Πλανήτη, 18-01-2018 , naftemporiki.gr, πρόσβαση 13.12.2018 , <<https://www.naftemporiki.gr/story/1312429/kina-rekor-ependuseon-se-erga-katharis-energeias-se-olo-ton-planiti>>

26. Κίνα: Άλμα κατέγραψαν οι Κινεζικές επενδύσεις στη Γερμανία ,17-10-2016 , Η Καθημερινή, πηγή ΑΠΕ-ΜΠΕ, πρόσβαση 13-12-2018, <<http://www.kathimerini.gr/879546/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/kina-alma-kategrayan-oi-kinezikes-ependyseis-sth-germania>>
27. Ζανγκ Ντανχόνγκ – Μαρία Ρηγούτσου, 15-01-2018, Λιγότερες επενδύσεις από την Κίνα στη Γερμανία, Deutsche Welle, πρόσβαση 13.12.2018, <<https://www.dw.com/el/%CE%BB%CE%B9%CE%B3%CF%8C%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B3%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1/a-42147904>>
28. Το Πεκίνο καλεί Ε.Ε και Γερμανία να αποφύγουν τον προστατευτισμό, 14 Ιουλίου 2017, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, www.euro2day.gr
29. Γερμανικές πιέσεις για αυστηρότερη νομοθεσία στις Κινεζικές εξαγωγές, 28-1-2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<http://www.cytoday.eu/index.php?id=18&nid=10317400>>
30. SZ: Η Κίνα επενδύει στον διχασμό της Ε.Ε, 23-5-2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.euro2day.gr/news/economy/article/1615421/sz-h-kina-ependysei-sto-dihasmo-ths-ee.html>>
31. Με ντιλ 13,6 δις. δολαρίων έφυγε από την Κίνα η Τερέζα Μέι, 2-2-2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<http://www.cytoday.eu/index.php?id=18&nid=10327685>>
32. Οι κινεζικές επενδύσεις στην Πορτογαλία και ο κίνδυνος, 3-8-2018, EYRO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.euro2day.gr/news/world/article/1628800/oi-kinezikes-ependyseis-sthn-portogalia-kai-o-kind.html>>
33. Θεόδωρος Ανδρεάδης Συγγελλάκης 2019, «Ο νέος «δρόμος του μεταξιού» περνά και από την Ιταλία», Εφημερίδα των Συντακτών, 26 Μαρτίου, σελ. 17
34. Μαλαβάκης Σάκης, 31-3-2015, Κίνα: Ο Κόκκινος Δράκος επενδύει παντού στον κόσμο, *Το Βήμα*, πρόσβαση 16.12.2018 <<https://www.tovima.gr/2015/03/31/world/kina-o-kokkinos-drakos-ependyeyi-pantoy-ston-kosmo/>>
35. Fortunegreece.com, 14-01-2017, Κίνα: Νέο επενδυτικό έργο 12 φορές το μέγεθος του Σχεδίου Μάρσαλ, Fortune Greece, πρόσβαση 13-12-2018,

- <https://www.fortunegreece.com/article/kina-neo-ependitiko-ergo-pou-ine-12-fores-to-megethos-tou-schediou-marsal/>>
36. Fortunegreece.com, 22-04-2015, Η Κίνα επενδύει 46 δις. δολάρια στο Πακιστάν, Fortune Greece, πρόσβαση 13-12-2018, <https://www.fortunegreece.com/article/i-kina-ependii-46-dis-dolaria-sto-pakistan/>>
37. Η Κίνα επένδυσε 208 δις. σε 10 έτη στην Ευρώπη, 24-04-2018, Η Καθημερινή, πρόσβαση 13-12-2018, <http://www.kathimerini.gr/960669/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/h-kina-ependyse-208-dis-se-10-eth-sthn-eyrwph>>
38. Ralph Jennings, 13-03-2018, Κίνα και Βιετνάμ θέλουν ξένες επενδύσεις – υπάρχουν αρκετά κεφάλαια και για τις δύο; Capital.gr, Πρόσβαση 24-12-2018, <https://www.capital.gr/forbes/3278860/kina-kai-bietnam-theloun-xenes-ependuseis-uparxoun-arketa-kefalaja-kai-gia-tis-duo>>
39. Ralph Jennings, 14-05-2018, Το κινεζικό χρήμα συνεχίζει την επέλασή του στην Αυστραλία, Capital.gr, Πρόσβαση 13-12-2018, <https://www.capital.gr/forbes/3291986/to-kineziko-xrima-sunexizei-tin-epelasi-tou-stin-australia> >
40. Με 900 δις. δολάρια σε 65 χώρες η Κίνα αλλάζει τον κόσμο, 11-05-2017, theTOC, Πρόσβαση 13-12-2018, <http://www.thetoc.gr/diethni/article/pe-me-900-dis-dolaria-se-65-xwres-i-kina-allazei-ton-kosmo>>
41. James Kynge, 16-07-2017, Chinese purchases ports top 20bn in past year, Financial Times, Αναδημοσίευση 17.07-2018 από EURO2day, www.euro2day.gr, με τίτλο «Γιατί ξοδεύουν 20 δις. σε αγορές λιμανιών οι Κινέζοι», πρόσβαση 16-12-2018, <https://www.ft.com/content/e00fcfd4-6883-11e7-8526-7b38dcaef614>>
42. Αθανάσιος Παπανδρόπουλος, 13-06-2018, Τι είναι το κινεζικό management, EURO2day, πρόσβαση 16-12-2018, <https://www.euro2day.gr/specials/manager2day/article/1545827/ti-einai-to-kineziko-management.html>>
43. «Με τα μάτια του Πεκίνου» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Le Monde diplomatique, τεύχος 2^ο – σελ. 54-55
44. Μπάμπης Μιχάλης 2019, «Διαπραγματεύσεις από ΗΠΑ και Κίνα, για να «κλείσουν τις πληγές» τους», Εφημερίδα των Συντακτών, 7 Ιανουαρίου, σελ. 30-31
45. Μπάμπης Μιχάλης 2019, «Βαριά σύννεφα πάνω από την παγκόσμια οικονομία», Εφημερίδα των Συντακτών, 10 Ιανουαρίου, σελ. 26

46. «Με τα μάτια της Μόσχας» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Le Monde diplomatique, τεύχος 3^ο, σελ. 26-27
47. «Εσωτερικές εντάσεις και εθνικές ανισότητες» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», Le Monde diplomatique, τεύχος 2^ο, σελ. 58-59
48. Jorg Wuttke, 10-05-2017, Ο νέος Δρόμος του Μεταξιού είναι γεμάτος... λακούβες, Δημοσίευση Financial Times (ft.com), αναδημοσίευση euro2day, πρόσβαση 16-12-2018, <https://www.euro2day.gr/ftcom/ftcom_gr/article-ft-gr/1537668/o-neos-dromos-toy-metaxioug-einai-gematos-lakoyves.html>
49. Financial Times, 15-05-2017, Η Κίνα, ο ένας δρόμος και τα πολλά ερωτήματα, Δημοσίευση Financial Times (ft.com), αναδημοσίευση euro2day, πρόσβαση 16-12-2018, <https://www.euro2day.gr/ftcom/ftcom_gr/article-ft-gr/1538860/h-kina-o-enas-dromos-kai-ta-polla-erothmata.html>
50. Iefimerida, 23-10-2017, Κίνα: Η χώρα όπου συνυπάρχουν το σφυροδρέπανο με Luis Vuitton και Porsche, Iefimerida, Πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.iefimerida.gr/news/371122/kina-i-hora-opoy-synparhoyn-sfyrodrepano-me-luis-vuitton-kai-porsche-eikones>>
51. Iefimerida, 12-02-2014, Πως και γιατί η Κίνα θα διαθέτει, σε λίγο καιρό, τα μεγαλύτερα αποθέματα χρυσού στον κόσμο – Iefimerida, Πρόσβαση 16-12-2018, <<https://www.iefimerida.gr/news/142850/%CF%80%CF%8E%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%AF-%CE%B7-%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B1-%CE%B8%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B8%CE%AD%CF%84%CE%B5%CE%B9-%CF%83%CE%B5-%CE%BB%CE%AF%CE%B3%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CF%8C-%CF%84%CE%B1-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CF%8D%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%8D-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%BF%84%CE%B1>>
52. Γιώργος Ι. Αλλαμανής 2018, «Δύσκολα 40 για τον κόκκινο καπιταλισμό», *Documento*, 23 Δεκεμβρίου, σελ. 36

53. «Το σύγχρονο προφίλ των πολιτικών κρατουμένων» 2004, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Ένθετο «Το νέο πρόσωπο του Κόσμου», *Le Monde diplomatique*, τεύχος 2^ο – σελ. 9
54. Μπάμπης Μιχάλης 2019, «Εργαζόμενοι στα τέσσερα», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 23 Ιανουαρίου, σελ. 26
55. Κώστας Μελάς, 14-02-2017, Οι στρατηγικές επενδύσεις της Κίνας στην Ευρώπη, EURO2day, πρόσβαση 13-12-2018, <<https://www.euro2day.gr/specials/opinions/article/1516806/oi-strathgikes-ependyseis-ths-kinas-sthn-eyroph.html>>
56. Alexandra Stevenson, Cao Li/The New York Times, 02-08-2018, Κίνα: Επενδύσεις και ψυχαγωγία, *Καθημερινή*, πρόσβαση 13-12-2018, <<http://www.kathimerini.gr/977982/article/epikairothta/kosmos/kina-ependyseis-kai-gyxaqwgia>>
57. Ιωάννης Μάζης, 2002, *Γεωπολιτική. Η θεωρεία και η πράξη*, Εκδόσεις Παπαζίση, Αθήνα, σελ. 15
58. Μ. Καμαριανάκη, Χ. Μανωλακάκη, Ε. Πιπίνη και Ε. Φίσερ-Λιαράκου 2019, «Η αναβίωση του δρόμου του μεταξιού (το φιλόδοξο πρόγραμμα του Πεκίνου)», *Εφημερίδα των Συντακτών*, ένθετο «νησίδες», 23-24 Φεβρουαρίου, σελ. 6
59. Kane Wu, Julie Zhu, 27-08-2017, «Επενδύσεις δισεκατομμυρίων σχεδιάζει το Πεκίνο για τον Δρόμο του Μεταξιού», *Καθημερινή*, Πρόσβαση 23-7-2018, <<http://www.kathimerini.gr/924044/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/ependyseis-disekatommyriwn-sxediazai-to-pekino-gia-ton-dromo-toy-meta3iou>>
60. *Εφημερίδα Συντακτών*, 14-05-2017, «Νέος «δρόμος του μεταξιού» ή νέα... αποικιοκρατία;», *Εφημερίδα Συντακτών*, Πρόσβαση 23-7-2018, <https://www.efsyn.gr/oikonomia/diethnis-oikonomia/110267_neos-dromos-toy-metaxiou-i-nea-apoikiokratia>
61. Γιώργος Φλωράς, 05-06-2018, «Ο δρόμος του μεταξιού – ο δρόμος των κινεζικών επενδυτικών κεφαλαίων προς την Ελλάδα», *Επιμελητήριο Έβρου*, Πρόσβαση 23-7-2018, <<http://www.evroschamber.gr/articles/details/8439/o-dromos-tou-metaksiou-o-dromos-ton-kinezikon-ependutikon-kefalaion-pros-tin-ellada>>
62. Ζου Χίαολι, 09-09-2017, «Ο δρόμος του Μεταξιού θα φέρει νέες επενδύσεις», Τα ΝΕΑ, Πρόσβαση 23-7-2018, <<https://www.tanea.gr/2017/09/08/opinions/o-dromos-toy-metaksiou-tha-feri-nees-ependyseis/>>
63. «Ο νέος δρόμος του Μεταξιού : Τι ψάχνει η Κίνα στην Ευρώπη (και στην Ελλάδα);», 19.05.2017, *tvxs.gr*, Πρόσβαση 23-7-2018,

- <<https://tvxs.gr/news/eyropi-eop/o-dromos-toy-metaksiou-ti-psaxnei-i-kina-stin-eyropi-kai-stin-ellada>>
64. Philippe Le Corre , 29-05-2017, «Χωρίς κοινή γραμμή η Ευρώπη για τον νέο Δρόμο του Μεταξιού», Η Καθημερινή, Πρόσβαση 23-7-2018, <<http://www.kathimerini.gr/911427/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/xwris-koinh-grammh-h-eyrwph-gia-ton-neo-dromo-toy-meta3ioy>>
65. Ηλίας Κουκούτσας, 28-05-2018, «Ο νέος δρόμος του μεταξιού, τα ασταθή Βαλκάνια και η ανησυχία της Ευρώπης», ΕΜΕΑ.gr, Πρόσβαση 23-7-2018, <<https://emea.gr/o-%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%82-%CE%B4%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CF%8D-%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%B8%CE%AE-%CE%B2%CE%B1/546539/546539/>>>
66. «Ο «δρόμος του μεταξιού» έφτασε στα Ιωάννινα», 09-01-2018 – HuffPost Greece (πηγή ΑΠΕ-ΜΠΕ), Πρόσβαση 23-7-2018, <https://www.huffingtonpost.gr/entry/o-dromos-tou-metaxiou-sta-ioannina_gr_5a54d03ce4b01e1a4b19c1d1>
67. Anna Bruce-Lockhart, 26.06.2017, «China's \$900 billion New Silk Road. What you need to know», World Economic Forum, Πρόσβαση 23-7-2018, <<https://www.weforum.org/agenda/2017/06/china-new-silk-road-explainer/>>
68. Ανδρέας Μπέκερ, Γιάννης Παπαδημητρίου, 24-04-2018, «Παγίδες» στον Δρόμο του Μεταξιού» - Deutsche Welle, Πρόσβαση 23-7-2018, <<https://www.dw.com/el/%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B4%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CF%8D/a-43502727>>
69. Annete Rehr, ed Leo Dobbs, 23-06-2009, «UNHCR launches resettlement of refugees in Chad to the United States», UNHCR, Πρόσβαση 27/04/2018, <<https://www.unhcr.org/news/latest/2009/6/4a40f81b9/unhcr-launches-resettlement-refugees-chad-united-states.html>>
70. N'sii Luandas President of CODHO France, 06-12-2017, «Slavery and trafficking of Refugees and other black migrants in Libya and other North African Countries – Report from Comite des Observateurs des Droits de l'

- home (CODHO), Open Letter, reliefweb, Πρόσβαση 27-04-2018,
<<https://reliefweb.int/report/libya/open-letter-slavery-and-trafficking-refugees-and-other-black-migrants-libya-and-other>>
- 71.** Robert Stock , 1995, Africa South of the Sahara - A Geographical Interpretation, The Guilford Press, New York London
- 72.** «Ο δρόμος του μεταξιού: από την Κίνα στο Σουφλί», 26-10-2017, Protagon.gr, Πρόσβαση 23-7-2018,
<<https://www.protagon.gr/epikairota/o-dromos-tou-metaksiou-apo-tin-kina-sto-soufli-44341503179>>